

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**MESLEK LİSELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN
ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE OKUL
SANAYİ İŞBİRLİĞİNİN ETKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Ersin ÜZER**

İSTANBUL, 2007

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**MESLEK LİSELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN
ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE OKUL
SANAYİ İŞBİRLİĞİNİN ETKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Ersin ÜZER

Öğrenci No:

050712030

Danışman:

Dr. Necmi GÖKYER

İSTANBUL, 2007

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim...../...../2007

Aday: Ersin ÜZER

MESLEK LİSELERİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE OKUL SANAYİ İŞBİRLİĞİNİN ETKİLERİ

Tezi Hazırlayan: Ersin ÜZER

Özet

Endüstrileşme, ekonomik, teknolojik, sosyal ve kültürel boyutları olan karmaşık bir süreçtir. Bilim, teknoloji ve iş hayatındaki değişmelerin ortaya çıkardığı becerili ve teknik insan gücü ihtiyacının karşılana bilmesi için eğitim kademelerine göre çeşitli tip ve organizasyonda mesleki eğitim programları geliştirilmiştir. Mesleki eğitim yapısı itibariyle dinamik bir özelliğe sahiptir. Mesleki eğitim karşılıklı etkileşim içerisinde olan iş, insan ve eğitimden oluşan üç boyutlu bir bütündür. İşin ve eğitim sürecine katılan bireylerin ihtiyaçlarının değişmesi, eğitim programlarını amaç, kapsam, öğrenme-öğretme stratejilerine ve programla ilgili diğer öğeler yönünden etkilemekte ve değişmesine sebep olmaktadır.

Bu araştırma ile okul ve sanayide eğitim alan öğrencilerin meslek eğitimi uygulamalarının analiz edilmesi, öğrenciye verilen uygulamalı eğitimin durumunun belirlenmesi ve bu uygulamalar sonunda öğrencide meydana gelecek kazanılmış davranışların düzeyinin yorumlanması, öğrencinin sanayi eğitimi aldığı işletmelere uyumunun incelenmesine ilişkin bulgulara ulaşılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda öğrencilerin mesleki eğitim uygulaması yaptıkları işletmelere uyum programının niteliği, öğrencilerin işletmelere uyum düzeyleri, beceri eğitimi uygulamasının öğrencilere katkı düzeylerinin belirlenmesinde anketlerden toplanan verilerden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Teknik Eğitim, Okul Sanayi İşbirliği, Eğitim Sistemleri

EFFECTS OF INDUSTRY-SCHOOL COOPERATION ON STUDENTS' VOCATIONAL DEVELOPMENT PROCESS IN VOCATIONAL HIGH SCHOOL

Presented By: Ersin ÜZER
Abstract

Industrial development has a complex process of economical, technologic, social and cultural dimensions. To provide skilled technical manpower needs based on development in science, technology and business, several type and organizations of vocational education programs are designed according to education levels. Due to its structure vocational education has dynamical properties. Vocational education is whole part consists of business, human and education with each one having mutual influence. Changes in professions and needs of students attended to education progress effect education programs in aspect of target, comprehension, education methods.

In this thesis it is aimed to analyze vocational education applications of trainees, determine the status of applied education and interpret gained behaviours level at the end of this process, observe the accordance of students in organizations.

In this concern, with the process of determination of quality of accordance program applied to trainees in industry, levels of accordance to organizations, results of applying vocation education to students, results are used gathered from questionnaires applied to students.

Keywords: Vocational Education, School-Industry Cooperation, Education Systems

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	VII
Şekiller Listesi	XI
Kısaltmalar	XIII
Giriş	1

1. BÖLÜM GİRİŞ VE AMAÇ

1. PROBLEM DURUMU	1
2. PROBLEM CÜMLESİ	6
3. ARAŞTIRMANIN AMACI	7
4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	7
5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	7
6. TEMEL KAVRAMLAR	8
6.1. Çıraklık eğitimi	8
6.2. Geliştirme eğitimi	8
6.3. İleri mesleki eğitim	8
6.4. İntibak eğitimi	9
6.5. İşbaşında eğitim	9
6.6. İşçi eğitimi	9
6.7. İş dışında eğitim	9
6.8. İşle ilgili eğitim	9
6.9. Kubaşık eğitim	9
6.10. Mesleki eğitim	9
6.11. Mesleki eğitim merkezi	10
6.12. Mesleki ve teknik eğitim ya da mesleki ve teknik öğretim	10
6.13. Meslek öncesi eğitim	10

6.14. Örgün eğitim	10
6.15. Sürekli mesleki eğitim	10
6.16. Teknik eğitim	10
6.17. Temel meslek eğitim	11
6.18. Teknisyen	11
6.19. Endüstri Meslek Lisesi	11
6.20. Meslek Eğitimi	11
6.21. Beceri Eğitimi	11
6.22. İşletme	12
6.23. İşletmelerde Meslek Eğitimi	12
6.24. Teorik Eğitim	12
6.25. Pratik Eğitim	12
6.26. Öğrenci	12
6.27. Koordinatör	12
6.28. Usta Öğretici	13
6.29. Eğitim Personeli	13
6.30. Yarı zamanlı öğretim	13
6.31. Yaygın eğitim	13
6.32. Yenileştirme eğitimi	13
6.33. Yetişkin mesleki eğitim	14
6.34. Meslek standartları	14
6.35. Sanayi	14

2. BÖLÜM

İLGİLİ LİTARETÜRLER

1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN ÖNEMİ	15
2. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ	20
2.1. Cumhuriyet Öncesi Mesleki Ve Teknik Eğitim	21
2.2. Cumhuriyet Sonrası Mesleki ve Teknik Eğitim	25

3. MESLEKİ EĞİTİMİN OKULARA GİRİŞİNDE ETKEN OLAN ÖNCÜ HAREKETLER	32
3.1. Pratik sanatlar	32
3.2. El sanatları	32
3.3. El sanatlarının endüstriyel sanatlara dönüşümü	33
3.4. Mekanik sanatlar ve güzel sanatlar hareketi	34
3.5. Mesleki yönelim	34
3.6. Endüstriyel sanatlar programının geliştirilmesi	34
3.7. Ondokuzuncu yüzyıldaki mesleki eğitim program ve okulları	34
3.8. Fakir çocuklar için meslek eğitimi	35
3.9. Pestalozzi ve Fellenberg'in okulları	35
3.10. Yetişkinler eğitimi	35
3.11. Çıraklık eğitimi yerine okul eğitimi geliştirme	35
3.12. Yarı zamanlı okullar	36
3.13. Atölye dersleri ve devamlı okullar	36
3.14. Fransa'da teknik ve sanat okulları	36
4. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME OLAN GEREKSİNİM	36
4.1. Sosyal Gereksinim	37
4.2. Ekonomik Gereksinim	38
4.3. Bireysel Gereksinim	39
4.4. Ulusal Gereksinim	39
5. MESLEKİ VE TEKNİK ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI	40
5.1. Meslek Liseleri	40
5.2. Endüstri Meslek Liseleri	40
5.3. Anadolu Meslek Liseleri	41
5.4. Teknik Liseler	42
5.5. Anadolu Teknik Liseleri	42
5.6. Çok Programlı Liseler	43
6. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ	43
6.1. Temel İlkeler	46
6.1.1. Öğrenci	47

6.1.2. Öğretmen	47
6.1.3. Program	48
6.1.4. Ortam	49
6.1.5. Öğrenme	49
6.1.6. Beceri Eğitimi	50
6.1.7. Alışkanlık Geliştirme	50
6.1.8. Yönetim	51
6.1.9. İşlev	51
6.2. Temel İlkelerinin Kısa Değerlendirmesi	51
7. ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	52
7.1. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün Tarihçesi	52
7.2. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün Görevleri	52
8. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMLE İLGİLİ ŞURA KARARLARI	54
9. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN KALKINMA PLANLARINDAKİ YERİ	60
10. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMLE İLGİLİ KANUNLAR	63

3. BÖLÜM

OKUL SANAYİ İLİŞKİLERİ

1. OKUL SANAYİ İŞBİRLİĞİNİ GEREKTİREN NEDENLER	85
1.1. Program Geliştirme	85
1.2. İşe Yerleştirme	86
1.3. Yardım Sağlama	86
1.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunlarına Halkın İlgisini Sağlama	86
1.5. Yetişkin İnsan Gücü	87
2. İLGİLİ TARAFLAR	88
2.1. Devlet Kuruluşları	88
2.2. Eğitimciler	88
2.3. Sanayiciler	88
2.4. İşçi Sendikaları	88
2.5. Meslek Odaları	89
2.6. Esnaf Dernekleri	89

2.7. Kitle İletişim Organları	89
3. İLİŞKİ BİÇİMLERİ	89
3.1. Ortak Programlar	90
3.2. Endüstri Stajları	90
3.3. İş İçerisinde Eğitim	90
3.4. Danışma Kurulları	91
4. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM SİSTEMİMİZ VE İŞLETMELERDEKİ BECERİ EĞİTİMİ SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	92
4.1. Türk Mesleki Eğitim Sistemi	92
4.2. İşletmelerin Eğitim Sistemindeki Fonksiyonu Ve Sorumlulukları	96
4.3. Okul Sanayi İşbirliğinde Karşılaşılan Temel Sorun Ve Öneriler	97

4. BÖLÜM

ARAŞTIRMA

1.YÖNTEM	111
1.1. Araştırmanın Modeli	111
1.2. Evren ve Örneklem	111
1.3. Veriler ve Toplanması	112
1.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	112
2. BULGULAR VE YORUM	117
2.1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	117
2.2. Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular	127
2.3. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmeleri	135
2.4. Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmeleri	139
2.5. Öğrencilerin İşletmedeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumu	141
2.6. Öğretmenlerin İşletmedeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumu	154

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME	162
KAYNAKÇA	166
EKLER	168
ÖZGEÇMİŞ	179

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. AB ülkelerinde iş gücü yetiştirme sistemleri	94
2. AB ülkelerinde orta öğrencilerin genel ve meslek eğitim kurumlarına Devam yüzdeleri	101
3. Mesleklerin nitelik seviyeleri	104
4. Oryantasyon Eğitimi Bölümü Güvenilirlik Değeri	113
5. Oryantasyon Eğitimi Faktörünü Oluşturan Maddelerin Bölümün Güvenilirliğine Katkıları	113
6. İşletmeye Uyum Bölümü Güvenilirlik Değeri	113
7. İşletmeye uyum faktörünü oluşturan maddelerin bölümün güvenilirliğine katkıları	114
8. Beceri eğitiminin katkısı bölümü güvenilirlik değeri	114
9. Beceri eğitiminin katkısı faktörünü oluşturan maddelerin bölümün Güvenilirliğine katkıları	115
10. İşletmeye uyum bölümü güvenilirlik değeri	115
11. İşletmeye uyum faktörünü oluşturan maddelerin bölümün güvenilirliğine katkıları	116
12. Beceri eğitiminin katkısı bölümü güvenilirlik değeri	116
13. Beceri eğitiminin katkısı faktörünü oluşturan maddelerin bölümün Güvenilirliğine katkıları	117
14. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı	118
15. Öğrencilerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı	119
16. Öğrencilerin İşletmeyi Bulan Kişilere Bağlı Olarak Dağılımı	120
17. Öğrencilerin Meslek Eğitimi Uygulaması Yaptıran Kişiye Bağlı Olarak Dağılımı	121
18. Öğrencilerin Eğitim Görülen İşletmenin Okunan Bölümle İlgi Düzeyine Bağlı Olarak Dağılımı	121
19. Öğrencilerin İşletmede Meslek Eğitimi İçin Ayrılan Süreye Bağlı Olarak Dağılımı	122
20. Öğrencilerin Meslek Eğitimi Dışındaki İşlerde Çalıştırılma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	123
21. Öğrencilerin İş ve İşlemlerin Takip Edilme Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	124
22. Öğrencilerin İşletmenin Çeşitli Ünitelerinde Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	125

23. Öğrencilerin Alınan Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı	126
24. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı	127
25. Öğretmenlerin Yaşlarına Bağlı Olarak Dağılımı	128
26. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Bağlı Olarak Dağılımı	129
27. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Dağılımı	130
28. Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Bağlı Olarak Dağılımı	131
29. Öğretmenlerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı	132
30. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Bağlı Olarak Dağılımı	133
31. Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevi Olma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	134
32. Öğretmenlerin Öğretim Programının Öngördüğü İşlemlerin Ne Kadarı İşletmede Gerçekleştirildiğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı	135
33. Öğrencilerin İşletmelerdeki Oryantasyon Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	136
34. Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri	137
35. Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı	138
36. Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri	139
37. Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı	140
38. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin t-testi Sonuçları	141
39. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	142
40. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	142
41. İşletme eğitimine ilişkin değerlendirmelerin bölüm değişikliğine bağlı olarak değişim	143
42. İşletme eğitimine ilişkin değerlendirmelerin işletmeyi kimin bulduğuna bağlı olarak değişimine ilişkin varyans analizi sonuçları	144
43. İşletme eğitimine ilişkin değerlendirmelerin işletmeyi kimin bulduğuna bağlı olarak değişimi	144
44. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Eğitim Uygulamasını kimin yaptırdığına bağlı olarak değişimine ilişkin varyans analizi sonuçları	145

45. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Eğitim Uygulamasını kimin yaptırdığına bağlı olarak değişimi	146
46. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin İşletmenin Öğrenim Görülen Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	146
47. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin İşletmenin Öğrenim Görülen Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Değişimi	147
48. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Mesleki Eğitimin Süresine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	148
49. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Mesleki Eğitimin Süresine Bağlı Olarak Değişimi	148
50. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Amaç Dışı Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	149
51. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Amaç Dışı Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Değişimi	149
52. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Öğrencilerin İzlenme Durumuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	150
53. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Öğrencilerin İzlenme Durumuna Bağlı Olarak Değişimi	151
54. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Rotasyon Durumuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	152
55. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Rotasyon Durumuna Bağlı Olarak Değişimi	152
56. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okulda Alınan Eğitimin Düzeyine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	153
57. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okulda Alınan Eğitimin Düzeyine Bağlı Olarak Değişimi	154
58. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin t-testi Sonuçları	155
59. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	155
60. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	156
61. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	156

62. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okul Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	157
63. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okul Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	157
64. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Kıdem Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	158
65. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Kıdem Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	158
66. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Görev Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	159
67. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Görev Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	159
68. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	160
69. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	160
70. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin t-testi Sonuçları	161
71. İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi	161

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. Eğitim ve istihdam bağlantısı	99
2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı	118
3. Öğrencilerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı	119
4. Öğrencilerin İşletmeyi Bulan Kişilere Bağlı Olarak Dağılımı	120
5. Öğrencilerin Meslek Eğitimi Uygulaması Yaptıran Kişiye Bağlı Olarak Dağılımı	121
6. Öğrencilerin Eğitim Görülen İşletmenin Okunan Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Dağılımı	122
7. Öğrencilerin İşletmede Meslek Eğitimi İçin Ayrılan Süreye Bağlı Olarak Dağılımı	123
8. Öğrencilerin Meslek Eğitimi Dışındaki İşlerde Çalıştırılma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	124
9. Öğrencilerin İş ve İşlemlerin Takip Edilme Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	125
10. Öğrencilerin İşletmenin Çeşitli Ünitelerinde Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	126
11. Öğrencilerin Alınan Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı	127
12. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı	128
13. Öğretmenlerin Yaşlarına Bağlı Olarak Dağılımı	129
14. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Bağlı Olarak Dağılımı	130
15. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Dağılımı	131
16. Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Bağlı Olarak Dağılımı	132
17. Öğretmenlerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı	133
18. Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Bağlı Olarak Dağılımı	133
19. Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevi Olma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı	134
20. Öğretmenlerin Öğretim Programının Öngördüğü İşlemlerin Ne Kadarı İşletmede Gerçekleştirildiğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı	135
21. Öğrencilerin İşletmelerdeki Oryantasyon Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	136
22. Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri	137
23. Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı	138

24.Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri	139
25.Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı	140

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ÇPL	Çok Programlı Lise
METARGEM	Mesleki Teknik Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Merkezi
TİSK	Türkiye İşçi Sendikası Kurumu
EML	Endüstri Meslek Lisesi
İŞKUR	İşçi Bulma Kurumu
CEDEFOP	Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme merkezi
MEGEP	Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli Sanayiciler Birliği
METEK	Mesleki Teknik Eğitim Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ VE AMAÇ

1. PROBLEM DURUMU

Bilim ve teknolojideki gelişme ve değişimin ön plana çıktığı 20. yüzyıl, uygarlık dönemi olarak insanlık tarihinde yerini almıştır. 21. yüzyılda da bilgi üretimindeki yoğunluk insan yaşamına yön veren en önemli kültürel öge olarak önemini koruyacaktır.

Bilgi; mal ve hizmet üretiminde temel itici güç, ana sermayesi ve en önemli girdisidir. Bu durum ise bilgiyi ve buna bağlı olarak da bilgiyi üreten ve kullanan insanı en önemli üretim faktörü niteliğine sokmaktadır.

Bilgi-insan arasındaki üretim-tüketim ilişkileri iş yaşamı olarak adlandırılan; bireysel ve toplumsal yaşamda bireye ve topluma yararlı didinme süreçlerini de yakından etkilemektedir.

Günümüz ekonomik yaşamında egemen olan rekabet anlayışı ise kalite kavramını ön plana çıkarmıştır. Rekabette üstünlük sağlamak ancak, insanın ve toplumun ihtiyaçlarına uygun, tatmin düzeyi yüksek kaliteli mal ve hizmet üretmekle olasıdır. Bu durum ise ancak iş yaşamının gerektirdiği yeterliklere sahip nitelik ve nicelikteki kaliteli insan gücünü yetiştirmek, mesleki eğitim olanaklarını yaratmak ve gerekli eğitim ortamlarını sağlamakla oluşturulabilir. Türkiye nüfusunun 2/3 ünün genç nüfus olduğu düşünülürse, yetişkin eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Geleceğimiz açısından en büyük zenginliğimiz teminatımız ve güvencemiz olan genç ve dinamik nüfusumuzun 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunda belirtildiği gibi;

- Milli kültürünü benimsemiş ve bunu davranış haline getirerek milli kimliğini kazanmış, kendisiyle barışık iyi vatandaş,
- Evrensel insani değerleri benimsemiş dünya ile barışık iyi insan,
- Çağın gereklerine uygun, toplumun ve iş hayatının gerektirdiği niteliklere ve yeterliklere sahip iyi meslek elemanı olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

Çağımızda teknoloji ve endüstri çağdaş toplumun kültürünün ayrılmaz öğeleridir. Bu çağdaş oluşum, eğitimi, kurumsal, işlevsel ve yapısal yönden etkilemektedir. Bireysel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla farklılaşma süreci içinde bulunan çağdaş eğitimin anlayışında ekonomik boyut önem kazanmaktadır. Bu durum toplumların çağdaşlaşma girişimlerinden sanayileşme sürecini geliştirme ve ileri teknoloji kullanma gereksinimlerinin doğal sonucudur.

Üretim süreçlerindeki otomasyon ve sibernasyon uygulamaları, ileri düzeyde uzmanlaşmalar, teknik bilgi ve becerideki hızlı değişimler, hep birlikte eğitimin bütünü içinde yeni bir nitelik kazanmasına neden olmuştur.

Mesleki ve teknik eğitim kavramı, başlangıçtaki el becerisi ile sınırlı anlamını bireyin tüm yönleriyle gelişimini esas alan bir doğrultuda gelişmektedir. Bu gün mesleki eğitim, bir toplumda çevresi ile etkileşimde bulunan birey için gerekli deneyim olanaklarının sağlanmasında belirli bir meslek alanında ilişkin bilgi, beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandıran, birey yeteneklerini fiziksel, zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişilik yönlerinden geliştiren bir eğitim sürecidir.

Mesleki ve teknik eğitimin temel amacı ise iş ve yaşam için gerekli istendik davranışlar geliştirmek, bilgi öğrenme ortamı sağlamak, kurumsal ve uygulamalı alanlarda gerekli becerileri geliştirmektir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının da bu amaca uygun olarak örgütlenmesi gerekmektedir.

Genel olarak, toplum ve bireyin yaşamında iş ve eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Bir toplumda doğal kaynakların değerlendirilmesi, insan gücünün verimli duruma getirilmesi, iş ve eğitimin bütünleştirilmesi için mesleki ve teknik eğitime gereksinim vardır. Bu gereksinim sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları olan bir olgudur. Ayrıca gençler ve yetişkinler yönünden değişik öğrenim kademelerinde, farklı mesleki etkinlik aşamalarında çeşitli mesleki ve teknik eğitim programlarına gereksinim vardır.

Türk toplumunda var olan özel koşullar, planlı kalkınma ve sanayileşme kararı mesleki ve teknik insan gücüne olan gereksinimi artırmaktadır. Bu durum düşünerek eğitimde mesleki ve teknik eğitime önem vermeyi ve ekonomik etkinlik ilkesine öncelik vermeyi gerektirmektedir.

Öte yandan mesleki ve teknik eğitimin kendine özgü niteliklerinin neler olduğu incelendiğinde bu niteliklerin; uygulama, ekonomiklilik, gelişmelere katılan sürekli uyum, geniş bir meslekler dünyasını kapsama, topluma dönüklük gerçek yaşantı ve deneyim ortamı sağlama, olumlu sonuca ulaşmaya olduğu kadar devamlılık, uygulama zamanı ve şekli yönünden gereksinim niteliği ve zamanına bağlılık, istem-sunu dengesini sağlamak, kesin amaçlara yönelik olma, yatay ve dikey yönde devamlı gelişme ve yaşama hazırlama gibi nitelikler olduğu görülmektedir.

Endüstrileşme sürecini oluşturan en önemli öğelerden biri insan gücüdür. Bu bakımdan insan gücü ile eğitim sistemi arasında çok yakın ilişkiler bulunmaktadır. Çağdaş teknolojiyi kullanacak bireylerde gerekli bilgi, beceri ve tavırları geliştirmeden teknolojinin devamını sağlamak mümkün değildir. İnsan gücü açısından gerekli hazırlıklar tamamlanmadan çağdaş teknolojiyi yansıtan fabrikalar kurmak, ülkenin ekonomisini değiştirmemektir; hatta bu durum işsizliği artırmaktadır.

Endüstrileşme süreci, yalnız belirli ve sınırlı becerileri alan insan gücünü hazırlama çabalarından çok daha kapsamlı çalışmaları gerektirmektedir. Eğitim sisteminin tümünü endüstrileşme sürecini destekler duruma getirmeden ve geleneksel kültür anlayışında geliştirme yapılmadan, yalnız sınırlı becerileri olan bireyleri yetiştirmek için okullar açmak ve fiziki yatırımlar yapmakla endüstrileşmede başarılı olunamaz. Endüstri, ürettiği ürünlerle, yaptığı hizmetlerle ve karmaşık insan ilişkileri ile toplumdaki tüm bireyler için ortak olan genel kültürün bir parçası olarak ele alınmalıdır.

Mesleki eğitim günümüze ulaşana kadar bir hayli değişikliğe uğramıştır. Bu günkü mesleki eğitim teknolojideki gelişmelere uyumlu endüstrinin istediği nitelikli, becerileri doğrultusunda iş yapabilen yetişmiş insan gücü uzun ve yorucu çalışmaların sonucu oluşmuştur. Zamanımızda çeşitli meslek eğitim kavramları mevcuttur, bu çeşitliliğin oluşmasını şu şekilde açıklayabiliriz. Doğan ve diğerlerine göre mesleki ve teknik eğitim,¹

- a. İş için eğitimidir.
- b. Belirli özel konuların öğretimidir.

¹ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.134

- c. El maharetini gerektiren işler için eğitimidir.
- d. Pratik sanatlar eğitimidir.
- e. Üretim için eğitimidir.
- f. Çalışanların eğitimidir.
- g. Bireyi sosyal yönden faydalı bir işe hazırlama veya çalışanların etkinliğini artırmak amacıyla düzenlenmiş bir dizi kontrollü ve sistemli yaşantılar bütünüdür.
- h. Bireyin tercih ettiği bir meslek alanındaki faaliyetleri etkili bir şekilde yürütebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve tavırlarla ilgili kabiliyetlerinin geliştirilmesini amaç edinen eğitim şeklidir.

Yukarıdaki tanımlamalarda da anlaşılacağı gibi endüstride hizmet verenlerin katıldığı her türlü eğitim faaliyetleri olarak belirtilirken genel anlamda mesleki eğitim bireyin bilgi ve becerileri doğrultusunda mesleğe hazırlayan eğitim olarak düşünülebilir.

“Mesleki eğitimde esas amaç öncelikle eğitilen kişidir. Bireyin eğitim aldığı meslek alanında planlanan ve programlanan eğitim sürecini tamamlamalıdır. Meslek eğitimi bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle birey kabiliyetlerini zihinsel, duygusal, sosyal ekonomik ve kişisel yönlerden geliştirme sürecidir.

Mesleki teknik eğitimin esas amaçlarının, eğitim gören bireyleri;

- Kendi milli değerlerini davranış haline getirmiş, kendisi ile barışık,
- Toplum değerlerini benimsemiş, toplumla barışık,
- Çağdaş uygarlık değerlerini kavramış, dünya ile barışık,
- Ana dilini iyi bilen,
- Bir yabancı dil konuşabilen,
- Matematik, Fen ve Sosyal Bilimler ve istihdam imkanı olan bir meslek alanında temel bilgi, beceri ve yetenekleri gelişmiş,
- Çağdaş teknolojiye hızla ulaşabilen, seçebilen, kullanabilen ve üretebilen,
- Sorumluluk ve risk alabilen, karar verme yeteneği gelişmiş,
- Geçmişini ve gününü doğru yorumlayan ve geleceğini buna göre planlamasını bilen,

- Grup çalışmasına önem veren,
- İnsanlarla sağlıklı iletişim kurabilen,
- Sevgi, saygı ve hoşgörü anlayışına sahip,
- Sadece teknoloji alan ve kullanan değil; teknoloji üreten ve satabilen, niteliklere sahip insanlar ve yurttaşlar olarak yetiştirmek; olarak sıralamıştır. ²

Ülkemizde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi için 1977 yılında yürürlüğe giren 2089 sayılı "Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu" ile istenilen sonuca ulaşamadığı ve ayrıca uygulamada kaldığı 9 yıl süre içinde bir takım güçlüklerin ortaya çıktığı görülmüştür.

Bu durumda meslek eğitiminde verimi arttırmak ve bu konuya gerekli ilgiyi çekmek için, çırak - işverenin de kabul edebileceği yeni bir sistem getirmek maksadıyla söz konusu kanunun üzerinde bazı değişiklikler yapılarak 1986 tarih ve 3308 sayılı "Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu" yürürlüğe konmuştur.

Yürürlüğe giren bu kanun gereğince endüstri meslek liselerinde eğitim gören öğrencilere işletmelerde pratik eğitim yaptırılarak iş hayatına uyum sağlamaları amaçlanmıştır. 2001 yılında yürürlüğe giren 4702 sayılı Kanun ile Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

3308 sayılı Kanunla getirilen işletmelerde meslek eğitimi uygulamasıyla okul-sanayi işbirliği açısından oldukça önemli yenilik ve düzenlemeler sağlanmasına rağmen uygulamada bazı sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bu sorunların başlıcaları; işletmelerin meslek eğitimine yeterli önemi göstermemeleri, işletmelerde meslek eğitimi uygulamasını yaptıran kişilerin ilgisizliği, işletmelerin fiziki şartlarının yetersizliği, öğrencilerin işgücünden işletmelerin faydalanma alanlarının uygunsuzluğu, müfredat programlarının işletmeler tarafından kanunda belirtilen düzeyde uygulanmaması olarak sıralanabilir. İşletmelerde meslek eğitimi uygulamaların değerlendirilmesi, aksayan yönlerin ortaya konulması gerekmektedir. Böylece sistemin iyi işlemesi ve ileriye yönelik tedbirlerin alınması mümkün olacaktır.

² SIDAL, C., Mesleki Eğitim, Ankara, 1971, s.145.

Bu anlamda, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu uyarınca öğrencilere yaptırılan meslek eğitimi uygulamalarının analiz edilmesi, bu mesleki eğitim sonunda öğrencilerin işyeri ortamına uyum sağlayabilme düzeylerinin, edinmesi gerekli olan bilgi birikiminin ve uygun davranışları edinme düzeylerinin saptanması ve değerlendirilmesi araştırmanın problemim oluşturmaktadır.

2. PROBLEM CÜMLESİ

Mesleki ve teknik eğitimin kurulmasının amacı ülkemizin gelişmesi ve gelişmiş milletlerle rekabet edebilmek için endüstrinin ihtiyaç duyduğu insan gücünün alanlarında eğitim alarak yetişmesini sağlamaktır. Mesleki ve teknik eğitim okullarının kurulması ve bütün yurt düzeyine yayılması için ülke tarihinde çeşitli uygulamalar yapılmıştır. 1927'den evvel mesleki ve teknik eğitim okulları ile Milli Eğitim Bakanlığının hiçbir ilişkisi yoktu; 1941 yılında Milli Eğitim Bakanlığı içinde Mesleki ve teknik eğitim müsteşarlığı kurulmuştur. Bu tarihten önce mesleki ve teknik eğitimin masrafları çoğunlukla yerel olanaklarla sağlanırken 1940'lı yıllarda mesleki ve teknik eğitimin masrafları devlet tarafından karşılamaya başlanmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim yurt genelinde yaygınlaştırılırken sosyal değerler, ilerleme olanakları, statü gibi öğeler dikkate alınmadan fiziki tesisler yapılmış fakat mesleki ve teknik eğitimin sosyal ve kültürel yönden desteklenmesi için gerekli koşullar üzerinde yeteri kadar durulmamıştır. Genel eğitim ile mesleki eğitim bütünleşmemiştir. Teknoloji genel kültürün bir parçası olarak ele alınmamıştır.

Mesleki ve teknik eğitim sistemi ile endüstri süreci arasında da gerekli işbirliğinin sağlandığı söylenemez. Orta ölçekli sanayinin ihtiyaç duyduğu teknik insan gücünü yetiştirmek ve yetiştirilmiş olanları da alanlarında istihdam etmek pek mümkün olmamaktadır.

Günümüz mesleki ve teknik eğitiminde yetiştirilecek bireyler gelişen ve değişen teknolojiyi yakından takip etmek ve sanayiye uyumunu kolaylaştırmak için teknik okullarla sanayi arasındaki işbirliğinin daha da geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sebeple Endüstri meslek

liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki gelişimlerinde işletmelerin etkileri nelerdir, sorusu problem cümlesini oluşturmaktadır.³

3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Türkiye'mizin gelişmesine ve kalkınmasına büyük katkı sağlayacak olan küçük ve orta ölçekli sanayide istihdam edilecek insan gücünü yetiştirmek amacıyla kurulan mesleki ve teknik eğitim okulunun, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ve ilgili yönetmelikler, genelge ve yönergeler uyarınca Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine yaptırılan işletmelerde meslek eğitimi uygulamaları sonucunda; koordinatör öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinden faydalanılarak öğrencilerin işletmelere uyum düzeylerini ve işletmelerin mesleki beceri eğitimi bakımından öğrencilere katkı düzeylerini belirlemek ve konuya yarar sağlayabilecek önerileri sunmaktır.

4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırmanın önemini aşağıdaki gibi belirtmek mümkündür.

- İşletmelerde mesleki ve teknik eğitimi uygulamalarında durumun saptanması, ileri ki yıllarda sağlıklı bir şekilde eğitimin sürdürülmesi ve sistemin geliştirilmesinde fayda sağlayacaktır.
- İşletmelerde mesleki ve teknik eğitimi uygulaması aşamasında karşılaşılan sorunların ve eksikliklerin kısa sürede giderilmesine yardım edecektir.
- Okul - sanayi işbirliğinin, işletmelerde meslek eğitimi uygulamasının daha düzenli ve etkin bir hal almasıyla geliştirilmesi ve ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi konularına katkıda bulunacaktır.
- Gerekli yasal düzenlemelere katkı sağlayacaktır.

5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- a. Araştırma, İstanbul ili Küçükçekmece bölgesinde bulunan Nahit Menteşe Anadolu Meslek Ve Endüstri Meslek Lisesi, İsmet Aktar Anadolu Teknik Lisesi Teknik Lise Ve

³ Doğan, H., Ülkemizde Endüstrileşme Ve Teknik Eğitim, Ankara, 1977, s.31.

Endüstri Meslek Lisesi, Zehra Mustafa Dalgıç Ticaret Meslek Lisesi, Atatürk Kız Meslek Lisesi Dr. Oktay Duran Matbaa Meslek Lisesi koordinatör öğretmenleri ve öğrencileri ile sınırlıdır.

- b. Bu araştırma 2006 – 2007 eğitim ve öğretim yılındaki endüstri meslek liselerinin inşaat teknolojisi, elektrik elektronik teknolojisi, tesisat teknolojisi, makine teknolojisi, Bilişim teknolojisi, kimya teknolojisi, matbaa teknolojisi, tekstil konfeksiyon teknolojisi, muhasebe ve finansman alanı, büro yönetimi ve sekreterlik alanı, yiyecek içecek hizmetleri alanı, soğutma ve iklimlendirme alanı, pazarlama ve perakende alanı, çocuk gelişimi alanı koordinatör öğretmenleri ve son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
- c. Ulaşılması hedeflenen bilgiler geliştirilen anket formundaki sorularla sınırlıdır.

6. TEMEL KAVRAMLAR

6.1. Çıraklık Eğitimi

Uygun makamlarca çıraklık standartlarına göre kanunlar çerçevesinde işletme yetkilisi tarafından kabul edilmiş sözleşmeye göre meslekle ilgili bilgi beceri iş alışkanlıklarını işletme içerisinde öğrenciye kazandırma sürecidir.

6.2. Geliştirme Eğitimi

İşletme içerisinde çalışanların etkinliğini artırmak gelişen teknoloji karşısında yeniliklere ayak uydurmasını kolaylaştırmak için meslek içerisinde yapılan eğitimidir.

6.3. İleri Mesleki Eğitim

İşletme içerisinde usta, ustabaşı, posta başı, gibi mesleki eğitimden sonra mesleği ile ilgili bilgi beceri ve iş alışkanlıklarını geliştirmeye yönelik eğitimidir.

6.4. İntibak Eğitimi

İşe yeni başlamış çalışanın işyerinde, üretim ve hizmet alanında işe uyumunu sağlamak için verilen eğitimidir.⁴

6.5. İşbaşında Eğitim

İşletme içerisinde üretim ve hizmet durumunda iş başında verilen eğitimidir.

6.6. İşçi Eğitimi

İşletme içerisindeki çalışanların üretim faaliyetleri ile ilgili eğitimlerinin yanı sıra özellikle sosyal haklarla ilgili verilen eğitimidir.

6.7. İş Dışında Eğitim

İşletme içerisinde normal mesai dışında yapılan mesleki eğitimidir.

6.8. İşle İlgili Eğitim

İşletmenin faaliyette bulunduğu üretimi hızlandırmak üzere iş ortamında işle ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılmasıdır.

6.9. Kubaşık Eğitim

Okulla işletme arasında belirli bir esasa göre birlikte uyguladıkları iş ve eğitimi bütünleştiren planlı ve programlı bir eğitimidir.

6.10. Mesleki Eğitim

Belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri, iş alışkanlıkları kazandıran ve kişi üzerinde de yetenekleri doğrultusunda gelişme sağlayan eğitimidir.

⁴ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.6.

6.11. Mesleki Eğitim Merkezi

İş hayatında belli bir süre çalışmış kişilerin çalıştığı iş ile ilgili kendini geliştirme olanağı sağlayan kurumdur.⁵

6.12. Mesleki ve Teknik Eğitim Ya Da Mesleki ve Teknik Öğretim

Milli Eğitim Sistemi içerisinde gelişen teknoloji ile birlikte yenilenen ve ortaya çıkan mesleklerin teknik eğitim hizmetlerinin planlanması, araştırılması, geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünü.

6.13. Meslek Öncesi Eğitim

Bireyin ilgi, yetenek ve becerisine uyumlu mesleğini tanımadan önce temel mesleki eğitime uyumunu ve geçişini kolaylaştıran oryantasyon niteliğinde eğitimidir.

6.14. Örgün Eğitim

Eğitim öğretim maksadıyla kurulmuş ilk, orta, lise ve yüksek gibi değişik kademelere göre sınıflandırılmış ve bireye belirli eğitim programları uygulayan, kronolojik yaş esasına göre düzenlenmiş eğitim sistemidir.

6.15. Sürekli Mesleki Eğitim

Çeşitli mesleklerde çalışanların gelişen teknolojiye ayak uydurmak için ve yeni beceriler kazandırmak maksadıyla ve ilgi duydukları meslekleri öğretmek amacıyla verilen planlı eğitim.

6.16. Teknik Eğitim

Teknik eğitim gören kişide arana en önemli özellik İleri düzeyde fen ve matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yeterliliği olması, meslek hiyerarşisinde orta ve yüksek kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandıran ileri düzeyde bir meslek eğitimidir.

⁵ SIDAL, C., Mesleki Eğitim, Ankara, 1971, s.5

6.17. Temel Meslek Eğitim

Her hangi mesleği edine bilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve gerekli alışkanlıkları kazandıran eğitimidir.

6.18. Teknisyen

Üretim ya da hizmet alanında gerekli projeleri okuya bilen işle ilgili alet ve edevatı seçen, denetleyen üretim ve ya hizmet oluşmasını denetleyen iş görendir.

6.19. Endüstri Meslek Lisesi

Öğrenim süresi üç yıl olan, öğrencilere; orta öğretim seviyesinde asgari genel kültür ve uygar bir dünya görüşü sağlanması yanında, çeşitli meslek alanlarında sanayinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilmek suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programların uygulandığı endüstriyel teknik öğretim okullarıdır ⁶

6.20. Meslek Eğitimi

- Bireye belirli bir meslek alanıyla ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırmayı, onun yeteneklerini kendi öz benliği doğrultusunda geliştirmeyi öğreten eğitim süreci.
- Üretim ve hizmet sektöründe faal olarak görev almak isteyenler için gerekli olan beceri, yeterlik, anlayış, tutum alışkanlık ve değer biçme duygularını geliştirme amacıyla verilen eğitim.
- Ülke içerisinde Sanat, endüstri, teknik, tarım, ev ekonomisi, vb. alanlarda işçi, teknisyen ya da uzman olarak çalışmak isteyenlere seçtikleri dallarda verilen eğitim.

6.21. Beceri Eğitimi

Ülkemizde üretim ve hizmete yönelik sanayi, sanat, tarım ve benzer alanlarda temrin, iş, proje, deneyler şeklinde uygulamaya yönelik verilen planlı eğitimidir.

⁶ TİSK, Türkiye’de ve Dünya’da Mesleki Eğitim, Ankara, 1997, s.15.

6.22. İşletme

Bünyesi içerisinde 20 ve daha fazla işçi çalıştıran özel kurum ve kuruluşlar ile kamu kurum ve kuruluşlarıdır.

6.23. İşletmelerde Meslek Eğitimi

Mesleki ve teknik eğitim çerçevesinde eğitim gören öğrencilerin mesleki alanda yetenek ve becerileri doğrultusunda aldıkları eğitimin beceri kısmını alanları doğrultusunda üretim yapan işletmelerde, teorik eğitimlerini ise milli eğitim sistemi içerisinde bulunan teknik okullardan sağlayan eğitim uygulamaları.

6.24. Teorik Eğitim

Meslek ve teknik eğitiminin olması gereken eğitim çerçevesinde ve işletmelerdeki çalışmalara ya da üretime yönelik bilgilerin öğretilmesi teorik eğitimidir.

6.25. Pratik Eğitim

Mesleki eğitim veren okul atölyeleri ile eğitim merkezlerinde ve işyerlerinde gelişen teknolojiye uyumlu uygulamalı olarak yapılan çalışmalardır

6.26. Öğrenci

Milli eğitim sistemi içerisinde bulunan teknik okullarda eğitim alarak işletme ortamında aldığı bilgileri uygulamalı olarak işleyen öğrencidir.

6.27. Koordinatör

Teknik okullarda bilgi ve becerilerin kazanılması yönünde eğitim vererek okul sanayi arasındaki koordinasyonu sağlayıp verilecek eğitimi planlayan, takip eden görevli okul müdür yardımcısı veya öğretmen.

6.28. Usta Öğretici

Yaptığı işle ilgili ustalık yeterliğini kazanmış, koordinatör öğretmen tarafından verilen eğitim planına uyarak öğrencilerin yetişmesinden ve eğitiminden sorumlu, meslek eğitimi tekniklerini bilen ve uygulayan kişi.

6.29. Eğitim Personeli

Mesleki yeterliliğe sahip mesleki ve teknik öğretim okulları öğrencilerinin ve üretim ve hizmet sektörüne ait işyerlerindeki eğitiminden sorumlu iş pedagojisi eğitimi, almış meslek eğitimi tekniklerini bilen ve uygulayan kişi.

6.30. Yarı Zamanlı Öğretim

Teknik eğitim sistemine bağlı teknik okullarda olması gereken örgün eğitim içerisinde farklı nedenlerden dolayı devam edemeyen öğrencilerin seçtikleri öğrenim biçimi için kullanılan bir yöntem.

6.31. Yaygın Eğitim

Örgün eğitim sistemi dışında kalan her yaştaki bireylere gereksini duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla gereksinimlerine uygun biçimde pratik yöntemlerle ve çeşitli programlarla sağlamak üzere örgün eğitime paralel ve onu tamamlayıcı nitelikte eğitim.⁷

6.32. Yenileştirme Eğitimi

Bir kimsenin mesleki tutumunu, bilgisini ve beceri kalıplarını ilgili alanlardaki çağdaş gelişme düzeyine getirmek amacıyla hazırlanan eğitim.

⁷ TİSK, Teknik Liselerin Değerlendirilmesi, Ankara, 1991, s.17.

6.33. Yetişkin Mesleki Eğitim

Bir yetişkinin tđm çalışma yaşamı boyunca bir işi, bir sanat ya da bir mesleği sđrdđrebilmesi yahut yeni bir işi, sanat ya da meslek edinebilmesi için gerekli tutum, bilgi ve becerileri geliştirmesine olanak sağlayan eğitim.

6.34. Meslek Standartları

Bir meslek alanı ile ilgili işi ve işlemlerin n grđlen anma lğlerinde aynı zamanda tolerans sınırları içerisinde doğru ve uygun olarak yerine getirilebilmesi için gerekli olan; minimum bilgi, beceri, meslek tutum ve işi alışkanlıklarıdır.

6.35. Sanayi

Çeşitli üretim girdilerini, rđn, üretim ve yönetim sđrelerini kullanarak, bu girdilere yeni değerler katarak rđn haline getirip bu rđnleri tđketicilere sunulmasını sağlayan üretim yeridir.⁸

⁸ TİSK, Teknik Liselerin Değerlendirilmesi, Ankara, 1991, s.18.

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTARATÜRLER

1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN ÖNEMİ

Dünya üzerindeki ülkelerin küreselleşmeye ayak uydurmasıyla beraber Türkiye için endüstrileşme; ekonomik, teknolojik, sosyal, kültürel ve eğitsel boyutları olan bir süreç halini almıştır. Toplumumuzun gelişmesini sağlayacak endüstriyi eğitimden veya toplumsal yapı dokusundan ayrı boyutta düşünmek endüstriyel gelişmelerle, toplumu oluşturan öğeler arasında kopuklukların meydana gelmesine sebep olacaktır. Ülkemizde endüstrileşme sürecinde sağlanan sonuçlar, okulun endüstri ile düzenli ilişkiler kurmasını zorunlu duruma getirmiştir. Ulaşılması gereken amacımızda öğrencilerimizin eğitilmiş, yaratıcı, nitelikli teknik işgücüne sahip bireyler haline gerektirmektir. Diğer bir anlatımla bilim ve teknolojiye gelişme ve değişimler, endüstrinin üretim tekniğini değiştirmekte, dolayısıyla işgücünün niteliğini de etkilemektedir. Mesleki ve teknik öğretimin ilk aşamasında ülkemizde çok sınırlı endüstriyel kuruluşların bulunması meslek okullarına bu ihtiyaçları çok az hissettirmiştir. Özellikle mesleki eğitimin finansman ihtiyacının Devlet Bütçesinden karşılanmaya başlanması bu kurumların gelişmesinde önemli aşamalar sağlar iken, kurumların çevre ile ilişkilerini zayıflatmıştır.¹

Küreselleşme sayesinde teknolojinin hızla gelişmesi ve değişmesi, eğitim kurumlarının da, standartları yakalaması açısından kendi bünyesi içerisinde belirgin değişiklikler meydana getirmiştir. Teknolojinin hızlı gelişmesi iş hayatının da hızla gelişmesine ve karmaşık bir nitelik almasına, sebep olmuştur. Bununla birlikte istihdam için bireyin sahip olması gereken niteliklerde de önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Bu anlamda bireyler için gerekli olan niteliklerin eğitim yoluyla kazandırılması söz konusu olmaktadır.

Endüstrileşme sürecinde teknolojik gelişmelere uyum sağlamış, yetişmiş nitelikli öğrencilerimiz sayesinde, çalışma alanlarında iletişimin kopmaması ve işletmelerde verimin artması sağlanmış olacaktır. Böylece hızlı gelişme karşısında belirli düzeydeki iş ve beyin gücü eksikliği ortadan kalkmış olacaktır.

¹ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.253.

Mesleki ve teknik öğretim kurumlarında yapılan öğretimle, öğrencilere belirli bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır. Bu bilgilerin hayata geçirilmesi, yeni işyeri tecrübesinin kazandırılması için eğitim kurumlarının işletmeler ile işbirliği yapması zorunlu hale gelmiştir.

Hızla değişen endüstri ile doğrudan doğruya ilişkili olan okullarımızın amacına ulaşması için verilen eğitimin, gerçek işyeri koşulları içinde yapılan eğitimle desteklenmesinin daha başarılı sonuçlar verdiği yapılan uygulamalarla saptanmıştır. Böylece mesleki ve teknik öğretim kurumlarının da temel bilgi ve becerileri okul atölyelerinde kazanan öğrencilerin laboratuvar ve atölye uygulamalarını gerçek üretim ortamı içinde endüstri ve işyerlerinde yapmaları, nitelikli insan gücü yetiştirilmesi bakımından zorunlu görünmektedir.²

Eğitim ve toplumsal öğelerden yoksun gelişen veya geliştirilmeye çalışılan endüstri sürecinin istenilen başarıya ulaşamayacağını, şu örnekle açıklanmaktadır.

Hakikatte bundan takriben 125 sene evvel Abdülmecit daha şehzadeliği zamanında Türkiye'yi İngiltere gibi bir sanayi memleketi haline getirmeyi kafaya koymuş ve Padişah olur olmaz bütün salahiyetin kullanmak, halkı ve hususi sermayeyi teşvik etmek suretiyle memleketin muhtelif yerlerinde 150 veya daha fazla fabrika ve imalathane kurmuştur. Fakat bu fabrikalardan bize ancak üç tanesi intikal etmiştir.³

Oluşturulan orta ölçekli sanayinin uzun süreli hizmet ve üretimlerine devam edememesinin çeşitli nedenleri vardır. Doğru iş ve beyin gücünün yeterli biçimde kullanılamaması doğru iş sahası ve makinenin seçilememesi önemli nedenleri arasındadır. Bu oluşturulan işletmelerin uzun süreli ayakta kala bilmeleri ve doğru üretim materyali ve yönetim tekniklerinin kullanılması belirli bir eğitim süreci gerektirmektedir. İyi bir altyapı oluşturulması da yine eğitimle mümkün olabilmektedir.

Sanayileşmenin var oluş sürecinde eğitim vardır. İlerleyen ve gelişen teknolojinin uygulanma ve geliştirilmesi, yeni olanak ve fırsatların yaratılması, var olan endüstrinin güçlü bir şekilde yarınlara taşınması, planlanmış doğru bir eğitimle gerçekleşebilir. Bundan dolayıdır ki iş ve beyin gücünün yetiştirilmesi sanayiye kazandırılması gereklidir. Daha açık ifadeyle

² Kazu,İ.Y., Mesleki Orta Öğretim Kurumlarında Okul Endüstri İşbirliği, Ankara, 1999, s.442.

³ Doğan,H., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.2.

çağdaş teknolojiyi kullanacak iş gücünde gerekli olan bilgi, beceri ve tutumları geliştirmeden teknolojinin sürekliliğini sağlamak mümkün olamaz. Teknik ve uzman işgücünü yetiştirmeden teknolojiyi bugünkü boyutlarında fabrika kurmak, ülke ekonomisini değiştirmemekte ve hatta meslek dışı yönelimlere iterek işsizliği arttırmaktadır.⁴

Mesleki ve teknik okullarının bu konulardaki gereksinimleri yerine getirmesi, gerekli olan iş ve beyin gücünü yetiştirip endüstrileşme sürecine aktif olarak kazandırması, bünyesinde oluşturulan eğitim ve öğretim programlarının endüstrinin ihtiyaçlarını yeterince yerine getirememesi okul ve sanayi iş birliği arasında kopukluklara neden olmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim, esas itibarıyla:

- Hayata hazırlayıcılık,
- Kesin hedeflere yönelik olma,
- Meslek dünyasını kapsama,
- Topluma dönük olma,
- Ekonomiklik,
- Gelişime uyum,
- İstem-sunu dengesini sağlama,
- Gerçek yaşantı ortamını sağlama,
- Uygulamaya dönük olma,
- Olumlu sonuca erişme,
- Gereksinime ve zamana bağlı olma gibi temel nitelikleri içeren bir eğitim sistemi bütünüdür.⁵

Bu üretim sistemine katkı yapması amaçlanan okullarımızın teknolojik gelişmeleri bünyesinde sağlayamamış bunun sonucunda sanayimizin ihtiyaç duyduğu yetişmiş insan gücünü istihdam etmede zorlanmıştır.

⁴ Doğan, a.g.k.,s.3.

⁵ Alkan, C., Türk Milli Eğitim Sisteminin Mesleki Ve Teknik Eğitim Boyutu 75 Yılda Eğitim, İstanbul, 1999, s. 223.

Bu zihniyetle nitelikli yetişmiş insan gücü endüstriyel kalkınmada yerini alamamıştır. Endüstriyel kalkınmayı geciktirmiş ve işbirliği politikalarını boşa çıkarmıştır. Endüstriyel kalkınma ile eğitim arasındaki ilişkiyi, Tokyo İmparatorluk Üniversitesi başkanı Shin Hamao şu cümleyle açıklamaktadır:

Bizim memleketimizde önce sanayi ve fabrikalar gelişip bunu takiben teknik okullar kurulmadı; önce görevleri sanayi tesislerini ve fabrikaları kurup geliştirmek olan elemanlar yetiştirmek üzere teknik okullar açıldı.

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında da endüstrimizin gelişmesinin ve kalkınmasının ilk aşaması olarak meslek okullarına önem verilmiş ve çalışmalar bu yönde yoğunlaştırılmıştır. Fakat teknolojik gelişmeler sanayi açısından yeterli şekilde takip edilememiş bu gelişmelerin okullarımıza uyumu sağlanamamıştır. Netice olarak da okullarımız küreselleşmenin ışığında sanayinin çok gerisinde kalmıştır.⁶

Doğan, eğitim sisteminin endüstri ile bağlantısı hakkında şunu ifade etmektedir. Eğitim sistemi endüstride meydana gelen değişmelere zamanında uyum sağlayamazsa iki sistem arasında kopukluk meydana gelmekte ve eğitim sisteminde kazandırılan beceriler endüstride geçersiz olmaktadır.⁷

Bu gelişmeler etkisini 1940'lı yıllarda göstermiştir. Özellikle yetişmiş nitelikli iş gücünün sanayi karşısında gerilemekte olduğu gözlenmiş sanayideki gelişmeleri mesleki teknik eğitime aktaracak programlar geliştirilmemiştir. Bu olumsuzluklar 1986 yılında 3308 sayılı yasanın uygulamaya konulmasıyla son bulmuştur. Bu yasa sayesinde geliştirilen programlar sadece eğitimciler tarafından değil, program geliştirmeyi bilen uzmanların da katkıları ile yapılmaya başlanmıştır.⁸

Endüstri ve eğitim bir birinden ayrılmaz bir bütün haline gelmiştir. Teknolojideki gelişmeler endüstriyi etkilediği gibi aynı anda eğitimi de etkiler hale gelmiştir ve içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Bu sebeple gelişmeleri eğitime anında ekleyebilmek için programlar esnek bir hale getirilmiştir.

⁶ Kulaçlı, Şadiye G., Teknik Eğitimde Öğretmen Yetiştirme, Ankara, 1990, s.317.

⁷ Doğan, H., Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma İhtiyacı, Ankara, 1998, s.1.

⁸ Yeşilmen, N., Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarında Çağdaş Yaklaşımlar, Ankara, 1990, s.302.

Teknolojik gelişmelerin eğitimi ve sanayiye yakından etkilediği bir gerçektir. Bu gelişmenin paralelinde eğitim, sanayi ve teknolojinin bir uyum içinde hareket etmesi şartıyla endüstrileşme sürecini hızlandırmaktan söz etmek mümkün olabilmektedir.⁹

Teknolojik gelişmelerin endüstriyi ve eğitimi etkilediği bilinmekle birlikte, teknolojideki gelişmeleri takip etmek ve eğitim sistemimize uyarlamak yatırım ve yüksek maliyet gerektiren kıstaslar halini almıştır. Kaynak yetersizliği sebebiyle mesleki ve teknik eğitim sanayinin ihtiyaç duyduğu yetişmiş nitelikli insan gücünü karşılayamaz duruma gelmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim için gereken kaynaklar Cumhuriyet öncesi yerel kaynaklarla sağlanıyordu. 1940'lı yıllardan sonra mesleki ve teknik eğitim veren bu okulların giderleri Milli Eğitim tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Milli Eğitim endüstrileşmenin hızlanması açısından çok önem taşıyan teknik okullara yeterli kaynak sağlayamamıştır. Bu alanda faaliyet gösteren usta öğretici yerine, teknik eğitim fakültelerinden mezun olan teknik öğretmenler tarafından sağlanmıştır. Sonuçta Milli Eğitim Kurumu teknik okullara yeterli kaynak sağlayamadığından teknolojinin gerisinde kalmış ve okullarımızla sanayi arasında iletişim kopukluğuna sebep olmuştur. Bu kopukluk eğitim kurumlarını da zor durumda bırakmıştır.

Kalkınmada öncelik taşıyan endüstrinin gelişmesi ve hız kazanması açısından gerekli olan nitelikli iş ve beyin gücünün yetiştirilmesi için 1977 yılında yürürlüğe giren 2089 sayılı "Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu" uygulamada kaldığı dokuz yıllık süre içerisinde, istenilen elde edilemediği gibi bazı problemleri de beraberinde getirmiştir.

Teknolojideki hızlı gelişmelerin endüstriye ve eğitime uyumunu sağlama için mevcut kanun üzerinde bazı değişiklikler yapılmış, 1986 tarih ve 3308 sayılı "Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu" yürürlüğe konmuştur.¹⁰

Bu kanunun uygulanmasıyla meslek liselerinde eğitim alan öğrencilerin işletmelerde bire bir uygulamalı eğitim alarak iş hayatına uyumu sağlanması amaçlanmıştır. 2001 yılında

⁹ Doğan, H., Ülkemizde Endüstrileşme Ve Teknik Eğitim, Ankara,1997,s.1.

¹⁰ Turan, K., Öğretimde Program İlke ve Yöntemler, İstanbul,1989, s.100.

yürürlüğe giren 4702 sayılı Kanun ile Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kanununda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

3308 sayılı Kanunla teknolojiadaki hızlı gelişimin etkilediği endüstri ve eğitimin yenilenmesi ve geliştirilmesi açısından oldukça faydalı olmasına rağmen bazı olumsuzluklarla da karşılaşmıştır.

Bu olumsuzlukları şu şekilde sıralayabiliriz;

- a. Okul sanayi iş birliği gerekçesiyle, mesleki eğitimi almak için gönderildikleri işletmelerin öğrencilere vermesi gereken eğitime gereken önemi vermemesi,
- b. İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasını yaptıran usta öğreticilerin ilgisizliği,
- c. Eğitimi vermesi gereken sanayideki işletmelerin fiziki açıdan yeterli olmaması,
- d. Öğrencilerin alması gereken eğitim dışında işletme şartlarına göre eldeki kaynaklara göre eğitim almak zorunda kalmaları,
- e. Planlanan eğitim programının olması gerektiği gibi işletmeler tarafından uygulanmaması,
- f. İşletmelerdeki öğrenciyi eğitmekle görevli usta öğreticilerin gerekli yeterliliğe sahip olmamaları olarak sıralanabilir.

Teknolojiadaki gelişimlerden doğrudan etkilenen sanayinin ve bu sanayiye katkıda bulunacak yetişmiş insan gücünün uygulamalardaki aksayan yönleri belirlenmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde okul sanayi iş birliğinin teknolojiadaki gelişmelere paralel ve daha sağlıklı bir eğitimin geliştirilmesine yönelik tedbirlerin alınması mümkün olacaktır.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu uyarınca işletmelerde eğitim alan öğrencilerin yaptıkları meslek eğitim uygulamalarının analiz edilmesi, mesleki eğitim sonunda öğrencilerin sanayi ortamına uyum sağlayabilme düzeylerinin, kazanılması gereken davranış değişikliğinin, amaçlanan bilgi birikiminin değerlendirilmesi ve öğrenci üzerindeki etkileri tezimin amacını oluşturmaktadır.

2. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN TÜRKİYE’DE GELİŞİMİ

Mesleki ve teknik eğitimin Türkiye’de ki gelişimini imparatorluk dönemi yani cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet dönemi olmak üzere iki safhada incelenmelidir. Bu iki dönemin birleşimiyle mesleki ve teknik eğitim bu günlere ulaşmıştır.

2.1. Cumhuriyet Öncesi Mesleki Ve Teknik Eğitim

İmparatorluk döneminde Anadolu’nun Türkleşmeye başlamasından sonra sosyo-ekonomik şartların oluşturduğu ortamdan dolayı esnaf ve sanatkarlar kendi içlerinde bir teşkilat kurmuşlardır. 12.yy. sonu 13.yy. başlarında kurulan bu teşkilatın adı Ahilik teşkilatı olmuştur. Ahilik, Anadolu’da Selçuklular Döneminde ortaya çıkan, Osmanlı Devletinin ilk yüzyıllarında etkili olan önemli bir yaygın eğitim kurumudur.¹¹ Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere esnaf ve sanatkarlar birliğinin adıdır.

Bu teşkilat içerisinde öğretmenlere ahi ve öğrencilere de piri denirdi. Teşkilata giren öğrencilere okuma, yazma, dinin esasları, temizlik alışkanlığı, terbiye, askerlik eğitimi, beden eğitimi ve kurumun düzeni ve geleceği hakkında bilgiler verilerek öğrenciler eğitilirdi. Bu teşkilatın esnaf içerisinde bazı yaptırımları da vardı. Ahilik teşkilatının koyduğu kurallara uymayan esnafların dükkanlarının kapatılması, yardımlaşma ve selamın kesilmesi gibi çeşitli cezalar yerine getirilirdi.

Teşkilat içerisinde kurullarla belirlenmiş bazı ehliyet dereceleri mevcuttur. Bu dereceleri çırak, kalfa, üstat, üstatlar üstadıdır. Ahilik teşkilatı içerisinde bu derecelere ulaşmak için gösterilen kuralları ve ölçüleri istenildiği şekilde yerine getirmek şarttır. Derecelere sahip olan kişilerin uyacağı kurallar ve görevleri yönetmeliklerde (fütüvvetnameler) bellidir. Ahi teşkilatı içinde kişinin toplumdaki yerine göre de rütbesi vardır. Bunlar, yiğitlik Ehliyet derecelerinden birinden diğerine geçiş, törenlerle olurdu. Bu törenlerde derece değiştiren kimselere tuzlu su içirir, peştamal kuşatılırdı. Bu tür törenler, eğitici ve birleştirici fonksiyonuna inanıldığı için, yüzyıllar boyu sürdürülmüştür. Teşkilat içerisinde kişinin toplumdaki yerine göre de bir derecesi vardır. Bu dereceler yiğitlik (çırak ve

¹¹ Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi ,İstanbul,1999, s.45.

kalfalar), ahilik (ustalar), v.b.dır.¹² Osmanlı devletindeki ekonomik gerileme döneminden sonra ve Tanzimat dönemine gelindiğinde ahi örgütleri artık işlevlerini yitirmiş bulunuyorlardı.

Ahilik teşkilatının işlevlerini yitirmesiyle oluşan boşluğu lonca teşkilatı kurularak doldurulmuştur. Bu olay mesleki ve teknik eğitimin başlamasının habercisi olmuştur. Lonca; özellikle hammaddenin yapıldığı ve dağıtımının yapıldığı yere verilen isimdi. Lonca ismi önceleri esnafların toplantı yapmak için toplandıkları mekana verilen isim hali alırken daha sonraları bu teşkilatın kendisine lonca denmeye başlanmıştır. Evliya Çelebinin seyahatnamesinden öğrenildiğine göre 17.yy. İstanbul'da 1109 lonca teşkilatının bulunduğu vurgulanmaktadır. Ahilikte din önemli bir etkendi fakat lonca sisteminde her türlü dinden uzak sadece esnaf ve sanatkarların haklarını korumak olduğundan Müslüman ve gayri Müslimlerin önde gelen ustaları bir araya gelebilirlerdi.

Ahilikte olduğu gibi loncalarda da dereceler vardı. Loncaların birinci derecede idarecisi Kethüda ve Yiğitbaşı idi Bu idareciler esnafları önde gelenlerini zaman zaman toplayarak bazı vazife dağılımı yapılırdı.

Toplum içerisinde mesleki ve teknik eğitimin temelleri atılırken Osmanlı ordusu içerisinde birçok çalışma mesleki ve teknik eğitim adına yerine getirilmiştir. Bu adımlardan bazıları modern savaş tekniklerine göre orduyu eğitmek amacıyla kurulan eğitim kurumları, ordu içerisinde kullanılan savaş araçları ve gereçlerinin üretim ve bakımını yapabilecek teknik elamanı yetiştirmek ve orduda görevli subay mühendis ve doktor gereksinimi için kurulan yüksek okullar atılan adımların başını oluşturmaktadır.

Bu okullardan Mühendishane-i Bahri-i Hümayun, III. Selim tarafından 1773'te ve Mühendishane-i Hümayun 1795'de kurulmuştur. 2.Mahmut'un mesleki teknik eğitim için Fransa'ya 150 öğrenciyi göndermesi; ordunun eğitimi için Fransa'dan uzmanlar getirtmesi; askeriyede kullanılan malzeme üretimi için Zeytinburnu ve Tophanede fabrikaların kurulması; Kendini mesleki açıdan yetiştirmiş kura askerlerinin yabancıların yerine fabrikalarda çalışmaları; Kullanılan savaş araç gereçleri için sanayi sınıfı kurulması; fabrikaların içinde

¹² Turan, a.g.k., s.28.

idadi endüstri alaylarının kurulması, Zeytinburnu'nda 1908 yılında "İmalatı Harbiye Nazari Mektebi" adıyla bir sanat okulu kurulması; ilerleyen yıllarda bu okulun isminin "Askeri Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesi Usta Mektebi" olarak değiştirilmesi gibi olumlu gelişmeler ordu içerisindeki başlıca örneklerdir.¹³

1848 yılında Mühendishane-i Seddi-i Hümayun, yeni bir düzenlemeyle Topçu ve Mimar Mektebi haline dönüştürüldü. Bu okullarda okuyan öğrencileri yetiştirecek olan öğretmenler içinde Mühendishane idadisi kuruldu. Tophane ve Zeytinburnu'nda bulunan idadi Sanayi Alaylarına birer de idadi Sanayi Okulu 1848 yılında Ali Saib Paşa tarafından yaptırıldı. Bu okulların öğretim süresi 13 yıldır. Bu okullar 1889 da uygulanmaya başlanan bir yönetmelikle üç döneme ayrıldı. İhtiyat sınıfları adı verilen birinci devrede öğretim süresi üç yıldır. Çocuklara bu devrede ilköğretim düzeyinde bilgiler verilir. Bu devreyi "tamamlayan öğrenciler, öğrenim süresi beş yıl olan idadi sınıflarında okurlardı. Öğrenciler, haftada üç gün teorik öğretim görürler, geri kalan günlerde de fabrikalarda çalışırlardı. Sanayi sınıflarında öğretim süresi beş yıldır. Öğrenciler, bu devrede tamamen pratik öğretim yaparlardı. Buradan mezun olanlar, ordunun sanayi sınıfında görev alırlar ya da fabrikalarda usta olarak çalışırlardı.

Enderun Osmanlı döneminde sarayda kullanılmak üzere yetiştirilmiş bir saray okuluydu. Enderun devşirme dediğimiz Müslüman olmayanlardan seçilen çocukların yetiştirilmesiydi, daha sonraları Müslüman çocukları da Enderun'a alınmaya başlanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimde Enderun'un da büyük yeri vardır. Enderun'un seferli, kiler, hazne ve has oda olmak üzere dört koğuşu vardı. Aynı anda bunlar birer eğitim aşamasıydı. Bu koğuşlarda yedi yıl eğitilen öğrenci, saray dışında bir göreve atanırdı. Bu görevde yeterli deneyimi aldığı anda öğrenci yeniden Enderun'a çağırılırdı. Enderun'un yönetimi hadım ağalarınca gerçekleştirilirdi. Enderun'da müzik, spor, sanat, fen gibi dersler okutulurdu. Bu derslerin yanı sıra din bilgileri de verilir. Enderun'da kendi alanlarında ün yapmış kişiler öğretmenlik yapardı. Enderun'dan çok sayıda devlet ve bilim adamının yetiştiği bilinmektedir. Enderun okulları en gelişmiş dönemini ikinci Murat zamanında yaşamıştır. Enderun okulları

¹³ Alkan, ag.k., s.56.

ikinci meşrutiyete kadar varlığını sürdürmüştür. Enderun mektebi de Osmanlının son dönemlerinde diğer mektepler gibi yozlaşmaya başlamıştır.¹⁴

XIX. yüzyılın ikinci yarısı ve yirmici yüzyılın başlarında Sadık Rıfat paşanın fikirlerinden yararlanarak Mithat paşa tarafından erkek teknik öğretim, kız teknik öğretim ve ticaret öğretim okullarının açılışı yapılmıştır. İslahhane adıyla Niş'te 1861'de okul açılmış, daha sonra Rusçuk ve Sofya'da 1864'de 1868'de de İstanbul'da ilk erkek teknik öğretim okullarının temelini atmıştır. Mithat paşayı izleyen ilgili valiler tarafından Halep, Trablusgarp, Diyarbakır, Kastamonu, İzmir ve Konya'da benzer okullar açılmıştır.

Kız teknik öğretim alanında ilk ıslahhaneyi Rusçukta 1865'de Mithat paşa tarafından ve İstanbul'da Ahmet Refik Paşa tarafından Üsküdar 1878'de Yedikule 1869'da Aksaray 1879'da ve Cağaloğlu'nda 1879'da açmıştır. Zamanın ticaret nazırı Suphi Paşa da 1883'de "Hamidiye Ticaret Mekteb-i Âli'si" adıyla ilk ticaret okulunu açmıştır.

Bu açılan kurumlara bu günün mesleki ve teknik okullarının başlangıcını temsil etse bile planlı bir eğitim programı söz konusu değildi. Kurumun sorumluluğu ıslahhane komisyonlarındaydı. Daha sonraki yıllarda "İdare-i Umumiye Vilayet kanunu" çıkarılmasıyla sanat okullarının masrafları il özel idare tarafından karşılanmaya başlandı.

Mithat Paşa, 1868 yılında İstanbul'da Sultanahmet'te yatılı ve 5 sınıflı bir sanayi mektebinin kurulmasını ve ıslahhaneler için de bir yönetmelik çıkarılmasını sağladı. İslahhaneler için hazırlanan yönetmeliğe göre, çocuklara sabahları dersanelerde genel bilgiler verilirken, ardından da atölyelerde terzilik, kunduracılık, matbaacılık, tabaklık, dokumacılık vb. sanatlar öğretiliyordu.¹⁵

Tanzimat'tan sonra hükümet ve idare adamlarım eğitmek için yeni öğretim kurumları ile ekonomik kalkınmayı gerçekleştirecek elemanları eğitecek mesleki teknik okulların açılmasını öneren devlet adamları olmuştur. Sadık Rıfat Paşa, "İdare-i Hükümetin Kavaidi Esasiye'si" adlı eserinde ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesi için el sanatları ve endüstride çalışacak elemanları yetiştirmek üzere okul açılmasını önermiştir.

¹⁴ Başaran, İ.E. Türkiye Eğitim Sistemi, Ankara,1996, s.91.

¹⁵ Turan, a.g.k., s.35.

1914'de ilk çırak okulu İstanbul'da açılmış ve 1918 yılında çırak okulu sayısı sekize ulaşmıştır. Çıraklık okulları açılış amacı; okuma çağında olup, gündüzleri sanat ve ticaret erbabı yanında çalışmak zorunda olan çocuklara ilköğrenim vermektir. Bu okullar, çalışma yerlerine yakın semtlerde açılıp gece okulları olarak faaliyet gösterecekti. İmparatorluğun savaşta olmasından dolayı okulların açılışlarını engellemiştir.

19. yüzyılın ikinci yansında açılmış Bursa Tophane sanat okulu açılan ilk sanat okullarından biridir daha sonraki yıllarda, İzmir, Konya, Diyarbakır, Kastamonu, vb. illerde yeni okullar açılmıştır.

1916 yılında Maarif nezaretince hazırlanan yeni (idadi) ortaokul programına göre ilk il merkezleri dışında bulunan okullarda kısmen meslek öğrenimi başlamış, yeni programa göre üç sınıflı olan taşra ortaokullarının birinci sınıfları hazırlayıcı ve diğer sınıfları da ticaret, tarım, sanat ve genel bilgi şubeleri haline getirilmiştir. Ancak bu uygulamada öğretmen ve araç - gereç yokluğu nedeniyle olumlu sonuç alınamamıştır. Bu dönemlerde ilk açılan erkek sanat okulları ülkenin endüstri ve sanayi ihtiyacını diğer gelişen ülkelere ayak uydurabilecek şekilde kalifiye elaman yetiştiren planlı programlı eğitim kurumları olmuşlardır.

2.2. Cumhuriyet Sonrası Mesleki ve Teknik Eğitim

Endüstride ki gelişme teknolojinin hızlı gelişmesiyle başlamıştır. Bu gelişmenin sürekliliği üretim tekniklerinde pek çok değişikliğin meydana gelmesi neticesinde mesleki ve teknik eğitimin devamlılığını vaz geçilmez hale getirmiştir. Bugün artık mesleki teknik eğitimde ıraklık ve işbaşında eğitim ağırlık kazanmıştır. Bunun yanında okul - sanayi işbirliği geliştirilerek okul eğitime teknolojik gelişmeleri takip imkanı verilmektedir.¹⁶

Cumhuriyet öncesi yapılan mesleki ve teknik eğitim çalışmaları cumhuriyet sonrası devam etmiştir. Özellikle savaş zamanında bu alandaki ihtiyacı açıkça ortaya koymuştur. Atatürk 1922 tarihinde Büyük Millet Meclisinde yaptığı konuşmada bu gerçeği şu şekilde ortaya koymaktadır; Memleket evladını hayatı içtimaiye ve iktisadiye fiilen müessir kılabilmek için elzem olan iptidai malumatı ameli bir tarzda vermek usule, Maarifimizin esasını teşkil etmektedir.

¹⁶ Akkutay, Ü. Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunu, Ankara,1996, s.27.

Mesleki ve teknik eğitimin önemini ve gerekliliğini Atatürk üzerinde durmuş ve ilgilileri bu konuda uyarmıştır. Atatürk mesleki ve teknik eğitimin önemini vurgulamak için, İzmir Mithat paşa Endüstri Meslek Lisesini Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti zamanında ve Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923–1925) üç defa ziyaret etmiştir. 13 Şubat 1923 yılında Mithat paşa Endüstri Meslek Lisesinin okul hatıra defterine Ulu önder şu cümleleri sarf etmiştir. "Varmak zorunda olduğumuz seviyeye bugünkü kadar, uzak kalışımızın mühim sebeplerinden biri sanata ve sanatkarlığa gerekli derecede önem verilmemiş olmasıdır" 1923–1924 öğretim yılında ihtiyaç duyulan insan gücünü yetiştirecek olan mesleki okul sayısı 44 adet olup bunların öğretim seviyeleri de farklıdır. Öğrenci sayısı ise 4019'dur. 1923–1924 öğretim yılında Edirne, İstanbul, Adana, Ankara, Bursa, Sivas, Kastamonu, Konya ve Bolu sanat okullarının dışında kalanlar kapanma tehlikesiyle karşılaşmışlardır.

1923 yılında Atatürk'ün yapmış olduğu meclis nutuklarının birinde "Efendiler, memlekette çocukların beraberce ve eşit olarak kazanmak zorunda oldukları bilgi ve teknik vardır. Yüksek meslek sahibi ve uzman olacakların ayrılabilceği öğretim aşamalarına kadar eğitim ve öğretim birliği, toplumumuzun ilerlemesi ve yükselmesi bakımından önemlidir." diyerek herkesin meslek eğitimi hakkına sahip olması gerektiğini vurgulamıştır.

Cumhuriyet ilan edildiği ilk yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'nda mesleki ve teknik eğitim sahasındaki çalışmalar, diğer sahalardaki çalışmalara paralel olarak hızlı bir şekilde artmıştır. Bu çalışmaların basında 3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu gelmektedir. Mesleki eğitimde temel ilkelerden biri, çevreye dönük eğitim yapmak ve çevre koşullarına duyarlı olmaktır. Atatürk, 1 Kasım 1925'te TBMM açılış konuşmasında "Öğretimde hayatın pratik gereklerini karşılayan ve çevrenin özel şartlarını göz önünde bulunduran bir yöntem üstündeyiz" demek suretiyle mesleki eğitim yönünü belirlemiştir.

Eğitim sorunlarını tartışmak üzere toplanan eğitim komisyonunda mesleki ve teknik eğitime de değinilmiş ve ilkeleri bir sisteme bağlamak için yabancı ülkeden eğitim uzmanları getirilmiştir. Gelen kişiler arasında John Dewey (1924), Kühne (1925), Omer Buyse (1926), Jung ve bir Amerikan heyeti (1930) Yer almaktadır. Eğitim uzmanlarının tespit ettiği eksikleri kısaca raporlarında şu şekilde belirtmişlerdir.

- 1- Bütçe ve gerekli ödenekler,
- 2- Merkezi örgüt kurulması,
- 3- Çeşitli kademelerde teknik elaman yetiştirme programları,
- 4- Eski okulların ıslahı ve yeni açılanların nitelikleri

Ayrıca Dewey raporunda şu görüşlere de yer verilmiştir. Mesleki okullarda çeşitli bölgelerin ihtiyaçlarına göre ticaret ve tarım kursları açılmasını ve bu işlerle uğraşmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı Merkez teşkilatında bir şubenin kurulmasını teklif etmiştir.¹⁷

1. Her sanat okulu, öğrencisi iş yerleri ile sıkı bir işbirliği sağlayarak diploma almadan önce görmüş olduğu dersler ve meslekler üzerinde becerilerini arttırmak amacıyla işyerinde çalışmaya mecbur tutulmalıdır.

2. Gençleri ilgi ve yeteneklerine ve memleket ihtiyacına göre mesleklere hazırlamak için kurulacak sanat, ticaret ve tarım okulları şehir ve bölgelerin ekonomik durumları göz önünde bulundurularak açılmalıdır.

3. Okul sisteminin her bölümü, yani her çeşit okul arasında bir birlik kurulmalıdır. Öyleki bir okulu bitiren daha yüksek bir okula ister gitsin ister gitmesin belirli bir amaca göre yetiştirilmelidir.

Bu rapor sonuçlarına göre inceleme ve tavsiyeler Milli eğitim bakanlığı, Talim ve terbiye dairesince incelendikten sonra uygulamaya geçildi. Mesleki ve teknik işleriyle ilgili ilköğretim dairesi görevlendirildi. Bu gelişmelerden bir yıl sonra meslek okullarının işlerin yürütülmesiyle ilgili Yüksek ve mesleki öğretim Genel müdürlüğü görevlendirildi. Yeni meslek okullarının açılması ihtiyaçlarının karşılanması 1927 yılına kadar iller belediyelerin sorumluluğundayken çıkarılan 1502 sayılı kanunla 1927 yılında okulların masraflarını karşılama görevi illere, öğretmen yetiştirme ve istihdamı Milli Eğitim Bakanlığını verildi.

Mesleki ve teknik eğitimin öğretmen ihtiyacını çözmek için de bazı gençler yabancı ülkelere gönderildi. 133 kişiden oluşan bu gençler 1927 yılından 1939 yılına kadar öğrenim görmek için Çekoslovakya, İsviçre ve İtalya gibi ülkelere gönderildi.

¹⁷ Doğan, a.gk. s.363.

Ülke içerisindeki öğretmen açığını tamamlamak için ise Avrupa'dan uzman öğretmenler getirildi. Ülkemizde görev yapmak için gelen 65 uzman öğretmen şu alanlarda görevlendirildi. 6 Moda, 4 Biçki-Dikiş, 3 Ev ekonomisi yemek pişirme, 2 Meslek resim, 1 Yabancı dil, 2 Sıhhi tesisat, 1 Erkek terziliği, 3 Tezyini sanat, 1 Ticari ilimler, 10 Marangozluk, 5 Demircilik, 7 Tesviyecilik, 2 Elektrikçilik, 2 Dökümcülük, 10 Duvarcılık, 2 Mimarlık ve 4 Yönetici görev almıştır.

Eğitim amacının gerçekleşmesinde etkili bir araç olarak gören İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İsmail Hakkı Tonguç gibi eğitimcilerimiz eğitimin düzenlenmesinde etkili olmuşlardır, İsmail Hakkı Tonguç Köy Enstitüleri denemesinde bu düşüncelerini uygulamaya koymuştur. Paralel olarak meslek eğitimine önem verilmesini, program geliştirilmesini, bölgesel ihtiyaçların göz önüne alınmasını, Milli Eğitim Bakanlığında gerekli idari düzenlemenin yapılmasını ve ihtiyaç duyulan finansmanın ne şekilde karşılanacağı konusunda görüşler ifade etmişlerdir.

1931 yılında 1867 sayılı kanunla iller dokuz bölgeye ayrılarak mali ihtiyaçları karşılamak üzere bölgeye dahil bir sanat okulu verildi. Bu okullar zamanla bölge sanat okulu haline getirildi. 1935 yılında 2765 sayılı kanunla okulların masrafları devlet tarafından karşılanmaya başlandı.

Açılan Erkek sanat okulları ilk etapta dokuz adettir. Bu okulların müfredat programlarında birlik sağlanarak okulların eğitim ve öğretim süreleri beş yıla çıkarıldı. Ankara'da Yapı Usta Okulu ile Ankara, Bursa ve İstanbul'da "Akşam Erkek Sanat Okulları" açıldı. Ülkemiz de meslek okullarının artması sonucu merkez örgütünden ayrı bir yapılanmaya gidildi. Bu okullar kendi içerisinde ayrı bir genel müdürlüğe bağlanma gereksinimi doğdu bu amaçla 22 Haziran 1933 yılında 2287 sayılı kanunla " Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü" kuruldu.

Teknolojideki hızlı ilerleyişin karşısında ekonomik ve endüstriyel kalkınmayı öngören programların uygulanması için gereksinim duyulan teknik personelin yetişmesi için oluşturulan teknik okullarla ilgili olarak. 1934 yılında Milli Eğitim Bakanlığının teklifi ve başkanlığın onayı ile Bayındırlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Milli

Savunma Bakanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon kuruldu.

Oluşturulan bu komisyon uzman raporlarının ışığında piyasanın ve resmi sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak olan mesleki ve teknik okulların açılmasına gereksinim duyulan illeri saptamıştır. Komisyon 1936 tarihinde bu konuyla ilgili bir rapor hazırladı. Raporda ihtiyaç duyulan meslek ve teknik eğitim dallarında gerekli teknik eğitimi almış öğrencileri yetiştirmek üzere:

1) Çıraklık Okulları, 2) Akşam Sanat Okulları, 3) Gezici ve Geçici kurslar, 4) Orta Meslek Okulları, 5) Tekniker Okulları, 6) Mühendis Okulları gibi teknik eğitim kurumlarının açılması komisyon içerisinde görüşülmüştür.

Planlamaya doğru atılan ilk adım niteliğinde olan bu çalışmalardan alınan sonuçlar, 21 Ağustos 1941 yılında bir raporda toplanarak mesleki ve Tekniköğretim Genel Müdürlüğü'nce bir program geliştirildi.¹⁸

Bu gelişmelere rağmen endüstriyel kalkınmanın hızla gelişmesi karşısında artan teknik insan gücüne olan ihtiyacı karşılamakla görevlendirilmiş. Mesleki ve teknik öğretim genel müdürlüğü ile taşra teşkilatları yetersiz kalınca mesleki ve teknik öğretim alanındaki işlerin daha sistemli ve etkili bir şekilde başarılabilmesi için “Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı Kanunu” değiştirilerek genel müdürlük 1941 yılında 4113 sayılı kanunla Mesleki ve Teknik Eğitim Müsteşarlığı haline getirildi. Bu kanun sayesinde mesleki ve teknik eğitim veren okulların talim ve terbiye ile teftiş işleri hariç diğer bütün hizmetler müsteşarlık sorumluluğuna verildi. 1941 yılında Mesleki Teknik; Öğretim Genel Müdürlüğü müsteşarlık haline getirilmiştir. Bütün bu faaliyetlerde Rüştü Üzel'in büyük katkıları olmuştur.

Müsteşarlık bünyesinde erkek teknik, kız teknik ve ticaret öğretim müdürlükleri ile teknik büro, yapı işleri müdürlükleri ve muamelat şefliği gibi bölümleri bulundurmaktadır. Müsteşarlığın programında aşağıda belirtilen okulların açılması vardı. Bu okullar:

¹⁸ Akkutay, Ü. Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunu, Ankara,1996, s.43.

1- Yüksek seviyeli teknik okullar, 2- Teknik okullar, 3- Sanat enstitüleri programları ve örgütlerin geliştirilmesi, yeni meslek şubelerinin programlara eklenmesi, 4- Sanat enstitüsü mezunlarının staj ihtiyacını karşılamak üzere fabrikalar kurulması, 5- Akşam sanat okulları, 6- Yapı enstitüleri, 7- Kız enstitüleri, 8- Gezici köy okulları, 9- Yeni ticaret okulları ve akşam ticaret okulları

Rüştü Üzel'in müsteşar olduğu dönemlerde, TÜRKİYE CUMHURİYETİ Bütçesinden mesleki teknik öğretime 81 milyon lira ödenek ayrılmış ve ayrılan bu ödeneklerin %80'i bina, tesis ve öğretim araçlarına harcanarak yurdun çeşitli bölgelerinde yeni meslek okulları açılmıştır. Fakat ikinci dünya savaşının getirdiği olumsuzluklar öngörülen işlerin taamının başarılması mümkün olmamıştır. Yarım kalan planların tamamlanması için Bakanlıklar arası kurul toplanarak ihtiyaç duyulan teknik elemanların yetiştirilmesi için çalışmalara başlamışlardır. 1950 yılında 5642 sayılı kanunla 1960 yılına kadar kullanılmak üzere on yıllık devre için Bakanlık emrine 75 milyon TL. ödenek verilmiştir. Bu ödenek sayesinde savaş sırasında eksik kalan işler tamamlanmış ve atölye, laboratuvar tesisleri yapılmıştır.

1950 yılında emekliye ayrıldığı zaman 275 Okulda, 3900 uzman elinde 60.035 teknik eleman ordusu bırakmıştır.1942 yılında 4303 sayılı kanun çerçevesinde girişilen çeşitli çalışmalar 1950 yılında 5642 sayılı kanunla devam ettirilerek Mesleki ve Teknik öğretim müesseseleri önemli gelişmeler gösterdi. Bu yıllarda yapılan belli başlı çalışmalar şunlardır:

- İstanbul Yüksek Mühendis Okulu'nun 1944 yılında 4615 sayılı kanunla Teknik Üniversite haline getirilmesi,
- 1934 – 1935 öğretim yılında Kız Teknik, 1937-1938'de Erkek Teknik ve 1955 yılında Ticaret Yüksek öğretmen Okulları'nın açılması
- İktisat ve Ticaret okullarının 7334 sayılı kanunla iktisadi ve Ticari ilimler Akademisi haline getirilmesi
- Çok sayıda erkek sanat, kız sanat ve yapı enstitüleriyle ticaret okullarının açılması ve programlarının yeniden düzenlenmesidir.

Mesleki ve teknik eğitimin tarihi gelişimini dört temel döneme ayırmak mümkündür. Bu dönemler sırası ile Cumhuriyet öncesi dönem, İstibdat sonrası ile ikinci dünya savaşı

arasındaki dönem, ikinci dünya savaşı ile 1960 yılları arasındaki dönem, 1960 dan sonraki dönem

1960' dan günümüze değin geçen süre içinde ise bu yaygınlaşan ve genişleyen sisteme işlevsellik ve ulusal bir nitelik kazandırma çabaları dikkati çekmektedir. Bu dönemde temel hedef mesleki teknik eğitim örgütüne eğitimin bütünü içinde gereken önlemi kazandırmak, ülkenin gelişen ve değişen ekonomik sosyal koşullarına uygun olarak yeniden düzenlemek olmuştur. 1960 yılında onayla mesleki ve teknik Öğretim etüt ve programlama dairesi başkanlığı, 1966 da mesleki ve teknik öğretim idari mali işler dairesi başkanlığı kurulmuştur.

1963 yılından itibaren geçilen birinci plan dönemi sonunda Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkezi ve örgün eğitime yatkın olması sebebiyle mesleki eğitim alanındaki eğitim örgünleşmiştir. Bu dönemde tekniker okullar kapatılmış, teknisyen eğitimi bundan zarar görmüştür.¹⁹

1968 öğretim yılında kapatılan Akşam Tekniker Okullarının açtığı boşluğu doldurmak için 1968-1969'da açılan Teknisyen Okulları (sonradan Teknik Liseler); (10. Milli Eğitim şurası'ndan sonra bütün orta dereceli okullar Lise adını almıştır.) bir kısım dersleri yabancı dilde okutan Anadolu Teknik Liseleri ve Anadolu Meslek Liseleri 1983–1984 öğretim yılında açılmıştır. Dünya Bankası kredisine dayalı olarak başlatılan endüstriyel okullar projesi orta dereceli erkek teknik öğretim okullarına birkaç dalda yeni teknolojilerin girmesini ve bu dallarda yurt dışında eleman yetiştirme olanağım sağlamıştır. Ayrıca ikili anlaşmalarla bazı okullarda başlatılan projelerle aynı amaçlar güdülmektedir.

20 Haziran 1977 tarihli 2089 Sayılı ırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu çıkarılmış ve 1978 de ıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1978'den sonra okul sanayi ortaklaşa eğitimli projesi (OSANOR) uygulamaya başlanmıştır.

2089 sayılı kanunla, ıraklık eğitimine alınacak öğrencilerde aranan şartlar, ıraklık sözleşmesinin kapsamı, imtihan esasları, ıraklık eğitim süreleri, çırağın ve işyeri sahibinin görev ve sorumlulukları ile ıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimiyle ilgili diğer unsurlar düzenlenmiştir.

¹⁹ TİSK, Teknik Liselerin Değerlendirilmesi, Ankara, 1991, s.18.

Denetim yetersizliği, yönetici, öğretmen ve işletme sahiplerinin çıraklık eğitiminde sınırlı tecrübeye sahip olması teşkilatlanma güçlükleri vb. sebeplerle kanunu 9 yıllık uygulaması beklenen sonucu verememiştir. 1977 yılında yürürlüğe giren 2089 sayılı "Çıraklık Kalfalık ve Ustalık" yasasının, mevzuattaki boşluklar ve uygulamasında görülen aksaklıklar nedeniyle, yeniden düzenlenmesi gerekmiştir.²⁰

1984-1985'te OSONOR Projesi genişletilerek (Kız Teknik, Ticaret Turizm ve Otelcilik Meslek Liselerim de içine alarak Mesleki Teknik Eğitim Projesi (METEP) haline dönüştürüldü. 5 Haziran 1986'da 3308 sayılı Çıraklık Mesleki Eğitim Kanunu eski 2089 sayılı Çıraklık Kanunu kaldırılarak, çıraklık eğitimi de tamamen 3308 sayılı kanunun içine alınmıştır.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu yaygın ve örgün mesleki teknik eğitimi bir sistem bütünlüğü içerisinde geliştirmeye çalışmıştır. Mesleki-teknik eğitim sisteminin, ülkemizin ihtiyacı olan becerili ve teknik insan gücünü yetiştirme temel görevini tam olarak yerine getirebilmesiyle ilgili bütün unsurlar, kalkınma planım hedef ve ilkeleri ile hükümet programı çerçevesi yeniden düzenlenmiştir.

Cumhuriyet dönemi, Türk mesleki teknik eğitim sisteminin başlıca özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Mesleki-teknik eğitimde tam günlük okula dayalı yaklaşım esastır.
2. Mesleki-teknik eğitimin finansmanı Devlet Bütçesinden karşılanmaktadır.
3. Eğitim standartları Bakanlıkça tespit edilmektedir.
4. Eğitim kurumlarının iş hayatıyla ilişkileri kurumlaşmamıştır.
5. İş hayatının mesleki ve teknik eğitim sürecine katılımı sınırlıdır.

Sanayide faaliyet gösteren makinelerin ve bunları kullanan insanın üretim aşamasında bir birini tamamlayan iki temel unsur olduğuna göre insanın bu iş birliğindeki fonksiyonu işlemler için gerekli olan beyin gücünü temin etmek olmaktadır. Bir üretimin tamamen makine tarafından mekanik olarak meydana getirilmesi mümkün olmadığına göre her çeşit iş bir miktar insan beceri ve kabiliyetini gerektirmektedir.

²⁰ Yeşilmen, a.g.k., s.24

Bundan dolayıdır ki teknik elamanın yapması gereken en önemli iş mekanik becerisini, verimli düşünebilme ve karar verme kabiliyetinin geliştirmeye yönelik olmalıdır. Ülkemizin kalkınması ve zenginleşmesi insan gücünün olması gereken eğitimi almasıyla olur, bu eğitimde mesleki ve teknik öğretime bağlıdır.

3. MESKEKİ EĞİTİMİN OKULLARA GİRİŞİNDE ETKEN OLAN ÖNCÜ HAREKETLER

Teknolojide ki hızlı gelişmeler sanayi doğrudan etkilemiştir. Eğitimde teorik kavramların gelişmesiyle uygulanan müfredat programlarına eğitimin bir parçası olarak mesleki eğitim girmiştir. Mesleki eğitimin okul programlarına girişi bazı hareketlerin sonucu oluşmuştur. Bu hareketlerden bazıları aşağıda anlatılmıştır.

3.1. Pratik Sanatlar

On dokuzuncu yüzyılların ikinci yarısında Pestalozzi'nin öncülüğüyle el işleri ve artistik model yapımının kültürün bir parçası olarak görülmeye başlamasıyla okullardaki eğitim programlarına eklenmiş oldu. Eğitimcilerin burada yapmak istedikleri bireyi bir bütün olarak eğitmekti, her hangi bir mesleğe hazırlamak değil hayatta başarılı olabileceği gerekli genel bilgi, beceri ve tavırları kazandırmayı hedef almaktı. Bu olayların gelişiminde okutulan ilk derslerden biride teknik resim olmuştur.

3.2. El Sanatları

Teknik resim derslerinin okullarda okutulmaya başlamasıyla el sanatları halkın isteği ve değişik fikirlerin etkisiyle ilk ve ortaokul programlarında el sanatları dersi girmiş oldu.²¹

3.3. El Sanatlarının Endüstriyel Sanatlara Dönüşümü

El sanatları on dokuzuncu yüzyılların ikinci yarısında ortaokulların programına girmesiyle el sanatları eğitimi bu günkü endüstriyel sanatlar adını almıştır. Bu gelişmeye etki eden başlıca neden ise Rus sistemi, sloyd el sanatları ve güzel sanatlar ve endüstriyel veya meslek hareketleridir. 1880'den 1920'lere kadar bu hareket gelişmeye etken olmuştur.

²¹ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.37

Rus eğitim sistemi üç aşamadan oluşmaktadır. Birincisi öğrenciye kullanılacak takımların gösterilmesi, ikincisi takımların nasıl kullanılacağını öğrenen öğrenci bu takımlarla çeşitli uygulamalar yaparak becerisini geliştirmek, üçüncüsü ise bütün bilgi ve becerisini kullanarak çeşitli projeleri oluşturmaktır.

3.4. Mekanik Sanatlar Ve Güzel Sanatlar Hareketi

İngiltere’de on dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru uygulanan bu sanat programı düşük kaliteli sanat işçiliğine gösteri mahiyetinde geliştirilmiştir. Bu eğitim için beceri yönünden çok estetik ve yaratıcılık yönüne ağırlık vermiştir. Özellikle teknik resim ve resim, oyma, deri işleri ve metal işleri gibi bölümler ilkokuldaki başlıca çalışmalar arına girmiştir.

3.5 Mesleki Yönelim

Yirminci yüzyılın başlarında güzel sanatlar ve el sanatları eğitiminin mesleki yönüne önem vermeye başlanmıştır. Bazı eğitimciler ortaokulda görülen el sanatları eğitimi sayesinde öğrencilerin mesleki ihtiyaçlarını da görebileceği fikrini savundular. Sanayideki hızlı gelişme sayesinde ortaya çıkan iş gücü açığı bu fikrin gelişmesine sebep oldu. Bu sayede okullarda verilen el sanatları programlarının daha somut bir şekilde yeniden değerlendirilmesine sebep oldu.

3.6. Endüstriyel Sanatlar Programının Geliştirilmesi

Rus, slyd ve mekanik sanatlar hareketi sanayinin hız gelişmesiyle yirminci yüzyılın başlarında okullarda ki eğitim sınıfları endüstriyel süreçlerle ilgili laboratuvar ve atölyeler haline almıştır. Bu şekilde öğrenci ilgili istidamı öğrenme ve geliştirme fırsatı bulmuştur.

3.7. XIX Yüzyıldaki Mesleki Eğitim Program Ve Okulları

XVIII yüzyıl gelişen fikirlere öncülük eden Jean Jacques Rousseau, Johann Bernhard Basedaw ve Johann Heinrich gibi isimler görülmektedir. Bu değerli insanların ortaya attığı fikirler kendi kendine eğitim, çevresel faktörlerin önemi, öğrenime öğrencinin aktif olarak katılması ve universal eğitim anlayışı gibi fikirler programların ve okulların geliştirilmesine yol açtı. Yetişkinlerin öğrenme isteğinin artması yetişkinlere yönelik okulların açılmasına

neden oldu. Artan iş yükünü karşılayacak olan insan gücü ihtiyacı çıraklık kurumu yerine okulların daha çok geliştirilmesi gereksiniminin ortaya çıkmasını sağladı.²²

3.8. Fakir Çocuklar İçin Meslek Eğitimi

Bireysel değerler ve refah anlayışının atmasıyla XIX yüzyılda fakir ve suçlu çocuklar için sanayi okullarının geliştirilmesine yol açtı. Endüstri okulları İngiltere ve Almanya'da XVIII yüzyılın sonlarına doğru geliştirildi.

3.9. Pestalozzi ve Fellenberg'in Okulları

Onsekizinci yüzyılların sonlarında tanınmış eğitimcilerden pestalozzi ve fellenberg fakir çocuklar için okul açtı. Pestalozzi'nin psikolojik yöntem olarak getirdiği eşyadan kelimelere yaklaşım biçimi klasik yöntemden farklı olarak uygulanıyordu. Ayrıca pestalozzi için el sanatlarının babası denilmektedir. Pestalozzi'nin yöntemleri arasında resim önemli dersler arasında yer alıyordu. Şekiller alfabetesi denilen özel bir yöntem geliştirdi. Fellenberg yönetimin okul işletmesindeki önemini ortaya koymuştur. Uygun bir şekilde yönetildiğinde el sanatları eğitiminin bir okul sistemine mali ve eğitsel yönlerden faydalı olabileceğini kanıtladı.

3.10. Yetişkinler Eğitimi

XVIII yüzyılda açılan Pazar okulları önceleri dini eğitimlerle ilgileniyordu, daha sonraları buradaki eğitim sadece dini eğitim değil fabrikalarda çalışanlarından çeşitli yönlerden yetiştirmeyi hedef belirlemiştir. İngiltere'de mekanik endüstrileri, çalışanlar kolejleri, Amerika'da mekanik endüstriler ve gezici kurs programları yetişkinler eğitiminin öncüleridir.

3.11. Çıraklık Eğitimi Yerine Okul Eğitimi Geliştirme

Teknolojik gelişmeler ışığında gelişen sanayi çıraklık sisteminde gelişmesine sebep oldu eskiden kişisel rehberlik ışığında ve uzun uğraşlar sonucu usta tarafından eğitilen gençler sanayide boş yere ezilmeler ve bazı istismarlara maruz kaldı. Bu durum bazı eğitimcilerin

²² Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.40

dikkatini çekerek çıraklık sisteminin yerine meslek ihtiyacını karşılayacak yeni sistemlerin gelişmesine sebep oldu.

3.12. Yarı Zamanlı Okullar

İngiltere’de çıraklık sisteminin gerilemesi ve gençlerin sanayideki istismarı yarı zamanlı okulların gelişmesine sebep oldu. Kanunen sekiz yaşından büyük çocuklar iki günde bir beş saat veya günde iki buçuk saat okula gitmek zorunda bırakıldı.

3.13. Atölye Dersleri Ve Devamlı Okullar

XIX yüzyılın başlarında Almanya’da genç çalışanlar için sürekli olarak eğitim almaları için sistem geliştirildi. Kanuni hükümler gereğince işletme sahipleri 18 yaşından küçük gençlerin okula devam etmelerine izin vermek zorundaydı. Bunun yanında gündüz eğitim veren okullara çıraklık eğitime alternatif olarak atölye uygulama dersleri getirildi. Daha sonra işletme sahipleri ve mahalli idareler tarafından çeşitli meslek okulları açıldı.

3.14. Fransa’da Teknik Ve Sanat Okulları

Fransa’da lonca teşkilatı kaldırılınca çıraklık sistemide çöktü. Bu sistemin yerine temel eğitim için ilkokullar ve endüstriyel meslek için teknik ve sanat okulları açıldı. Ayrıca XIX yüzyılda Amerika’da özel olarak mesleki amaçlı meslek okulları da geliştirildi. Bu okullar “Technical Institutes” fen okulları, sanat ve ticaret okulları ve orta öğretim gibi okullardır.

4. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİME OLAN GEREKSİNİM

Ülke gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biri ülke yeraltı kaynaklarının doğru şekilde kullanılması ve mevcut insan gücünün yetiştirilmesi ve ülke içerisinde istihdam edilmesidir. Bu gelişimin ışığında insan gücü ve ülke kaynakları gibi iki önemli öğeden en yüksek üretimin sağlanmasıyla ülke kalkınmasından ve insanlarımızın refahından söz etmek doğru olur. Ülke içerisindeki üretimi artırmak ancak eğitimle olabilmektedir.

Planlanmamış gelişimi güzel olarak hazırlanmış eğitim programları, Eğitimde kalitenin düşük düzey olması ülkenin, zengin doğal kaynaklara sahip olsada gelişemeyeceği

anlamına gelmektedir. Bu durum insan ögesinin ve onun eğitilme biçiminin ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir.

Özellikle gençlerin gereksinimlerinin neler olduğunu inceleyen araştırmalar ise bunların: 1) Meslek eğitimi, 2) Yurttaşlık bilgisi, 3) Mesleki rehberlik, 4) Kişilik geliştirme konularında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

İnsan yaşamın da iş ve eğitimin diğer bir değişle mesleki ve teknik eğitimin önemli bir yer tutmakta olduğunu somut bir göstergeleridir. Bir ülke için mesleki ve teknik eğitim vazgeçilmez bir gerekliliktir. Gerçekten meslek eğitimi bireyin yaşamında bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve ulusal gereksinimlerin karşılanmasında zorunlu olan bir eğitimidir.

4.1. Sosyal Gereksinim

İnsan yaradılış gereği sosyal bir varlıktır. Mesleki ve teknik eğitime olan gereksinimi bireyin sosyal etkinliklere katılma içgüdüğü ya da sosyal bir varlık olmasının doğal sonucu olarak düşünmek gerekir. Toplum içerisinde yaşayan bireyin sosyal etkinliklere katıldığı gibi toplumda yapılması gereken görevlerde paylaşılmalıdır.

Konuya sosyal, psikolojik boyut açısından bakıldığında birey ve grupların mesleki yeterliliklerini geliştirmede ve toplumsal iş birliğinin katılımlarını sağlamada meslekler eğitim için önemli bir araçtır. Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitim gençlere sosyal başarı ve mülkiyet duygusu kazandırmaktadır.

Ülkemizdeki genç insan gücünü yararlı duruma getirmek için mesleki ve teknik eğitimin yaygın hale getirilmesi gerekmektedir. Böyle bir eğitim biryandan meslekleri bireyler için eğitici bir ortam olarak değerlendirirken öte yandan bireylerin potansiyellerinin meslekleri öğrenmek için yönlendirmelidir.

İstihdam olamayan gençlerimiz kendisine hareket vadeden herhangi bir akıma bağlanmak eğilimindedir. Mesleki ve teknik eğitimler yoksun bir ortamda gençler kendilerine toplumsal etkinliklere katılma umudu veren herhangi bir akıma kolaylıkla kapılma durumundadırlar.

Teknolojik bir ortamda gençlere ve yetişkinlere mesleki nitelik kazandırmanın ve genel yeteneklerinin geliştirilmesinin toplum için ne derece önemli olduğunu açıkça göstermektedir. Bu da sosyal yönden sistemli ve planlı bir mesleki ve teknik eğitim gereksiniminin ifadesidir.

4.2. Ekonomik Gereksinim

Ülke zenginli yeraltında bulunan doğal kaynaklarına ve bu kaynakları doğru şekilde kullanarak üretime yönlendirecek yetişmiş insan gücüne bağlıdır. Mesleki ve teknik eğitim insan gücü yetiştirme aracı olarak bu sürece katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle bu tür eğitime ekonomik yönden gereksinim olduğu açıktır.

Ekonomik yönden mesleki ve teknik eğitimi gerektiren başlıca hususları kısaca şöyle sıralamak da mümkündür;

- 1) Ulusal kaynakları korumak ve değerlendirmek
- 2) Çıracılık ve stajyerlik sürelerini kısaltmak
- 3) Çalışanların kazançlarını arttırmak
- 4) İnsan gücü sağlamak
- 5) Yaşamda istikrar sağlamak
- 6) Yatırımların karşılığını almak
- 7) Ulusal üretim gücünü yükseltmek
- 8) İş gücünü tasarruflu kullanmak
- 9) Hızla değişen ekonomik yapıdan en iyi şekilde yararlanabilmek

Ülke doğal kaynaklarının azalmaya başladığı dönemlerde insan gücünü geliştirme ve etkili kullanmak önem kazanmıştır. Okullarımızda örgün ve yaygın eğitim programları ile istihdam sektörünün gereksinimi olan insan gücünün eğitime katkıda bulunmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin her alanında üretimin artması ve kazancın çoğalmasına katkıda bulunur. Mesleki ve teknik eğitim görmüş iş görenin üretim yeteneği ve kazanç düzeyi yükselmektedir.

4.3. Bireysel Gereksinim

Bireysel farklılıklardan dolayı da mesleki ve teknik eğitime gereksinim duyulmaktadır. Mesleki ve teknik eğitime olan farklı gereksinimler sosyal ve ekonomik kökenli olduğu kadar bireysel farklılıklardan da kaynaklanmaktadır. Bireysel farklılıkları şu şekilde grupta biliriz. İlk grup genellikle 13 ve 18 yaşları arasındaki tam gün öğrenim gören gruptur.

İkinci grup, orta eğitim sonrası düzeydeki genç ve yetişkinlerin oluşturduğu gruptur.

Üçüncü grubu, lise çağında öğrenimini tamamlamadan okuldan ayrılmış ve iş hayatına atılmış bireyler oluşturmaktadır.

Dördüncü grup ise yetişkinlerin oluşturduğu ve çalıştıkları mesleklerde gelişme gereksinimi ile karşı karşıya olan bireylerdir.

Ayrıca, zamanla oluşan bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik özürler nedeniyle çalışamaz duruma düşmüş, mesleğini kaybetmiş özel sorunlu bireyler bir diğer grubu oluşturmaktadır.²³

4.4. Ulusal Gereksinim

Mesleki ve teknik eğitime ulusal düzeyde olan gereksinimin nedenleri kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Köyden kente göç edenleri gerekli bilgi ve becerilerle donatmak
- 2) Teknik insan gücü gereksinimini karşılamak
- 3) İşsizlik sorununu çözümlenmeye katkı sağlamak
- 4) Doğal kaynakların daha iyi değerlendirmek
- 5) Üretimde verim düzeyini yükseltmek
- 6) Bireylerin üretim kapasitelerini arttırmak
- 7) Tarımdan sanayiye geçişi kolaylaştırmak
- 8) Öğrenimi güçleştiren ekonomik engelleri yenmek
- 9) Eğitimde fırsat eşitliği sağlamak

²³ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.11

- 10) İşin sosyal ve ekonomik önemini tanıtmak
- 11) Mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri sağlamak
- 12) El sanatlarının kalitesini yükseltmek.

Bu doğrultuda, ulusal çalışma gücünün verimini yükseltmek için iş dünyasındaki koşullar, meslekler arasındaki farklılıklar ve gençlerin değişik gereksinimleri dikkate alınarak mesleki ve teknik eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bireylerin gereksinimleri yönünden değişik öğrenim kademelerinde ve mesleki etkinlik evrelerinde çeşitli mesleki ve teknik eğitim programlarına gereksinim olduğu anlaşılmaktadır.

5. MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM KURUMLARI

Nitelikli insan gücü ihtiyacının arttığı ülkemizde yükseköğretimdeki yığılmaları önlemek amacıyla mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim kurumları giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Ülkemizdeki sanayinin ihtiyaç duyduğu orta kademe teknik insan gücü yetiştirmek üzere yukarıda açıklanan mesleki ve teknik liseler bünyesinde etkinlikte bulunan bu okullar; Meslek liseleri, Teknik liseler, Anadolu Meslek liseleri, Anadolu Teknik liseleri ve çok programlı liselerden oluşmaktadır.

5.1. Meslek Liseleri

Öğretim süresi 6 dönem (3 yıl) olan bu okullarda öğrencilere; İlgili, istek ve yetenekleri doğrultusunda seçecekleri bir alanda verilen meslek eğitimi ile birlikte genel lisedeki ortak genel ilgi dersleri aynen okutulmalıdır.

Bu okullardan teknisyen unvanı ile mezun olanlar, alanları ile ilgili iş yerlerinde çalışabilecekleri gibi, isterlerse yüksek öğretim kurumlarına da devam edebilmektedirler

5.2. Endüstri Meslek Liseleri

Endüstri Meslek Liseleri, orta okul üzerine öğrenim süresi 3 yıl olan, öğrencilere; orta öğretim seviyesinde genel kültür ve uygar bir Dünya görüşü sağlanması yanında, çeşitli

meslek alanlarında sanayinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilme suretiyle öğrencileri iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı endüstriyel teknik eğitim okullarıdır. Bu okullara “Meslek Liseleri Yönlendirme ve Yerleştirme Sınavı ” ile öğrenci kabul edilmektedir.

Bu okullarda, ilgili bölüme ait meslek dersleri ile birlikte bütün orta öğretim kurumlarında ortak olarak okutulan zorunlu genel bilgi dersleri okutulmalıdır.

Endüstri meslek lisesi öğrencileri; 1 ve 2. dönem eğitim ve öğretim çalışmalarını okulda 3–4. ve 5–6. dönemlerde ise programlarına uygun sanayinin bulunduğu yerlerde, haftanın (3) günü uygulamalı derslerini, işletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkanlarından faydalanılarak iş yerlerinde yapmaktadırlar,

Endüstri meslek liselerinde uygulanan meslek alanı sayısı 55 olmasına rağmen, öğrenci talepleri daha çok Elektrik, Elektronik, Tesviye, Metal İşleri, Motor, Mobilya ve Dekorasyon, Makine Ressamlığı, Bilgisayar, Kimya, Tesisat Teknolojisi gibi bölümlerde yoğunlaşmaktadır.

5.3. Anadolu Meslek Liseleri

Ortaokul üzerine, hazırlık sınıflarından sonra, öğretim süresi 6 dönem olan; öğrencilere, meslek alanlarını gerektirdiği seviyede dil ve mesleki formasyon veren; öğrencileri; hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan, bir kısım derslerin yabancı dille okutulduğu programların uygulandığı okullardır. Anadolu Meslek Liseleri ilk kez 1982–1983 öğretim yılından itibaren faaliyete geçmiştir. Bu okullara da aynen Endüstri Meslek Liselerinde olduğu gibi “Meslek Liseleri Yönlendirme ve Yerleştirme Sınavı ” ile öğrenci kabul edilmektedir.

Bu okullarda, ilgili bölüme ait meslek dersleri ile bütün ortaöğretim okullarında ortak olan zorunlu genel bilgi dersleri okutulmakta olup öğrenciler çalışma hayatına ve yüksek öğretime hazırlanabilmektedirler.

5.4. Teknik Liseler

Ortaokul üzerine öğretim veren Teknik liselerin, birinci ve ikinci dönemi Endüstri Meslek Liseleri ile ortak olup, öğrenim süresi 8 dönemdir.

Endüstri Meslek Lisesi ile ortak birinci ve ikinci dönemlerde belirli derslerden ilgili mevzuatta belirtilen başarıyı gösteren öğrenciler Teknik Lisenin 3.dönemine devam edebilmektedirler.

Teknik Liselerde, ilgili bölüme ait meslek dersleri ile birlikte bütün ortaöğretim kurumlarında ortak olarak okutulan zorunlu genel bilgi derslerinin tamamı okutulmaktadır. İlgi ve yetenekleri doğrultusunda derslerle öğrenciler, öğrenimleri süresince kazandıkları meslek bilgi ve beceriler hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlanma imkanına sahip bulunmaktadırlar.

Teknik Liseler ilk kez 1969–1970 öğretim yılında faaliyete geçmiştir.

5.5. Anadolu Teknik Liseleri

Bu okullar, ortaokul eğitimi sonrasında bir hazırlık sınıfından oluşan, öğretim süresi toplam 8 dönem olan; öğrencilere lise fen kolu kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini en az bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan öğrencileri hem hayata hem de yükseköğretime hazırlayan bir kısım dersleri yabancı dille okutulduğu programları uygulandığı okullardır. Anadolu Teknik Liseleri ilk kez 1983–1984 öğretim yılında faaliyete geçirilmiştir. Bu okullara da “Meslek Liseleri Yönlendirme ve Yerleştirme Sınavı ” ile öğrenci kabul edilmektedir.

Bu okullarda ilgili bölüme ait meslek dersleri ile birlikte bütün ortaöğretim okullarında ortak olarak okutulan zorunlu genel bilgi dersleri verilmektedir. Öğrenciler iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlanma imkanına sahiptirler.²⁴

²⁴ Doğan, H., Ülkemizde Endüstrileşme Ve Teknik Eğitim, Ankara, 1977, s.87.

5.6. Çok Programlı Liseler

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 29. maddesindeki; “Nüfusu az ve dağınık olan, Milli Eğitim Bakanlığı'nca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin, genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan Çok Programlı Liseler kurulabilir” hükmüne göre, küçük yerleşim birimlerindeki okulların bina ve tesislerinden, eğitim araçlarından, öğretmen ve diğer personelinden azami derecede faydalanmak gayesiyle, bazı Endüstri Meslek Liselerinde, Genel Lise, Erkek Teknik Öğretim, Kız Teknik Öğretim ve Ticaret ve Turizm Öğretim programlarının uygulandığı, Çok Programlı Liseler açılmaktadır. Bu tip okulların uygulanmasına 1989–1990 öğretim yılında başlanmıştır.

6. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Mesleki teknik eğitimdeki ilke tanımları uygulamaları değerlendirmek ve uygulamaya yönelik faaliyetleri yöneltmek üzere geliştirilmiş kavramlardır. Bu kavramları şu şekilde sıralayabiliriz. Öncelikle organizasyon, yönetim ve öğretimdir.

Organizasyon: Mesleki teknik eğitimde ki mevcut programların ihtiyaçları, fonksiyonları ve süreçleri organizasyonun kapsamına giren konulardır. Esas itibarıyla organizasyon;

- Uygulanacak eğitim programının amacına ulaşması ve etkili olabilmesi için eğitimi alan gurubun istekli olmasına, bu eğitime ihtiyaç duymasına bağlıdır.
- Meslek eğitimi uygulanacak gurupların algılarına ve yeterliliklerine göre değişim göstere bilmelidir.
- Meslek eğitiminin iş dünyasıyla tutarlı ve gerçekçi olması göz ardı edilemez bir unsurdur.
- Meslek eğitiminin temel fonksiyonu bireyi dersini alacağı meslek alanına hazırlamak ve bu alanda başarıyı yakalamaktır.
- Bireyi hayata hazırlamak ve istenilen davranış değişikliğini kazandırmak sadece meslek eğitim ve ya sadece temel eğitimle ilgili olamaz bireyi hata hazırlamak için meslek eğitimi ve temel eğitim birlikte düşünülmelidir.
- Belirli bir meslekteki eğitim ihtiyacı o toplumu oluşturan bireylere uygulanacak anketler sonucu belirlenmelidir.

- Ülkenin kalkınmasını sağlayacak endüstrinin gelişmesi ve çağdaş ülkeler seviyesinde olması, mesleki ve teknik eğitimle olabilir bunun için endüstrinin ihtiyacını karşılayacak bireylerin meslek eğitimi alarak yetiştirilmesi ve geliştirilmesi kaçınılmaz bir gerçektir.
- Meslek eğitimi alan bireylerin genel kültür ihtiyaçları da karşılanmalıdır.
- Kişinin yetiştirileceği meleğin sağladığı faydalar, olması gereken yeterlilikler mesleki rehberlik sayesinde olabilmektedir.
- Mesleki eğitim toplum ihtiyaçlarına göre şekillendiği gibi o toplumun yaşadığı çevreler ve yörelere göre de desteklenmelidir. O mesleğe olan ihtiyaç o bölgede kurulan işletmeler tarafından da bilinebilir.
- Mesleki eğitim çağdaşıktan ve teknolojidenden kopmamalıdır. Bunun için programlar devamlı araştırma ve bulgulara göre geliştirilmelidir

Yönetim: Mesleki ve teknik eğitim okul, aile ve işletmelerin işbirliğini gerektirdiği için genel eğitime göre daha karmaşık sorunları karşımıza çıkarmaktadır.

- Meslek eğitimini verecek olan öğretmenin meslekle ilgili yeterliliğe ulamış olması gerekmektedir. Gerekli yeterliliğe ulaşmamış öğretmenin eğiteceği bireylere bir faydasının olamayacağı bir gerçektir.
- Mesleki eğitimde yönetim esnek, akıcı ve yaratıcı olduğu ölçüde etkilidir.
- Meslek öğretiminin amacına ulaşması ancak gerekli finansman ihtiyacının karşılanmasıyla olmaktadır.
- Mesleki eğitim toplum ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olduğundan öğrencilerin değişik branşlarda hazırlanması, işletme yöneticilerinin ve toplum liderlerinin bu programların yönetiminde de sorumluluk almasını gerektirir. Bu eksikliği danışma kurulları karşılamaktadır.
- Mesleki eğitimde öğrenci yetiştiren teknik öğretmenler genel kültür, pedagojik formasyon ve özel alan eğitimi alarak atanırlar bundan dolayıdır ki öğretmenleri yetiştiren kurumlarında öğretim üyesi ve tesis bakımından kaliteli bir yapıya sahip olmaları gerekir.

- Mesleki eğitim çok çeşitli alanlarda öğrenci yetiştirdiğinden dolayı program çeşitliliği ve karmaşık yapısı denetim ve denetçilerin önemini artırmıştır. Mesleki eğitimin denetlenmesiyle sistem içindeki aksaya yönler, öğretim yöntemi, öğretim materyallerin gibi konularda verimi artırmaktır.²⁵

Öğretim: Mesleki eğitimin belirlenen hedeflere ulaşması için etkili bir eğitim, sanayinin beklentileri, toplumun beklentileri, teknolojik gelişmelere uyumlu ders araç ve gereçleri gibi konuların dikkate alınması gerekir.

- Mesleki eğitimde geliştirilen eğitim programı, mezun olanların iş hayatında hiç zorlanmadan uyumluluğu ölçüsünde etkili olur. Bunun için eğitimde kullanılan alet ve edevatlar teknolojik gelişmelere paralel ve sanayidekilerin aynı olması önemlidir.
- Sanayide kullanılan makine ve aletler eğitim esnasında aynen sanayide uygulandığı biçimde öğretildiği takdirde etkili olur. Bu şekilde yetiştirilen öğrenci kendi alanında belli bir standartta olması sağlanmış olur.
- 3-Mesleki eğitim alan öğrenci, kazanılması gerekli alışkanlıklar, alanının gerektirdiği düşünme ve uygulama alışkanlıkları doğru ve etkili bir şekilde kazandırdığı ölçüde etkilidir.
- Mesleki eğitimde eğitilen öğrencinin, kabiliyet, istidat ve ilgileri alan eğitiminde dikkate alınması gereklidir.
- Mesleki eğitimin en önemli özelliklerinden biride eğitilen kişide istenilen alışkanlıklar kazandırılırken uygulanan yöntem sürekli tekrarlı bir eğitim uygulaması ile olacağı bilinmektedir.
- Mesleki eğitimde eğitilen birey sanayiye uyumunu sağlayabilmesi üretime katıla bilmesi asgari bir bilgi birikimi gerektirir bu bilgi birikimi oluşturulamamış ise etkili bir öğretim yapılamamış demektir.
- Birey üzerinde kazandırılması düşünülen alışkanlıklar, gerçek çalışma şartlarında ve gerçek iş üzerinde eğitildiği sürece etkili olabilir gerçek iş ortamı yaratılmadan verilen eğitim sayesinde istenilen alışkanlıkların kazandırılması düşünülemez.

²⁵ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.10

- Mesleki eğitim alan bireylerin bilgi ve becerileri doğrultusunda geliştirilen eğitim programların geliştirilmesi ve yenilenmesi de yine mesleği uygulayanların bilgi ve becerileri doğrultusunda geliştirilen meslek analizleri sayesinde yapılmaktadır.
- Her meslek kendine özgü bir muhteva içerir bu muhtevalar üç ana bölümde incelenir bunlardan birincisi uygulamalı muhteva ikincisi özel ve teknik muhteva üçüncüsü iş kabiliyeti muhtevasıdır.
- Meslekleri kendine özgü geliştirilen eğitim programları bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebildiği ölçüde sosyal bir değer taşır.
- Meslek eğitimi alan bireyde istenilen alışkanlıklar ve kazandırılması gereken bilgi ve davranışlar mesleğin ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Aksi halde program sonucunda oluşan fazlalık veya eksiklik eğitilen bireyi olumsuz yönde etkiler.
- Uygulanan eğitim programları bireylere uygun olarak düzenlenmeli kısa süreli yoğun derslerle uzun süreli dersleri kapsamalıdır.
- Çok değişik meslek dalları arasında çalışma koşullarımdan dolayı, sağlığı ve emniyeti tehdit edici unsurlarda eğitim programları arasında etkili bir biçimde yer verilmelidir. Bu eğitimin ülke ekonomisine zaman tasarrufu, para, insan gücü gibi kayıpların olmamasını sağlayacaktır.

Mesleki eğitimin sistemli bir felsefi, psikolojik, sosyal ve ekonomik kavramlar süzgecinden geçirilmiş ilkelere dayanması gerekir. Çağdaş mesleki eğitim etkinlikleri için önerilmekte olan temel ilkeler genellikle; uygulama, ekonomiklik, gelişmelere uyum, meslekler dünyasının tümünü kapsama, topluma dönüklük, gerçek yaşantı ortamı sağlama, olumlu sonuca ulaşmaya dek devamlılık, ihtiyacın durumuna bağımlı olma, stern-sunu dengesi, kesin hedeflere yönelik olma, yaşama hazırlayıcılık gibi öğeleri kapsamaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde ilgililerce yaygın şekilde kabul edilen yukarıda sıralanan temel ilkeler dayanmaktadır.

6.1. Temel İlkeler

Mesleki teknik eğitimin sistemli bir felsefi, psikolojik, sosyal ve ekonomik kavramlar süzgecinden geçirilmiş ilkelere dayanması gerek. Çağdaş mesleki teknik eğitim etkinlikleri

için önerilmekte olan temel ilkeler genellikle; uygulama, ekonomiklik, gelişmelere uyum, mesleki dünyasının tümünü kapsama, topluma dönüklük, gerçek yaşantı orta sağlama olumlu sonuca ulaşmaya dek devamlılık, ihtiyacın durumu bağımlı olma, stern-sunu dengesi, kesin amaçlara yönelik olma, yaşa hazırlayıcılık gibi öğeleri kapsamaktadır. Bu bölümde mesleki ve teknik eğitim ilkeleri eğitimin temel öğeleri açısından özetlenmeye çalışılmaktadır.

6.1.1. Öğrenci

1. Mesleki, teknik eğitim, herkese açık olmalı, öğrenciye tercih yapma olanağı verilmeli, sürekli, esnek ve bireysel gelişmeye yardım etmelidir.
2. Öğrencilere mesleki, rehberlik hizmetleri sağlanmalıdır.
3. Mesleki-teknik eğitim, ihtiyacı olan, istekli olan ve yaralanabilecek durumda olan seçilmiş bir öğrenci grubu uygulanmalıdır.
4. Özel grupların, özel eğitim ihtiyaçlarına cevap vermeli, bu ihtiyaç hissedildiği zaman temin edilmeli ve öğrencilerin bir eğitimden en etkin biçimde yararlanabilecekleri tarzda uygulanmalıdır.
5. Öğrenci, öğreneceği konu ile ilgili duymalı ve sonuç öğrenciyi tatmin etmelidir.
6. Öğrenci mesleği gerektirdiği düşünme ve uygulama alışkanlıkları yönünden doğrudan ve özel bir şekilde eğitilmelidir.
7. Öğrencinin ilgilerine önem vermeli, özel yetenekleri mümkün olan en üst düzeye çıkarmalıdır.

6.1.2 Öğretmen

1. Öğretmenlerin meslek alanlarında iş deneyimini bulunmalıdır.
2. Çeşitli düzeylerdeki eğitici personel yetiştiren programlar arasında geçişler olmalıdır.
3. Tüm eğitici personel ortak bir eğitim anlayışı içinde yetiştirilmeli. Farklı programlar için gerekli olan özel yetenekler dikkate alınmalıdır.
4. Eğitim personeli yetiştirmede çeşitli kurumların programları arasında ilişki kurulmalıdır.
5. Öğretmenler projeleri kontrol eden kişi olmaktan çok gençlerin özgür olarak gelişmesini kolaylaştıran rehberler olmalıdır.

6. Öğretmenler, gençlerde planlama, tasarım, yaratma, problem çözme ve kendi kendine ilerleyebilme yetenekleri geliştirme inanç ve gayreti içinde olmalıdırlar.
7. Meslek dersleri öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini bilim ve teknolojik değişmelere göre sürekli geliştirmelidir.

6.1.3. Program

1. Muhteva, öğrencinin meslek yaşamında yapacağı görevin analizinden çıkarılmalıdır. Bu konuda mesleği icra edenlerin bilgi, beceri ve alışkanlıkları esas alınmalıdır.²⁶
2. Mesleklerdeki hızlı değişim nedeni ile program geliştirme sürekli bir süreç olmalıdır. Çalışmalarda “program-araştırma-geliştirme” boyutları birlikte yürütülmelidir.
3. Mezunları izleme, program geliştirmenin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmalıdır.
4. Belirli bir işe dönük eğitim, iş esnasında ya da işe girmeye yakın bir zamanda verilmelidir.
5. Endüstriyel sanatlar ve teknoloji programları bireylerin genel kültür ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde düzenlenmelidir.
6. Programlar özel grupların eğitim ihtiyacına cevap vermeli; ihtiyaç anında ve en yararlı biçimde uygulanmalıdır.
7. Programlar hem kısa süreli yoğun dersleri, hem de uzun süreli dersleri kapsamalıdır.
8. Programlar, insan sağlığını koruma ve güvenlik önlemleri ile ilgili derslere yer verilmelidir.
9. Programlar, çalışma yaşamının ihtiyaçları, toplumun koşulları gençlerin ihtiyaç ve ilgisi üzerine dikkatli inceleme yapıldıktan sonra geliştirilmelidir.
10. Programlar uygun bir genel eğitim ilgili teknoloji ve gerçek deneyimlerinin temel öğelerini kapsayacak ve anlamlı bir eğitim yaşantısı sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.

²⁶ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.52

6.1.4. Ortam

1. Gerekli tesis, makine, takım ve araçlar program amaçlarına uygun olarak belirlenmelidir.
2. Öğrenme-öğretme ortamının öğrencinin iş hayatında çalışacağı ortama uygun olmalıdır.
3. Uygun tesis ve donatım sağlamada eğitimcilerle mimar ve mühendisler arasında yakın iş birliği sağlanmalıdır.
4. Çalışma yaşamındaki mesleki tesislerden yararlanma olanakları araştırılmalıdır.
5. Eğitici personeli yetiştiren kurumlar üstün standartlı, kaliteli tesis ve personele sahip olmalıdırlar.
6. Eğitim ortamında, öğretimi söz konusu olan meslekteki işlemler, yöntemler, alet ve makineler aynen meslekte uygulandığı biçimde yer almalıdır. Öğretim gerçek işler ve gerçek ortamında yapılmalıdır.

6.1.5. Öğrenme

1. Öğrenmede, öğretme yöntemleri, öğrenciler arası kişisel ilişkiler ve grupların özel nitelikleri dikkate alınmalıdır.
2. Öğrenmenin, yaşantıların bir sonucu olduğu; gerçekçi öğrenme yaşantıları temini için öğretim aracı gerektiği, öğrencinin yapmasının zorunlu olduğu; kendi hızıyla ilerlemesi gerektiği önce öğrenilenlerle yeni öğrenilenler arası ilişki kurmak gerektiği bir defada bir şeyin öğrenildiği gibi öğrenme ile ilgili temel olgular öğrenme-öğretme durumlarında dikkate alınmalıdır.
3. Etkili bir meslek öğretimi için gerekli minimum birim maliyet olanakları sağlanamadığı takdirde öğretime girişilmelidir.
4. Öğrenme, öğrencide meslek için gerekli asgari düzeydeki yapma yeteneğini oluşturacak düzeyde gerçekleşmelidir.
5. Öğrenme ilkelerine dayalı ve özel öğrenme-öğretme durumuna uyarlanmış çeşitli öğretim yöntemleri kullanılmalıdır.
6. Öğrencinin kendi kendine çalışma ve gelişme alışkanlığı kazanabileceği, eğitim ve öğretim etkinlikleri esas alınmalıdır.

6.1.6. Beceri Eğitimi

1. Motor yetenekler ancak öğrencinin, devamlı eğitimi ve gelişmesi için esas olan, bir fonksiyonu yerine getirme ihtiyacında olduğu zaman direkt amaç olmalıdır. Bu, öğrencinin psikolojik yönden hazır olduğu andan önce değil daha sonra olmalıdır.
2. Bir motor yeteneğin takdiminde, öğretmen öğrencilere tedrici olarak iyi formların belirlenmesi için nezaret ederken yeterli ölçüde örnekleme faaliyetlerine yer verilmeli. Yetenek geliştikçe pratik daha az örneklemlerle, daha kesin ve açık olmalıdır.
3. Motor yetenekler, öğrenim yapana yön veren kavramlardan çok kinetik ipuçlarına bağlıdır. Dikkat kavramdan çıkarılırsa uygulayıcı koordinasyonu ile çelişkiye düşebilir.
4. Motor yetenekler için pratik süreler, uzunluk ve alan yönünden, yorgunluğu önleyecek ve pratik süreleri arasındaki olgunlaşmalar yaralanılacak biçimde düzenlenmelidir.
5. Motor yetenekler hizmet ettikleri fonksiyonların gerektirdiği noktaya kadar geliştirilmelidir, fakat o noktayı üstüne çıkılmamalıdır.

6.1.7. Alışkanlık Geliştirme

1. Alışkanlıklar, belli bir formu kaplayan ve değiştirilmeleri için esaslı ve kontrollü gayretlerin sarf edilmesinin gerektiren motor faaliyet örüntüleridir. Bunlar normal karar verme süreçleri tarafından değil fakat refleks düzeyinde kontrol edilirler.
2. Alışkanlıklar, onları meydana getiren ihtiyaçları ve uyarıcıları tatmin etmede devam ettikleri sürece kendi kendilerine devam ettirirler. Hatta ara sıra meydana gelen pekiştireler bunları sonsuz olarak devam ettirmeye yeterlidir.
3. Bir alışkanlığın değiştirilmesinde kullanılacak esaslı gayret, hangi şartlar altında olursa olsun eski alışkanlıkların tekrar etmesini önlemeyi ve istenilen yeni alışkanlığın otomatik hale gelmesini sağlayacak kadar bir süre uygulamayı

gerektirir. Bu konuda istisnaya yer verilmemelidir. Aksi takdirde eski alışkanlıklar pekiştirilmiş olur.²⁷

6.1.8. Yönetim

1. Mesleki teknik eğitimin yönetiminde bölgesel ve yönel destek sağlanmalıdır.
2. Yönetim standart ve katı olmaktan çok esnek ve akıcı olmalıdır.
3. Yönetimde mesleki eğitimcilerle birlikte, endüstri ve toplum liderleri kubaşık çalışmalıdırlar.
4. Planlama, organizasyon ve yönetimde, eğitim kurumları ve sektörler arasında esaslı bir sorumluluğa dayanan iş birliği sağlanmalıdır.

6.1.9. İşlev

Mesleki-teknik eğitimin temel işlevi, bireylere sosyal ve ekonomik yönden yararlı, bireysel yönden kazançlı meslek alanlarına hazırlamak ve bu alanlarda başarılı olabilmelerini sağlamaktır.

6.2. Temel İlkelerinin Kısa Değerlendirmesi

1. Mesleki-teknik eğitimde denetim ve değerlendirmeye önem verilmeli ve hizmet bu amaçla yetiştirilmiş personel tarafından yürütülmelidir.
2. Meslek-teknik eğitimde amaç hem iş yaşamının istediği yetenekte bireyler yetiştirmek ve hem de bireyin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini tatmin etmek olduğundan değerlendirmede bu iki husus dikkate alınmalıdır.
3. Değerlendirmede, mesleki eğitim görmüş mezunların meslekte bu eğitimi görmemiş olanlara göre başarı durumları, yetiştirildikleri meslekte çalışma durumları ve çalıştığı işten sağladıkları tatmin durumları temel ölçüt olarak dikkate alınmalıdır.

²⁷ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.54

7. ERKEK TEKNİK ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

7.1. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün Tarihçesi

Erkek sanat okulları, ülkenin sanayi ihtiyaçlarına uygun modern endüstrinin ileriye dönük tekniğine ayak uydurabilecek nitelikte işçi ve teknisyen yetiştiren eğitim kurumlarıdır.

1933 yılında çıkarılan 2287 sayılı Maarif Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanunla, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlı olarak "Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü" olarak kurulmuştur. 1937 yılında çıkarılan 3225 sayılı Kanunla Kültür Bakanlığı Merkez Teşkilatına bağlanmış ve adı da "Erkek ve Teknik Öğretim Genel Direktörlüğü" olarak değiştirilmiştir. 1941 yılında çıkarılan 4113 sayılı kanunla tekrar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış ve adı da "Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü" olmuştur. Bakanlık makamının 1 Mart 1960 gün ve 2178 sayılı onayı ile "Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü" olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır. 1982 yılında 8/4334 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Bakanlığımız Merkez teşkilatında yapılan düzenleme sonucunda; Mesleki ve Teknik Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğü ile Yaykur-Örgün Yüksek Öğretim Dairesi Başkanlığı kaldırılarak bu dairelerin görevleri de aynı genel müdürlüğe verilerek adı da "Erkek Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir. 1983 yılında 179 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile genel müdürlüğün adı yeniden "Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü" olarak değiştirilmiştir. 1984 yılında çıkarılan 208 sayılı, 1989 yılında çıkarılan 385 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün görevleri yeniden belirlenmiştir.²⁸

7.2. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün Görevleri

3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri "Hakkındaki Kanunun 13'üncü maddesine göre, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünün görevleri;

a) Endüstri Meslek Liseleri, Teknik Liseler, Anadolu Meslek Liseleri, Anadolu Teknik Liseleri, Pratik Sanat Okulları ile aynı seviye ve türdeki diğer mesleki ve teknik örgün ve

²⁸ Tok, A., "Eğitimciler ve İşverenlere Göre Çıracılık Eğitim Sisteminin Başlıca Problemleri ve Çözüm Önerileri", İstanbul, 2001, s.36.

yaygın eğitim kurumlarının eğitim, öğretim ve yönetimi ile ilgili bütün görev hizmetleri yürütmek,

b) Okul ve kurumlarının eğitim ve öğretim programlarını, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve Talim ve Terbiye Kuruluna sunmaktır. Bu kapsamda;

1. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, Kalkınma Planları ve Hükümet Programlarında belirlenen hedeflere paralel olarak, insan gücü, eğitim ve istihdam dengesini dikkate alarak toplumumuzun endüstriyel teknik alanlarda; iş hayatında ve yüksek öğretime hazırlamak, bu hususta ihtiyaç duyulan her seviye ve türdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerini gerçekleştirmek,
2. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarında gençlerimizi, Milli Eğitimimizin genel amaç ve temel ilkelerine, Ülkemizin ihtiyaçlarına ve çalışma hayatımızın isteklerine uygun; mal ve hizmet üretim alanlarına, bu alanların gerektirdiği niteliklere sahip teknik insan gücü olarak yetiştirmenin yanında, yüksek öğretime de hazırlayan öğretim programları hazırlamak veya hazırlatmak, uygulamak, sonuçlarını takip etmek, değerlendirmek ve geliştirmek,
3. Endüstrinin yoğun olduğu yerleşim birimleri ile gelişmekte olan yörelerde, yeni endüstriyel teknik öğretim okulları ve kurumlarının açılması, mevcut okul ve kurumların fiziki kapasitesinin artırılması ve iyileştirilmesi, bu kapasiteden azami ölçüde yararlanabilme imkanlarının araştırılması, değerlendirilmesi ve uygulamaya konulması, okul ve kurumların atölye ve laboratuvarlarının yeni teknoloji ürünü teçhizatla donatılması konularında, yatırım programlarını hazırlamak. Donatım ihtiyaçlarını tespit etmek ve ilgili birimlerle işbirliği yaparak endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarını, çağın gereklerine ve ülkemiz ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
4. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarının kuruluş, yönetim, eğitim, öğretim ve işleyişi ile ilgili mevzuatı hazırlamak, uygulamak ve geliştirmek,
5. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarında görevli; yönetici, öğretmen ve diğer personelin, çalışma alanları ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirerek, yönetim, eğitim, öğretim, üretim ve diğer hizmetlerde niteliği ve verimi yükseltmek için gerekli

- planlamayı yapmak, programları hazırlamak ve ilgili birimlerle işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
6. Endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarının ihtiyacı olan; teknik, teorik ve uygulamalı meslek derslerine ait ders kitapları ile iş ve işlem yapraklarını yazdırmak,
 7. Örgün ve yaygın eğitim yapan okul ve kurumların cari ve transfer harcamalarına ait yıllık bütçesini hazırlamak, bütçe faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak,
 8. Ülkemizdeki çeşitli kamu ve özel kurum-kuruluşlarının endüstriyel teknik öğretim okul ve kurumlarının faaliyetlerine aktif olarak katılmalarını ve katkıda bulunmalarını sağlamak üzere, teknik işbirliği protokolleri yapmak, uygulamalarını takip etmek ve sonuçlarını değerlendirmek,
 9. Endüstriyel teknik öğretimin Uluslar arası standartlarda geliştirilmesine yönelik, iç ve dış kaynaklı çeşitli işbirliği projeleri hazırlamak, hazırlatmak ve uygulamaya konulması hususunda ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyonu sağlamak,
 10. Örgün eğitim sisteminden ayrılmış ve hiçbir mesleki bilgi ve beceri sahibi olmayan gençlere ve yetişkinlere, meslek kazandırarak iktisaden faal duruma gelmelerini sağlamak üzere endüstriyel teknik öğretim programları hazırlamak, uygulamak, sonuçlarını değerlendirmek ve geliştirmek,
 11. Mezunların yetiştirilme amaçlarına uygun olarak alanlarında istihdam edilmeleri, kendi işlerini kurmaları ve teknolojik gelişmelere uyumlarını sağlayacak imkanların araştırılmasını ve bu konuda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasını sağlamak.

8. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMLE İLGİLİ ŞURA KARARLARI

Ülkemizde eğitim politikalarının oluşmasında etkili olan faktörlerden biri de tavsiye kararların alındığı Milli Eğitim Şuralarıdır, ilki 1939' da, en sonuncusu da 1999 yılında yapılan şuralarda, eğitimin değişik boyutlarına ilişkin kararlar alınarak eğitim sistemi yönlendirilmeye ve etkilemeye çalışılmıştır.

A- Birinci Maarif Şurası (17–29 Temmuz 1939)

Bu şurada Mesleki Tedrisatın İnkişaf Planı benimsenmiştir. Planda teknisyen yetiştirecek teknik okulun açılması ile orta meslek ve sanat okulları. Akşam Erkek Sanat Okulları sayılarının çoğaltılması yer almıştır (Ceylan, 1992, s.27; alıntı Alkan, 1990, s.24–25–29).

B-İkinci Maarif Şurası (15–21 Şubat 1943)

Bu şurada Mesleki ve Teknik Eğitimle ilişkin kararlar alınmamıştır.

C-Üçüncü Maarif Şurası (2–10 Aralık 1946)

Şurada Orta ve Teknik okullardaki öğretmen ve yöneticiler ile ilgili mevzuatlar ele alınmıştır. Ticaret ortaokulları, liseleri programı ve yönetmeliği hakkında konuşmalar yapılmıştır.²⁹

D-Dördüncü Milli Eğitim Şurası (22–31 Ağustos 1949)

Şurada ortaokullara ve liselere öğretmen yetiştiren eğitim enstitüleri ve yüksek öğretmen okulu teşkilatının ihtiyaçlara göre düzenlenmesi konularında konuşmalar yapılmıştır, ilkokul programı üzerinde durulmuştur.

E-Beşinci Milli Eğitim Şurası (5–14 Şubat 1953)

Şurada okul öncesi eğitim, anaokulları programı ve ilkokullarla ilgili konular üzerinde durulmuştur.

F-Altıncı Milli Eğitim Şurası (18–23 Mart 1957)

18 Mart 1957'de toplanan Milli Eğitim Şurasının gündemi mesleki ve teknik eğitime ayrılmıştır. Şura boyunca yaygın eğitimin bir parçası olarak halk eğitimi ve sanayide eğitim olarak da çıraklık eğitimi üzerinde durulmuştur.

Altıncı Milli Eğitim Şurasında çıraklık eğitimi ilk defa en geniş bir şekilde ele alınmış ve çıraklık eğitiminin bugünkü safhaya gelmesinde en önemli adımlar atılmıştır. Altıncı Milli Eğitim şurasından önce çıraklık eğitimi birkaç defa eğitim forumlarında veya bütçe

²⁹ Tok, A., “Eğitimciler ve İşverenlere Göre Çıraklık Eğitim Sisteminin Başlıca Problemleri ve Çözüm Önerileri”, İstanbul, 2001, s.12.

görüşmelerinde dolaylı olarak telaffuz edilmekte birlikte bağımsız olarak değerlendirilmemiştir.³⁰

G-Yedinci Milli Eğitim Şurası (5–12 Şubat 1962)

Sanat enstitülerinin öğretim süresinin üç yıla çıkarılması öngörülmüş, okullardaki atölye çalışmalarının verimli ve etkin olabilmesi için, mesleklerin çeşit ve öğretim şekilleri göz önünde bulundurularak 8–15 öğrenciye bir atölye öğretmeni ayrılması hususu karara bağlanmıştır.

H-Sekizinci Milli Eğitim Şurası (28 Eylül - 3 Ekim 1970)

Bu şura ortaöğretimin ikinci döneminin; mesleğe, hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlaması üzerinde durulmuş, çeşitli programlar arasında yatay ve dikey geçiş yollarının açılması öngörülmüş, yöneltme sınıfının genel, mesleki ve teknik ortaöğretim ikinci devresinin birinci yılı elması kararlaştırılmıştır.³¹

I-Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası (24 Haziran - 4 Temmuz 1974)

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 29. maddesi uyarınca bütün ortaöğretim kurumlarına lise adinin verilmesi (Örneğin: Sanat Enstitüsü yerine... Meslek Lisesi denilmesi gibi) ve okul-sanayi ilişkilerinin geliştirilerek uygulamaların sanayi ve işyerlerinde yapılması kararlaştırılmıştır.

K- Onuncu Milli Eğitim Şurası (23–26 Haziran 1981)

Tek tip lisede tarım, ekonomi-ticaret, teknik ve genel kültür bölümlerinin oluşturulması; mesleki ve teknik eğitim alanında ara ihtisas okulu niteliğinde olan bir programın korunması ve sürdürülmesi; dokuzuncu yıldan itibaren bölüm derslerinin artırılması ve buna paralel olarak, yıllık sürekli uygulama ve stajlara da daha geniş zaman verilmesi; ortaöğretimin beceri ve meslek kazandıracak şekilde yeniden hazırlanan programlarla teçhiz edilmesi üzerinde durulmuş ve kararlaştırılmıştır.³²

³⁰ Tok, a.g.k., s.35.

³¹ Ceyalan, M. “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Ankara, 1992, s.28.

³² Ceyalan, a.g.e., s.29.

L- Onbirinci Milli Eğitim Şurası (8–11 Haziran 1982)

Mesleki ve teknik okulların, ortaöğretim çağında veya dışında bulunan vatandaşları, çeşitli tür ve düzeylerde bir meslek alanına hazırlaması veya onlara bir meslek kazandırılması üzerinde durulmuş, okulların programlarında ortak kültür dersleri yanında, yerel olanaklara ve ihtiyaçlara dayalı, iş hayatına ve mesleklere hazırlayıcı çeşitli bölümlere yer verilmesi kararlaştırılmıştır

M- Onikinci Milli Eğitim Şurası (18–22 Temmuz 1988)

Endüstriyel teknik öğretim programları uygulayan okulların, dokuzuncu sınıftan itibaren branşlara ayrı iması öngörülmüş, öğretim programlarının, çevrenin ve iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun olarak ve sürekli bir şekilde geliştirilmesi, bu kurumların eğitim, insan gücü, istihdam ilişkileri çerçevesinde endüstri sektörü ile işbirliğinin sağlanması hususu karara bağlanmıştır.

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu uygulamalarının Yüksek Öğretim önünde yığılmaları azaltıcı yöndeki müspet tesiri devamlı kılabilmek ve arttırmak için ekonomik ve sosyal ilave tedbirlerinin alınması.³³

N- Onüçüncü Milli Eğitim Şurası (15-19 Ocak 1990)

Bu şura yaygın eğitime ilişkin olarak düzenlendiğinden bu araştırma kapsamına alınmamıştır.

O- Ondördüncü Milli Eğitim Şurası (27-29 Eylül 1993)

Bu şurada okul öncesi eğitimi üzerinde durulduğundan mesleki teknik eğitimle ilgili kararlar alınmamıştır.

P- Onbeşinci Milli Eğitim Şurası (13-17 Mayıs 1996)

Şurada mesleki teknik eğitim ile ilgili önemli kararlar alınmıştır. Başlıca kararlar şunlardır;

Artan nüfusun ve sınıflarda yığılmaların ilave bir çözümü olarak yeni öğretim teknolojilerinin devreye sokulmasına, bunun içinde ülke şartlarının gerektirdiği insan gücünün

³³ Tok, a.g.e., s.11.

yetiştirilmesi için, ortaöğretim kurumlarının; öğrencilerin % 65'ini mesleki teknik eğitime, % 35'ini genel öğretime yöneltecek bir yapıya kavuşturulmasına karar verilmiştir.

Bu yapı içerisinde, mesleki ve teknik eğitim sistemi:

- a) Mesleki eğitim sistemi, en az 8 yıllık ilköğretime dayanmalıdır.
- b) Örgün Mesleki ve Teknik Eğitime, hazırlık ve yönlendirme sınıfından sonra girilebilmelidir.
- c) Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programları arasında yatay ve dikey geçişler yapılabilirdir.
- d) Örgün ve yaygın meslek eğitimi programları, geniş tabanlı olan eğitimiyle başlayıp öğrenciyi uzmanlaşmaya doğru götürmelidir.
- e) Örgün ve yaygın uygulamalarda, mesleki ve teknik ortaöğretimlerim bitirenler, gerekli tamamlama eğitimlerim de alarak, mesleki veya genel yükseköğretim alanlarına girebilmelidir.
- f) Bölgelerin ihtiyaçlarına göre, halıcılık, arıcılık, dokuma vb. uğraşlar meslek eğitim merkezlerinin programlarına konulmalıdır.

Toplumun meslek eğitim ihtiyaçlarının sürekli karşılanabilmesi için, meslek kazandırma, devlet-işçi-işveren kesimlerinin daha sağlıklı işbirliği ve koordinasyonunun sağlanması kurumsallaştırılmalı, meslek eğitiminin geliştirilmesi, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve finansmanı konularında iş hayatı ve meslek kuruluşlarının etkin katılımını sağlayacak bir yapı esas alınmalıdır.

Aşağıda belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere, meslek eğitimi merkezleri kurulmalı, bu merkezlerde:

- a) Ülke meslek standartlarına uygun geliştirilmiş meslek eğitimi programları uygulanmalıdır.
- b) Bölgesel düzeyde meslek eğitimi ihtiyaçları belirlenmeli ve gerekli dalların eğitimi yapılabilirdir.
- c) ihtiyaçları karşılayacak ilave eğitim programları hazırlanmalı, bunlar, ülke genelinde programlar ile bütünleştirilmelidir.

d) Örgün ve yaygın eğitim görmüş, gerekli programları tamamlayan herkese meslek eğitimi diploma veya meslek belgesi verilebilmelidir.

e) Öğrenciler, iş hayatı ve teknolojiyi tanıyan, girişimci, kendi işini kurabilen ve istediğinde yüksek öğrenime devam edebilen bireyler olarak yetiştirilmelidir.

f) Öğrencilerin işletmelerde uygulamalı meslek eğitimi imkanları düzenlenmeli ve denetlenmelidir.

g) Sektör ve iş kolları için vasıflı iş gücü, yüksek öğrenim için ise alanında uzmanlaşmaya başlamış öğrenci yetiştirilmelidir.

h) Yaygın ve örgün meslek eğitimi programları arasında yatay ve dikey geçişleri, genel örgün eğitimini tamamlayan veya herhangi bir kademesinde ayrılanları istihdam imkanı olan dallarda eklemli olan meslek eğitimi programlarına dayalı ve bir mesleği ifade eden meslek belgesi kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

R- Onaltıncı Milli Eğitim Şurası (22-26 Şubat 1999)

Bu şurada ağırlıklı olarak Mesleki ve Teknik Eğitiminin gelişimi, yapılandırılması ve işletmelerde meslek eğitimi konulan yer almaktadır. Şurada alınan başlıca kararlar şunlardır;

1. Mesleki ve teknik eğitim sistemi, iş hayatında ihtiyaç olan becerili teknik insan gücünü nitelik ve nicelik yönünden karşılayacak şekilde düzenlenmelidir, iş hayatındaki meslekler uluslar arası standartlar da dikkate alınarak tanımlanmalı, analiz edilmeli ve meslek standartları geliştirilmelidir. Mesleki ve teknik eğitim programları bu standartlar doğrultusunda geliştirilmelidir.

2. Yapılan mesleki ve teknik eğitimin, meslek standartlarına uygunluğu ölçülmeli ve belgelendirilmelidir. Bu amaca yönelik bir kurum oluşturulmalıdır.

3. Mesleki ve teknik eğitimin yapıldığı eğitim ortamı, iş ortamına uygun olmalıdır.

4. Öğrencilere iş tecrübesi kazandırmak ve iş hayatını tanıtmak için işletmelerde meslek eğitimi uygulaması geliştirilerek sürdürülmelidir.

5. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında teorik ve uygulamalı dersleri okutacak öğretmenler ile koordinatör öğretmenlerin niteliklerini yükseltici kapsamlı bir hizmet içi eğitim programı hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

6. iş hayatının ihtiyacı olan becerili ve teknik insan gücünün yetiştirilmesinde orta öğretim seviyesindeki mesleki ve teknik okullar ve programları değişen ve gelişen şartlara uygun olarak geliştirilerek sürdürülmelidir.

7. Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim Kurumları arasındaki koordinasyon ulusal ve yerel düzeyde sağlanmalıdır.

8. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olanların yetiştirildikleri mesleklerde işe yerleştirilmeleri ve işteki başarılarını izleyecek bir Yerleştirme ve izleme Birimi kurulmalıdır.

9. iş hayatının ihtiyacı olan becerili ve teknik insan gücünü her düzeyde yetiştirmede okul ve sanayi iş birliği sağlanmalıdır. Bu amaçla somut iş birliği yöntemleri geliştirilmeli ve uygulanmalıdır.

10. Engellilerin özelliklerine uygun mesleki ve teknik eğitim görebilmeleri için okullarda, eğitim programlarında, öğretim materyallerinde öğretmen davranışlarında bu amaca aykırı düşen her türlü güçlüğü giderici tedbirler alınmalıdır.

9. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN KALKINMA PLANLARINDAKİ YERİ

Kalkınma planları; kalkınma çabalarının belli bir plan ve program çerçevesinde gerçekleştirilmesini amaçlayan yazılı metinlerdir. Plansız davranışların neden olabileceği istenmeyen sonuçlar, planlamayı kalkınmanın vazgeçilmez unsuru yapmıştır.³⁴

Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalkınma Planları içinde yer alması ve hatta ekonomik büyümenin en önemli dinamiklerinden biri olarak belirtilmesine rağmen, söz konusu planlar içinde yer alan hedeflere ulaşmada kullanılan araçların ne derecede günü yakalayan ve yüksek teknolojiye dayanan özellikleri olduğu tartışmalıdır. Bu noktada, Türkiye'de hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarında mesleki teknik eğitim ile ilgili saptanmış bulunan temel ilke ve politikaların belirtilmesinde fayda vardır.

1-Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963–1967)

a) Mesleki teknik eğitim kurumlarından mezun olan teknik elemanların görev, yetki ve sorumlulukları yasalarla teminat altına alınmalıdır.

³⁴ Ceylan, a.g.e., s.20.

b) Orta öğretim çağındaki gençlerin büyük bir bölümü mesleki ve teknik eğitime yönlendirilecektir. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için teknik öğretimi, çırak, kalfa ve ustalıktan teknisyenliğe dek tümüyle sanayi ile bağlantılı olarak bir süreç geliştirilecek ve uygulamaya konulacaktır.³⁵

c) Sanayi içinde eğitimin ihmal edilmeyecek bir unsur olduğu" göz önünde tutulacaktır.

2- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968–1972)

a) Okul-Sanayi ilişkileri geliştirilecek, staj ve uygulama çalışmalarının sanayi kuruluşlarında yapılması sağlanacak ve sanayideki gelişmeler, öğretim programlarına hızla geçirilecektir.

b) Bütün eğitim kademelerinde mesleki teknik okulları çekici hale getirci çalışmalar yanında, özellikle orta öğrenim düzeyinde geliştirilecek programda yöneltme ve rehberlik çalışmaları ile insan gücü hedeflerine uygun bir öğrenci dağılımının sağlanmasına çalışılacaktır.³⁶

3- Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973–1977)

a) Eğitim sisteminin bütününde, mesleki-teknik eğitimin yeri sanayileşmenin ve üretim hedeflerinin insan gücü ihtiyaçlarına uygun çağdaş teknikleri iyi kavramış, üretim sürecine hemen uyabilen, ayrıca üretim sürecinin geliştirilmesine katkıda bulunabilen elemanlar yetiştirmek olacaktır.

b) Orta eğitimde mesleki-teknik eğitim ağırlık kazanacak, üretimin ihtiyaçlarına uygun nitelikli insan gücü yetiştirmeye yönelecektir.

c) Mesleki ve teknik liselere yapılan ilk kayıtların önemli bir kısmının lise veya dengi okullardan tasdiknameli öğrencilerden oluşması, toplumda bu okulların genel lisede başarılı olamayan öğrencilerin devam ettikleri düşük seviyeli okullar oldukları kanışım desteklemekte ve yaratmaktadır. Bu nedenle; Mesleki ve teknik liseler ile genel liseler arasında öğrencilerin beceri ve başarı durumlarına göre çift yönlü bir geçiş sağlanacak ve gerekli yönlendirme

³⁵ Zengingönül, O., Avrupa Birliği'nde Mesleki Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi, Ankara,1998.

³⁶ Zengingönül, ag.k., s.151.

çalışmaları ile genel liseden, mesleki ve teknik liselere doğru olan tek yönlü başarısız öğrenci akışı önlenecektir.

4- Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979–1983)

a) Mesleki ve teknik liseler üretim sürecinin orta düzey nitelikli insan gücü gereksinimine cevap verecek biçimde, endüstrinin gereksinim duyduğu alanlardaki programları içerecek ve bu amaçla hem kız hem de erkek öğrenciler yetiştirilecektir.

b) Özellikle mesleki-teknik eğitimde endüstri ile ilişkilerin geliştirilmesine olanak verecek esnek program uygulaması gerçekleştirilecektir. Gerek örgün gerek yaygın programların geliştirilmesi ve uygulanmasında sanayi katkısının sağlanması kamu yatırımcı ve işletmeciler kuruluşlarıyla işbirliğinin gerçekleştirilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

5- Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985–1989)

a) Orta seviyeli teknik insan gücünün yetiştirilmesine öncelik verilecektir. Mesleki ve teknik liselerin programlarında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

b) Teknik dallarda İngilizce eğitim yapan Anadolu mesleki ve teknik liseleri açılacaktır

6- Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990–1994)

a) İş analizlerine duyarlı, meslek standartları hazırlanarak mesleklere uygun vasıflar işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre belirlenecektir.

b) Örgün meslek eğitim mezunlarının işgücü piyasasına daha fazla oranda katılmaları için özendirici düzenlemeler yapılacaktır.

c) Örgün mesleki teknik eğitim, sanayinin ve diğer sektörlerin ihtiyaç duyduğu ve kısa süreli mesleki eğitimin veremeyeceği niteliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesine yönlendirilecektir.³⁷

7- Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996–2000)

³⁷ Zengingönül, a.g.k., s.154.

a) Meslek eğitiminin yeniden yapılanmasında temel ilke, işyeri-okul bütünlüğüne dayalı ve ehliyet kazandırıcı bir meslek eğitimi sisteminin, örgün ve yaygın eğitimin her kademesinde uygulanmasını temin etmek olacaktır.

b) Mesleki teknik eğitimin dünya standartlarına yükseltilmesine, okul ve iş hayatı ilişkilerinin geliştirilmesine, temel bilgi ve beceriler ile yeni teknolojilerin okulda verilmesine ve uygulamanın işyerlerinde yapılmasına önem verilecektir.

c) Mesleki ve teknik eğitimde modüler sisteme geçilecek, müfredat programları modüler sisteme uygun hale getirilecektir.

d) Meslek standartları tespit edilecek, bu standartlara uygun sınav ve sertifikasyon sistemi kurulacak ve meslek standartları kurumu oluşturulacaktır.

8- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

a) Ortaöğretimin, meslekî ve teknik eğitim ağırlıklı olarak yeniden yapılandırılmasına, yüksek öğretime geçişin düzenlenmesine ilişkin olarak 2547 sayılı yüksek öğrenim Yasası, 3308 sayılı çıraklık ve mesleki eğitim Yasası, 4306 sayılı sekiz yıllık eğitim Yasası ve 3797 sayılı MEB teşkilat yasasında değişiklik yapılmasını öngören 4702 sayılı Yasa yürürlüğe girmiştir.

b) Mesleki ve teknik orta öğretimde 20.000 öğrencilik 40 adet öğretim binası tamamlanmıştır.

Mesleki ve Teknik eğitimin Kalkınma Planlarında ağırlıklı olarak yer alması, söz konusu planlarda ayrıntılı olarak yer verilen hedeflere tam anlamıyla ulaşıldığı anlamına gelmemektedir. Nitekim bu hedefler, Türkiye'de eğitim sisteminin neredeyse her sene değiştirilen uygulamalarıyla orta ve uzun vadeli bir amaca doğru yönlenebilmektedir.

10. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMLE İLGİLİ KANUNLAR

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimin cumhuriyet döneminde kökleşmesi yayılması ve gelişmesi için kabul edilen başlıca kanunlar incelenecektir. Kanunlar kabul ediliş sırasına göre ele alınmıştır. Kanunları ele alınan konu ile ilgili maddeleri sadeleştirerek verilmiştir.

Bu bölümün anlatılmasındaki amacım, mesleki ve teknik eğitim sisteminin gelişmesinde etkili olan kanunları ve bu kanunların dayandığı temel düşünceleri tanıyabilmek, eğitim içerisinde üretim faaliyetlerinin temel amaçlarını ve mesleki ve teknik eğitime etkilerini açıklayabilmek, yaygın mesleki eğitimin gelişim sürecini ve becerili insan gücü yetiştirmedeki önemini özetleyebilmektir.

A. Meslek Mektepleri Hakkında Kanun

Kanun No: 1052

Tarih: 09.06.1927

1927 yılına kadar meslek okulları açabilmek ve okulların yönetim ve öğretim işlerini belediyeler üstlenmekteydi. Bunlara bağlı olarak okullar arasında öğretim, yönetim, program, tesis, ders araçları, öğrenci kayıt ve kabul şartları, öğretmen ve memurların yeterlilikleri bakımından birlik yoktu.

Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacıyla 1052 sayılı kanun kabul edildi. Kanunun kabulü ile tüm meslek okullarının eğitim programlarını, öğretmen ve memur kadrolarını, öğretmen ve ustalarının mesleki yeterliliklerini saptamak ve müdür ile öğretmenleri atama yetkilerini Milli Eğitim Bakanlığına veriyordu. Bu kanunun diğer bir özelliği de, Milli Eğitim Bakanlığının meslek okulu öğretmenlerinin yurt dışında yetişmeleri ile ilgili olan masraflara katılmasıdır.³⁸

1052 sayılı kanuna uygun olarak hazırlanan ve 29.05.1927'de yürürlüğe konan yönetmelik hükümlerine göre:

Milli Eğitim Bakanlığının izni olmadıkça hiçbir suretle meslek okulu açılmayacağı,

Meslek okullarının yönetim, öğretim ve eğitim, teçhizat işlerini bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle hazırlanacağı,

Bakanlık meslek okulları için öğretmen yetiştirmek üzere Avrupa'ya öğrenci göndereceği ve meslek öğretmen okulu açacağı,

³⁸ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.91

Meslek okulları bulunan illerin gerek Avrupa'da öğretimde bulunan öğrencilerin masraflarını ve gerekse meslek öğretmen okulu masraflarının üçte birine katılacakları ve bu maksatla bütçelerine konacak ödenekleri Milli Eğitim Bakanlığı adına bankaya yatıracakları açıklanmıştır.

B. İdarei Hususiyelere Ait Maarif Hissesinden Sanat Mekteplerine Tefrik Edilecek Mebalîge Dair Kanun

Kanun no: 1491

Tarih: 01.06.1929

Meslek okullarının buldukları illerin bütçesinden ayrılacak kaynaklarla yönetilmesi bu okulların dengeli olarak gelişmesine imkan vermiyordu. Büyük ve gelişmiş illerdeki meslek okullarının ihtiyaçları ve okullarda görev yapan öğretmen ve memurların maaşları karşılanabilmesine rağmen geliri düşük az gelişmiş illerin bu masrafları ancak bir kısmını bazı iller ise hiç karşılayamaz durumda olmaları gibi olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacı ile 1491 sayılı kanun yayınlandı. Bu kanun, hem ihtiyaç halinde bulunan illere yardım edilmesini, hem de bu illerin mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine katkıda bulunmalarını sağlamıştır.

C. Şehir ve Köy Yatılı Mekteplerinin 1931 Haziran ve Temmuz Ayları Masarifiyle Sanat Mekteplerine Yapılacak Muavenet Hakkında Kanun

Kanun no: 1816

Tarih: 30.05.1931

01.06.1929 yılında kabul edilen 1491 sayılı kanunun getirdiği imkanlar bir yıl sonra ortadan kalktı. Bu olumsuz gelişmeler sonucunda meslek okullarının yaşadığı mali sıkıntılar yeniden ortaya çıkmış olması okulların verimini oldukça düşürdü.

1930 maili yılını teşkil eden 01.06.1930 tarihinden 01.06.1931 tarihine kadar geçen bir yıllık sarsıntıdan sonra meslek okullarının mali idarelerinde karşılaşılan güçlüklerle bir çözüm buluncaya kadar, öğretmen ve memur maaşlarıyla okul masraflarını karşılayamayan illere yardım yapılmak üzere 1816 sayılı kanun yayınlandı. Devlet bütçesinden yapılan bu

yardımlarla okulların mali güçlüklerinin mümkün olduğu kadar önüne geçilmeye çalışılmış ve daha sonra bu kanun 1875 sayılı kanun ile iki ay daha uzatılarak yardıma devam edilmiştir.³⁹

D. Sanat ve Yatılı Mekteplerinin İdaresi Hakkında Kanun

Kanun no: 1867

Tarih: 22.07.1931

Meslek okullarının mali sorunu kısa süreli kanunlarla çözümlenememektedir.1816 sayılı kanunla dört ay kadar devam eden bir yardım şeklinden sonra 1867 sayılı kanun yayınlanarak bütün iller dokuz bölgeye ayrılmış ve her bölgeye bir meslek okulu verilerek okulların desteği o bölgedeki illere bırakılmıştır. 1931 yılında mevcut olan sanat okullarını desteklemek için iller dokuz gurupta toplanmıştır. Her il kendisine düşen okulu mali yönden desteklemeye zorunlu tutulmuştur.

E. Vilayetler Hususi İdarelerinin Borçları ve 1934 Mali Senesi Bütçeleri Hakkında Kanun

Kanun no: 2562

Tarih: 04.07.1934

1867 kanununun yayım tarihi olan 22.07.1931'den 1933 mali yılı sonuna kadar illerin yalnız sanat okullarının masraflarına katılma hissesinden dolayı biriken borçları çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştı. Nihayet bu borçları ödeme zorunluluğu doğmuş ve bu amaçla 2562 sayılı kanun yayımlanmıştır. Bu kanun, özel idarelerin bir çok borçları arasında meslek okullarına katılma paylarından ileri gelen borçların ödenmesine imkan sağlamıştır.

F. Bölge Sanat Okullarının Kültür Bakanlığı Tarafından Yönetilmesi Hakkında Kanun

Kanun no: 2765

Tarih: 07.06.1935

³⁹ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.96

2765 sayılı kanun mesleki ve teknik eğitim kurumlarının finansmanını yerel yönetimlerden alarak genel öğretim kurumlarında olduğu gibi bu kurumların masraflarının da devlet bütçesinden karşılanmasının eğitimin niteliğinin yükseltilmesinde ve hizmetin yaygınlaştırılmasında olumlu etkileri olmuştur.

2765 sayılı kanunla okulların gelişmesine en büyük engel olan mali zorluklar büyük ölçüde ortadan kalkmış oldu. Kanunun yayımlanmasından sonra okulların yönetim ve öğretim durumlarının düzeltilmesine geçilerek gelişmelerine hız verildi.

G. Kültür Bakanlığına Bağlı Ertik Okulları Öğretmenleri Hakkında Kanun

Kanun no: 3007

Tarih: 08.06.1936

Mesleki ve teknik eğitim okullarında eğitim veren Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ve bunların sistem içinde ilerlemelerini saptayan bir kanunun yoktu. Devlet memurları statüsünden maaş alan meslek okulu öğretmenleri çok sınırlıydı. Bu sebepten dolayı çok değerli meslek okulu öğretmenleri görevlerini bırakmak zorunda kaldıkları gibi kendini hiç yetiştirememiş kişilerinde mesleğe girmelerine olanak sağlanmıştır.

08.06.1936 yılında yayınlanan 3007 sayılı kanunla mesleki ve teknik öğretim öğretmenliğine girecek öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini her meslek okuluna göre ayrı ayrı tespit edilmiştir. Bu yasa, öğretmenlerin ücretten maaşa geçmelerini, düzenli olarak yükselmelerini ve dolayısıyla geleceklerinden endişe etmeksizin görevlerine güvenle bağlanmalarını temin etmiş ve kanunda yazılı yeterliliklere sahip olmayanların mesleğe girmelerini engellemiştir.

H. Sanayi Müesseselerinde ve Maden Ocaklarında Meslek Kursları Açılmasına Dair kanun

Kanun no: 3457

Tarih: 17.06.1938

Örgün Mesleki eğitim çalışmaları yanında, yaygın eğitim yoluyla da becerili inan gücü yetiştirmenin önemi zamanın liderleri tarafından kavranmıştır. Yaygın eğitim çalışmalarını düzenlemek amacıyla 17.06.1938 tarih ve 3457 sayılı Sanayi Müesseselerinde ve Maden Ocaklarında Meslek Kursları Açılmasına dair kanun çıkarılmıştır. Çıkarılan kanuna göre ortalama olarak günde 100 işçiden fazla işçi çalıştıran veya iki kilometreden daha uzun olmamak şartı ile 100 den daha az işçi çalıştıran işletmelere bir araya gelerek ortaklaşa meslek kursları açmak zorunluluğu getirilmiştir.

I. Maarif Vekaletine Bağlı Ertik Okulları Mütedavil Sermayesi Hakkında Kanun

Kanun no: 3423

Tarih: 03.06.1938

Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine katkı sağlayacak olan 3423 sayılı döner sermaye kanunu ile takım, makine ve gereçlerin sağlanmasında büyük katkı sağlamıştır. 3423 sayılı döner sermaye kanunu ve buna bağlı yönetmeliklerle yapılan döner sermaye çalışmalarının sağladığı faydaları şu şekilde sıralaya biliriz.

Öğrenciler, branşlarıyla ilgili gerçek işler üzerinde yetişme imkanı bulurlar.

Öğrenciler, gerçek işler üzerinde çalıştırılınca, devlet bütçesinden verilen temrin ödeneğinden tasarruf sağlamış olur.⁴⁰

Okullardaki makine, teçhizat, öğretmen ve öğrenci gücü daha iyi değerlendirilmiş olur.

Maliyetlere konan işletme ve yönetim masrafları kar ve amortisman tekrar döner sermaye hesaplarına döner. Bu meblağın bir kısmıyla alınan demir baş makine ve teçhizat üretimin gücünü arttırır.

Kaliteli malzeme kullanılarak daha kaliteli iş yapılabilir.

3308 sayılı kanunla meslek okullarında 3423 sayılı kanunla kurulmuş olan döner sermaye işletmelerinin sermayeleri ihtiyaçları karşılayacak oranda artırılmıştır. Bu kanunla

⁴⁰ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.104

işletmelerde eğitim içerisinde üretimi teşvik amacıyla sağlanan karın 1/3'ü bu karın gerçekleşmesine katkıda bulunan personele teşvik primi olarak dağıtılması imkan sağlanmıştır.

İ. Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebinin Maarif Vekaletine Devrine Dair Kanun

Kanun no: 3507

Tarih: 22.06.1938

Bu kanun İstanbul'da bulunan Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi, orta ve lise kısımları da dahil olduğu halde Milli Eğitim Bakanlığına devredilmesini sağlamıştır. Daha sonra 1959 yılında İstanbul İktisat ve Ticaret Yüksek Okulu 7334 sayılı İktisadi ve Ticari ilimler Akademi kanunu ile akademi haline gelerek yeniden örgütlenmiştir. Bu kurum daha sonra 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile üniversiteye dönüştürülmüştür.

J. Maarif Vekaleti Merkez Örgütü Ve Vazifeleri Hakkında 2287 Numaralı Kanuna Ek Kanun

Kanun no: 4113

Tarih: 22.09.1941

10.06.1933 tarih 2287 sayılı kanunla mesleki ve teknik öğretim genel müdürlülikle yönetilmekteydi. 22.09.1941 tarihli ve 4113 sayılı kanun ile mesleki ve teknik öğretim, genel müdürlükten müsteşarlık seviyesine çıkarılmıştır.4113 sayılı kanunun 2 inci ve 3 üncü maddeleri aşağıda verilmiştir.

Konusuna göre Milli Eğitim Bakanlığı iki müsteşarı vardır. Bunlardan biri mesleki ve teknik eğitimin dışında kalan bütün bakanlık işlerinin, diğeri de mesleki ve teknik eğitim işlerinin sorumlusu ve kontrolörü olup bu işleri Bakandan aldıkları talimat içinde ve Bakan adına yaparlar.

Aşağıda adları ve vazifeleri gösterilen daireler 4113 sayılı kanunla doğrudan doğruya Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığına bağlanmıştır.

Mesleki ve Teknik Eğitim Teftiş Kurulu

Erkek Teknik Öğretim Müdürlüğü
Ticaret Öğretim Müdürlüğü
Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü
Mesleki ve Teknik Öğretim Yapı İşleri Müdürlüğü
Mesleki ve Teknik Öğretim Teknik Büro Müdürlüğü
Mesleki ve Teknik Öğretim Muamelat Şefliği

K. İstanbul Yüksek Mühendislik Okulu İle Okulunun Maarif Vekiline Devri Hakkında Kanun

Kanun no: 4121

Tarih: 22.09.1941

Bayındırlık Bakanlığına bağlı buluna İstanbul Yüksek Mühendis Okulu (İstanbul Teknik Üniversitesi) il Teknik Okul bu kanun uyarınca Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Böylece orta Öğretimden sonra yüksek mesleki ve teknik eğitim kurumları da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı hale getirilmiştir.

İstanbul Yüksek Mühendislik Okulu 1944 yılında kabul edilen 4619 sayılı kanun ile üniversiteye dönüşmüştür. İstanbul Teknik Okulu ise 1969 yılında, 1184 sayılı kanunla İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık akademisi adını almıştır.

L. Mesleki ve Teknik Okulların Açılması ve Mevcutlarının Büyütülmesi Hakkında Kanun

Kanun no: 4304

Tarih: 14.08.1942

4304 sayılı kanunun Türkiye de mesleki ve teknik öğretimin yurt düzeyinde yayılmasına ve mevcut meslek okullarının takım, teçhizat ve makine yönünden günün koşullarına göre donatılmasında büyük katkısı olmuştur.

Bu kanun gerek mevcut ve gerekse kurulacak orta öğretim seviyesindeki meslek okullarının geliştirilmesini, mesleki ve teknik yüksek öğretim kurumları ile meslek okulları

mezunlarının çalışacakları staj fabrikalarının kurulmasını, istimlak, inşaat ve makinelerinin temininde gerekli masrafların karşılanmasını ön görmektedir. Ayrıca 4304 sayılı hükümlerine göre, yabancı uzman çalıştırmak da mümkün olmaktadır.

M. Mesleki ve Teknik Okulların Açılması ve Mevcutlarının Büyütülmesi Hakkında 4304 Sayılı Kanuna Ek Kanun

Kanun no: 4470

Tarih: 16.07.1943

4304 sayılı kanun mesleki ve teknik öğretimin ihtiyaç duyduğu mali desteği sağlamıştır. Ancak hızlı ve uygun zamanda harcama bilmesi için bazı formalitelerin kaldırılması gerekli görülmüştür. Bu amacı gerçekleştirmek için 4470 sayılı yasa kabul edilmiştir.

N. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu

Kanun no: 5434

Tarih: 08.06.1949

Mesleki ve Teknik okul atölyelerinde döküm, boya, kaynak, perçin, raspa v.b. bölümlerinde yapılan çalışmaların öğretmenlerin sağlıklarını yıprattıkları kabul edilerek bu öğretmenlerin emekli sandığı kanununun fiili hizmet müddetlerinin arttırılması ile ilgili maddesinden yararlanmaları mümkün olmaktadır. Kanunun 32. maddesine göre atölye öğretmenlerinin fiilen çalıştıkları müddetin 1/4'ü oranında fazla çalıştıkları kabul edilmektedir. Öğretmenlerin emeklilikleri hesaplanırken gerçek olarak çalıştıkları müddete yıpranma sonucu olarak kazandıkları ek sürede de eklenerek emeklilik haklarını daha önce kazanmaları mümkün olmaktadır.⁴¹

O. Zonguldak Başçavuş Okulu ile Maden Teknisyen Okulunun Milli Eğitim Bakanlığına Devri Hakkında Kanun

Kanun no:5284

Tarih: 27.12.1948

⁴¹ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.112

Maden Teknik ve Arama Enstitüsünün özel ihtiyacını karşılamak üzere Zonguldak' da faaliyette bulunan Başçavuş ve Maden Teknisyen Okulları bu yasa ile 1948 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Bu okulların faaliyetlerine daha sonraki yıllarda son verilmiştir.

P. Mesleki ve Teknik Okulların Açılması ve Mevcutlarının Büyütülmesi Hakkındaki 4304 Sayılı Kanuna Ek Kanun

Kanun no: 5642

Tarih: 23.03.1950

Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik öğretim gelişmesine katkıda bulunmak üzere özel mali destek sağlayan ikinci kanun 5642 sayılı kanundu. Bu kanuna göre on yılda harcanmak üzere mesleki ve teknik öğretime 75 milyon lira tutarında finansman kaynağı sağlanmıştır.

R. Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Yüksek v Orta Dereceli Okullar Öğretmenlerinin Haftalık Ders Saatleri İle Ek Ders Ücretleri Hakkında Kanun

Kanun no: 439

Tarih: 05.03.1964

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek öğretim ile orta öğretim kurumlarında ve köy kurslarında görevli öğretmenlerin maaşı hak edebilmek için haftalık öğretim yüklerini ve maaşa ek olarak yapacakları çalışmalarını düzenlemektedir. Bu kanunun bir çok maddesi çeşitli kanunlarla yürürlükten kaldırılmıştır.

S. Milli Eğitim Temel Kanunu

Kanun no: 1739

Tarih: 14.06.1973

Türk Milli Eğitim Sistemini Düzenleyen Çerçeve bir kanundur. Kanun sistemin genel amaçları, temel ilkeleri, eğitim kademelerinin kapsam, amaç ve görevleri ile kuruluş esasları,

öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araçları ve gereçleri Milli Eğitim Bakanlığının yürütme, gözetim ve denetim yetkileri tespit edilmiştir. Milli Eğitim Temel Kanunu mesleki ve teknik eğitimle ilgili yeni esaslar getirmiştir. Bu kanunda mesleki ve teknik eğitimle ilgili olan maddeler aşağıda çıkarılmıştır.

Madde 14- Milli Eğitimin gelişmesi İktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insan gücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir.

Mesleklerin kademeleri ve her kademenin unvan, yetki ve sorumlulukları kanunla tespit edilir ve her derece ve türdeki örgün ve yaygın mesleki eğitim kurumlarının kuruluş ve programları bu kademelere uygun olarak düzenlenir.

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir. Kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

Madde 17- Milli Eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, işyerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

Resmi, özel ve gönüllü bir kuruluşun eğitimle ilgili faaliyetleri, Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığı denetimine tabidir.

Madde 18- Türk Milli Eğitim sistemi, Örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden kurulur. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, temel eğitim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsar. Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.

Madde 26- Ortaöğretim, temel eğitime dayalı, en az üç yıllık öğretim veren genel, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

Madde 29- Ortaöğretim, çeşitli programlar uygulayan liselerden meydana gelir. Belli bir programa ağırlık veren okullara lise, teknik lise ve tarım meslek lisesi gibi eğitim dallarını

belirleyen adlar verilir. Nüfusu az ve dağınık olan ve Milli Eğitim Bakanlığınca gerekli görülen yerlerde, ortaöğretimin, genel, mesleki ve teknik eğitim programlarını bir yönetim altına uygulayan çok programlı liseler kurulabilir.

Madde 40- Yaygın eğitimin temel amacı, Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademededen çıkmış vatandaşlara, örgün eğitimin yanında veya dışında:

Okuma yazma öğretmek, eksik eğitimini tamamlamaları için sürekli eğitim imkanları hazırlamak,

Çağımızın bilimsel, teknolojik, iktisadi, sosyal ve kültürel gelişmelerine uymalarını sağlayıcı eğitim imkanları hazırlamak.

Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı, benimsetici nitelikte eğitim yapmak

Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak

İktisadi gücün artırılması için gerekli besleme ve sağlıklı yaşama şekil ve usullerini benimsetmek

Boş zamanları iyi bir şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak.

Kısa süreli ve kademeli eğitim uygulayarak ekonomimizin gelişmesi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslekler edinmelerini sağlayıcı imkanlar hazırlamak.

Çeşitli mesleklerde çalışmakta olanların hizmet içinde ve mesleklerinde gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır.

Madde 41- Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birbirini tamamlayacak, gereğinde aynı vasıfları kazandırabilecek ve birbirinin her türlü imkanlarından yararlanacak biçimde bir bütünlük içinde düzenlenir.

Yaygın eğitim, genel ve mesleki-teknik olmak üzere iki temel bölümden meydana gelir. Bu bölümler birbirini destekleyici biçimde hazırlanır.

Madde 42- Genel, mesleki ve teknik yaygın eğitim alanlarında görev alan resmi, özel ve gönüllü kuruluşların çalışmaları arasındaki koordinasyon Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanır.

Genel yaygın eğitim programlarının düzenleniş şekli yönetmelikle tespit edilir. Mesleki ve Teknik yaygın eğitim faaliyetlerini yürüten Bakanlıklar ile özerk eğitim kurumları ve resmi ve özel işletmeler arasında Milli Eğitim Bakanlığınca sağlanacak koordinasyon ve işbirliği esasları kanunla düzenlenir.

Madde 47- Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ve hizmet içi yetiştirme kur, seminer ve konferanslarda uzman ve usta öğreticiler de geçici olarak görevlendirilir.

Öğretimin tür ve seviyelerine göre uzman ve usta öğreticilerin seçimlerinde aranacak şartlar, görev ve yetkileri yönetmelikle tespit edilir.

Cumhuriyet döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu açısından gelişimi incelendiğinde bazı sonuçlar çıkartmak mümkün görülmektedir.

Ş. Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanunu

Kanun No: 23089

Tarih: 2.6.1977

Çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimini düzenleyen bir kanundur. Kanun 507 sayılı kanuna tabi işyerleri ile 5590 sayılı kanuna göre kurulmuş olan mesleki teşekküllere kayıtlı iş yerlerine ve bu iş yerlerinde çalışan çırak, kalfa, ustalara uygulanmıştır. Devlete bağlı kurumlarla, kamu iktisadi teşebbüslerine çırak okulları açma imkanı verilmiştir.

Çıraklık eğitimi ile ilgili konularda Milli Eğitim Bakanlığınca tavsiyelerde bulunmak amacıyla Bakanlıkta “çıraklık kurulu”, illerde ise “Mahalli Çıraklık Eğitimi Komiteleri”

kurulmuştur. Kurul ve komitelerde Bakanlıklar, işçi, işveren ve ilgili meslek kuruluşları temsil edilmiştir.

2089 sayılı kanunla, çıraklık eğitimine kabul edilecek kişilerde aranan şartlar, çıraklık sözleşmesinin kapsamı, sınav esasları, çıraklık eğitiminin süreleri, çırağın ve işyeri sahibinin görev ve sorumlulukları ile çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimi ile ilgili diğer unsurlar düzenlenmiştir.

Kanun çalışarak bir meslek öğrenmeyi amaçlayan gençliğe düzenli mesleki eğitim hizmeti götürmede bir başlangıç olmuştur. Kanunun uygulanmasında temel güçlük, çırakların iş kazası, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı sigortalanması olmuştur. İşyeri sahipleri, çırakların sigorta işlemlerindeki güçlüğü ileri sürerek çırakları eğitime göndermede isteksiz davranmışlardır. Denetim yetersizliği, yönetici, öğretmen ve işletme sahiplerinin çıraklık eğitiminde sınırlı tecrübeye sahip olması, örgütlenme güçlükleri v.b. sebeplerle kanunun 9 yıllık uygulaması beklenen sonucu vermemiştir. 2089 sayılı kanun ile 1986 tarihinde yürükten kaldırılmıştır.⁴²

T. Yüksek Öğretim Kurumları Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun

Kanun No: 2809

Tarih: 28.31.1983

Kanunun temel amacı, yüksek öğretim kurumlarının örgütlenmesini, düzenlemektir. Kanun yüksek öğretimle ilişkili olmakla birlikte mesleki ve teknik eğitime büyük etkileri olmuştur. 2809 sayılı kanun yürürlüğe girinceye kadar, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının meslek dersleri öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek öğretim kurumlarında yetiştirilmiştir. Bu kanunla öğretmen yetiştiren yüksek okulların bütünü üniversiteler içerisinde yeniden örgütlenmiştir. Öğretmen yetiştiren yüksek teknik öğretim kurumlarının bir kısmı fakültelere dönüştürülerek, bir kısmı ise yüksek okullar şeklinde üniversitelere bağlanmıştır. Örgün ve yaygın mesleki ve teknik öğretim kurumlarının, atölye

⁴² Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.118

ve meslek dersleri öğretmenleri, üniversiteler içerisinde yeniden örgütlenmiş olan teknik ve mesleki eğitim fakültelerinde yetiştirilmektedir.

2089 sayılı kanunla temel amacı iş hayatının ihtiyacı olan ara insan gücünü yetiştirmek olan mesleki yüksek okulları da Milli Eğitim Bakanlığında ayrılarak üniversitelere bağlamıştır. Endüstri teknisyeni yetiştiren teknik liseler Milli Eğitim Bakanlığına, mühendislik teknisyeni yetiştiren orta öğretim sonrası iki yıllık yüksek öğretim (önlisans) kurumu olan meslek yüksek okulları ise üniversitelere bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Günümüzde, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumları vardır. 2809 sayılı kanuna göre yükseköğretimin bütününden yükseköğretim kurulu sorumludur. Milli Eğitim Bakanlığının, yüksek öğretimde sınırlı görev ve yetkisi vardır.

U. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının Örgüt ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Kanun Hükmünde Kararname No: 179 ve 208

Tarih: 13.12.1982 ve 8.6.1984

179 ve 208 sayılı kanun hükmünde kararnamelerin temel amacı Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulmasına, örgüt ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir. Bu kararnamelerle Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı birleştirilerek “Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı” kurulmuştur. Bakanlığın merkez, taşra ve yurtdışı örgütü, Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir.

Bakanlık Merkez Örgütü, Müsteşar, Müsteşar Yardımcıları, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı birimlerden oluşmaktadır. Kararnamelerle Bakanlıkta tek müsteşarlık ilkesi benimsenmiş, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kaldırılmıştır.

Ü. Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu

Kanun No: 3308

Tarih: 5.6.1986

3308 Sayılı “Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kanunu” yaygın ve örgün mesleki teknik eğitimi bir sistem bütünlüğü içerisinde geliştirmeyi hedeflemiştir. Mesleki – teknik eğitim sisteminin, ülkemizin ihtiyacı olan becerili ve teknik insan gücünü yetiştirme temel görevini tam olarak yerine getirebilmesi ile ilgili bütün unsurlar, kalkınma planının hedef ve ilkeleri ile Hükümet Programı çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir.

Yeni mesleki teknik eğitim sisteminin başlıca amaçları şunlardır.

1-Zorunlu öğrenimden sonra çeşitli sebeplerle örgün öğretim devam etmeyen veya bu öğrenim kurumlarının çeşitli kademelerinden ayrılan gençlere düzenli çıracılık eğitimi ile mesleki eğitim hizmeti sunmak,

2-Mesleki teknik okullardaki öğrencilerin becerilerini gerçek iş ortamında geliştirmelerine imkan vermek,

3- İstihdam için gerekli mesleki yeterliklere sahip olmayan genç ve yetişkinleri meslek kursları ile istihdama hazırlamak,

4-Mesleki teknik eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için ek finansman kaynakları sağlamak,

5-Mesleki ve teknik eğitimi araştırmalarla sürekli destekleyip geliştirmek,

6-İş hayatının mesleki teknik eğitimin planlama, geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılımını sağlamak,

7-Mesleki teknik eğitim kurumlarındaki eğitim amaçlı üretim faaliyetlerini geliştirmek,

Çıracılık eğitimi için bireyin en az ilköğretim okulu mezunu olması, 14 yaşını tamamlaması ve bünyesinin seçtiği mesleğe uygun olması gerekmektedir. Bu eğitim

mesleklerin özelliğine göre 3 – 4 yıldır. Çıraklık eğitimi kalfalık imtihanının başarılı olması ile tamamlanır. Kalfalık imtihanının amacı, kalfa adayının mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına iş hayatınca kabul edilebilir seviyede sahip olup olmadığını tespit etmektir.

Çırakların iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalık sigorta primleri Devlet tarafından ödenir. Aday çırak ve çıraklar eğitim süresince haftada 8 – 10 saat teorik meslek eğitimi görür ve kendilerine asgari ücretin yüzde otuzundan az olmayacak bir ücret ödenir.

3308 sayılı kanun, aday çırak ve çıraklık eğitimi süresince kazanılan tecrübelerin örgün eğitim kurumu tamamlamada değerlendirilmesine imkan vermektedir. Kalfalar çalışır iken gece ve tatil günlerinde açılan meslek lisesi telafi kurslarına devam ederek meslek lisesinden mezun olabilirler.

İlköğretimi tamamlayan gençlerimiz, çıraklık eğitimine veya bir meslek lisesine devam ederek meslek öğrenebilirler. 3308 sayılı kanunun getirdiği en önemli yeniliklerden birisi, işletmelerde beceri eğitimi yapılmasını teşvik etmesi ve bu eğitimin yapılışını düzenlemesidir. Elli ve daha fazla işçi çalıştıran işletmeler, çalıştırdığı işçi sayısının yüzde beşinden az, yüzde onundan fazla olmamak üzere meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptırmak mecburiyetindedirler. 3308 Sayılı Kanuna göre geliştirilen sistemde tam zamanlı meslek liseleri yanında, okul – endüstri işbirliğine dayalı meslek liseleri de yer almaktadır. İşletmelerde meslek eğitimi yaptırılan meslek liselerine devam eden öğrenciler, birinci eğitim yılı temel bilgi ve becerileri okulda görürler. Mesleki eğitimin ikinci ve üçüncü yıllarında bu öğrenciler beceri eğitimi için haftada üç gün işletmeye meslek teorisi eğitimi için ise haftada 2 gün okula devam ederler, ikinci ve üçüncü yıl meslek eğitimi mesleklerin özelliğine göre bloklaştırılarak da yapılabilir. Eğitimi başarı ile tamamlayanlara, meslek lisesi diploması verilir. İşletmelerde beceri eğitimine devam eden öğrencilere asgari ücretin yüzde otuzundan az olmayacak bir ücret ödenir. Öğrencilerin sigorta primleri çıraklık eğitiminde olduğu gibi Devlet tarafından karşılanır.

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler işyerinin şartlarına çalışma düzenine uymak mecburiyetindedir. Öğrenciler, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt uygulamalarının dışındadırlar. Beceri eğitimi yaptıran işletmelere, gelir ve kurumlar vergisinden Fona ödedikleri meblağın yüzde ellisi işletmeleri beceri eğitimi yapmaya teşvik için geri ödenir.

Çıraklık eğitimini başarıyla tamamlayarak kalfalık yeterliliğini kazananlar en az 3 yıllık iş tecrübesi ve ustalık eğitimi sonunda ustalık imtihanlarına girebilirler. Ustalık imtihanının amacı bireyin mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını mal ve hizmet üretiminde bağımsız olarak iş hayatınca kabul edilen standartlarda uygulayıp uygulamadığını ölçmektir. Meslek liselerinden mezun olanlar de en az 1 yıllık iş tecrübesinden sonra ustalık imtihanlarına girebilirler. Ustalık sertifikasına sahip olmayan veya bu yeterlikle kişiyi çalıştırmayanlar işyeri açamazlar. Ustalık yeterliğine çıraklık eğitimi veya örgün mesleki eğitim yolu ile ulaşabilirler. Birey, kendi durumuna uygun olan bu iki yaklaşımdan birisini seçebilir. Ustalık eğitimi sırasında bireye bir işyerinin yönetimiyle ilgili davranışlarla birlikte ileri mesleki davranışlarda kazandırılmaktadır. Birçok endüstrileşmiş ülkede beceri eğitiminde görev alabileceği düşünülerek, iş eğitimi kursları ustalık eğitiminin kapsamı içerisine alınmaktadır.

“Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu”, örgün eğitim sisteminden ayrılmış, çıraklık eğitimi devresini geçirmiş yetişkinleri işe hazırlamak için çeşitli tür ve seviyelerde meslek kursları açılmasına imkan vermektedir. Bu kurslar, iş öncesi, iş de geliştirme, teknolojik değişmelere uyum ve özel mesleki eğitim kursları olarak planlanmaktadır. İş öncesi ve özel mesleki eğitim kurslarına devam edenler, kanunun çırak ve öğrencilere getirdiği imkanlardan yararlanabilirler.

Fon: 3308 sayılı kanunla, çıraklık ve mesleki – teknik eğitimi nitelik ve nicelik yönünden geliştirmek amacıyla “Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu” kurulmuştur. Bu fonun kaynakları muhtelif gelirlerden oluşmaktadır. Fonun yönetim, işleyiş ve kullanma usul ve esasları yönetmelikle tespit edilmiştir.

Kanun kapsamına giren işyerlerinde kanunda belirtilen sınırlar içerisinde ve Bakanlıkça tespit edilen esas ve ölçülere göre çırak, teknik ve meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptırın gerçek be tüzel kişilere, gelir ve kurumlar vergilerinden fona ödedikleri meblağın yüzde 50’si teşvik primi olarak iade olunur.

Araştırma ve Geliştirme: Etkili bir mesleki teknik eğitim için bilim, teknoloji ve iş hayatındaki değişikliklerin sürekli izlenmesi ve eğitimin değişikliklere uyumunun sağlanması gerekmektedir. Bu ihtiyaç pek çok defa belirtilmiş olmasına karşılık, ihtiyaca cevap verecek

bir tedbir getirilememiştir. 3308 sayılı kanunla ıraklık ile mesleki ve teknik eğitim konularında Bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma, geliştirme ve yayın hizmetlerini yapmak amacıyla, “Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi” kurulmuştur. Bu merkezin yapacağı başlıca hizmetler şunlardır:

1. Bilim, teknoloji ve iş hayatındaki değişmelerin mesleki teknik eğitime etkilerini araştırmak,
2. Eğitim programlarını iş hayatındaki değişmelere göre geliştirmek,
3. Mesleki ve teknik eğitim için her türlü eğitim araç ve malzemesini geliştirmek.
4. Mesleki ve teknik eğitim için çeşitli testler hazırlamak uygulamak ve sonuçlarını değerlendirmek,
5. Mesleki teknik eğitim kurumlarında beceri eğitimi sırasında yaptırılacak projeler geliştirmek ve projelerin üretim planlarını hazırlamak,
6. Mesleki teknik eğitimin gelişmesi için kurslar ve seminerler düzenlemek,
7. Mesleki rehberlik hizmetlerini geliştirmek.

Eğitim İçerisinde retim: Etkili bir mesleki eğitimde, beceri eğitiminin yapıldığı ortam gerçek iş ortamına uygun olmalıdır. Bu amaçla 3423 sayılı kanunla, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında döner sermaye işletmeleri kurulmuştur. Bu işletmelere tahsis edilen sermayelerin günümüz şartlarına uygun olmaması hizmette önemli güçlükler ortaya çıkar mıştır. Eğitim sürecinde üretim faaliyetlerini geliştirmek ve ilgili personeli üretime teşvik etmek amacıyla kurumların sermayesi yükseltilmiş ve döner sermaye faaliyetlerinden sağlanan karların 1/3 nn bunu gerçekleştiren personele, üretime yaptıkları katkıları oranında dağıtılmasına imkan verilmiştir. Eğitim içerisinde üretim geliştirilmesi, eğitimin niteliğinin yükseltilmesine, okulların teknolojik yeniliklere göre donatılmasına ve eğitim maliyetini düşürülmesine olumlu etkileri olmaktadır.

Kurullar: Mesleki teknik eğitim kurumlarıyla iş hayatı arasında işbirliği; geliştirmek, bu eğitimin ülkemiz ihtiyaçlarına uygun şekilde planlanması ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla Bakanlıkta ıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu, illerde ise il ıraklık ve mesleki eğitim kurulları kurulmuştur. Kurullar mesleki teknik eğimle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla işçi, işveren ve meslek kuruluş temsilcilerinden oluşmaktadır. İş hayatının

temsilcilerinin mesleki ve teknik eğitimin planlama geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılımı kurumsallaşmaktadır.

3308 Sayılı Kanunun Getirdiği Başlıca Yenilikler: Mesleki teknik eğitim sistemimizin okul ağırlıklı yapıdan, tam zamanlı ve okul endüstri işbirliğine dayalı okul ile düzenli çıraklık eğitiminden meydana gelen karma yapıya dönüşmesi kalkınma ve istihdam yönünden olumlu gelişmeler sağlamaktadır.

Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununun mesleki teknik eğitim sistemine getirdiği başlıca yenilikler;

1. Örgün ve yaygın, mesleki ve teknik eğitimin sistem bütünlüğü içerisinde düzenlenmesine fırsat vermesi;
2. İş hayatının, mesleki ve teknik eğitim karar sürecine katılabilmesi;
3. Daha büyük genç ve yetişkin kitleye düzenli mesleki eğitim hizmeti sunabilmesi;
4. Mal ve hizmet yeterliliğinin geliştirilmesi;
5. Bağımsız işyeri açmanın, mesleki yetişkinlik ile ilişkilendirilmesi;
6. Çırak ve meslek lisesi öğrencilerinin, iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalık sigorta primlerinin Devletçe ödenmesi;
7. Mesleki öğretim kurumlarının, mevcut kapasitelerinden daha fazla öğrencinin yararlanabilmesi;
8. Beceri öğretim ortamının gerçek iş ortamına uygunluğunun sağlanması;
9. Mesleki eğitim için Devlet bütçesi dışında ek finansman kaynağı sağlanması;
10. İşletmelerin meslek lisesi öğrencilerine beceri öğretimi yaptırmaya teşvik edilmesi;
11. Meslek eğitimi gören öğrencilerin para kazanmaları ve aile bütçesine sınırlı da olsa destek olmaları;
12. Mesleki ve teknik öğretim için Araştırma ve Geliştirme merkezi kurulması;
13. Mesleki eğitim kurumları döner sermaye işletmelerinin, sermaye yönünden güçlendirilmesi;
14. Döner sermaye işletmelerinin karının 1/3'ünün üretimi teşvik primi olarak ilgili personele dağıtılması;
15. Yetişkinlere yönelik mesleki yaygın eğitimin teşvik edilmesi,

16. Özel eğitime muhtaç kişileri istihdama hazırlayan mesleki eğitim programlarının desteklenmesi;
17. İş hayatındaki yetişkin teknik elemanlardan usta öğretici olarak yararlanılması;
18. Beşeri kaynağın istihdam sektörünün talepleri yönünde yetiştirilmesi; olarak özetlenebilir.

V. Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına unvan Verilmesi hakkında Kanun

Kanun No: 3795

Tarih: 29.4.1992

3795 sayılı Kanun ile mühendis ve mimarlar dışında kalan teknik personelin eğitim seviyelerine göre unvan, yetki ve sorumluluklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Kanun ile gördükleri mesleki ve teknik öğretim alanlarına göre;

1-Endüstri Meslek Lisesi, Kız Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Kız Teknik Lise mezunlarına teknisyen,

2-Lise üstü iki yıl süreli yüksek teknik öğretim görenlere, tekniker,

3-Lise üstü, üç yıl süreli yüksek teknik öğretim görenlere yüksek tekniker,

4-Lise üstü dört yıl süreli yüksek teknik öğretim gören, öğretmen yetiştiren yüksek teknik öğretmen okulları ile teknik eğitim fakülteleri ve mesleki eğitim fakültesinin teknik eğitim veren bölümlerinden mezun olanlara, teknik öğretmen,

5-Teknik öğretmen unvanı kazananlar için ilgili teknik eğitim fakültelerince düzenlenecek en fazla iki yarıyıl süreli tamamlama programlarını başarıyla bitirenlere dallarında mühendis, Unvanı verilmektedir.

Kanun, teknisyen, tekniker, yüksek tekniker ve teknik öğretmenlerin yetki ve sorumluluklarının düzenlenmesini çıkarılacak yönetmeliklere bırakmıştır.

Y. Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Kanun No: 3797

Tarih: 30.4.1992

Kanun, Milli Eğitim Bakanlığının örgüt görevleri ile ilgili 179, 208, 419 ve 454 sayılı kanun hükmünde kararnamelerin değiştirilerek kabulü ile ilgilidir. Kanun, Milli Eğitim Bakanlığının örgüt ve görevlerini tanımlamaktadır.

Z. Yüksek Öğretim Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, İlköğretim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik yapan Kanun

Kanun No: 4702

Tarih: 29 Haziran 2001

Bu kanun ile Milli Eğitim Sistemimizi etkileyen çeşitli kanunlarda değişiklikler yapılmıştır. Kanunla gerçekleştirilen değişiklikler özetle şunlardır;

- Vakıflara meslek yüksek okulu kurma imkanının verilmesi,
- Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgelerinin kurulması,
- TÜBİTAK'IN tespit edeceği uluslar arası yarışmalarda ödül kazanan öğrencilerin belirlenecek yükseköğretim programına sınavsız kabul edilmesi,
- Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrencilerin meslek yüksek okullarına sınavsız yerleştirilmesi,
- İşletmelerde beceri eğitimi yaptıracak işletme büyüklerinin 50 işçiden 20 personele indirilmesi,
- Mesleki ve teknik orta öğretim kurumlarından mezun olanlara doğrudan usta unvanı verilmesi,
- Eğitime katkı payı ödeme süresinin uzatılması,
- 3308 Sayılı Kanunla kurulan, mesleki ve teknik eğitimi geliştirmek ve yaygınlaştırmayı amaçlayan FON uygulamasının yürürlükten kaldırılması,

BÖLÜM 3

OKUL SANAYİ İLİŞKİLERİ

Ülke sanayinin hızla gelişmesiyle birlikte artan teknik elaman ihtiyacı mesleki ve teknik eğitim veren okullarla endüstrinin düzenli ilişki kurmasını zorunlu hale getirmiştir. Mesleki ve teknik eğitimin ilk aşamalarında ülkemizdeki sanayi kuruluşlarının sayısı sınırlı olduğu için mesleki ve teknik eğitimden mezun olmuş öğrencilere olan gereksinim fazla hissedilmemiştir. Mesleki ve teknik eğitimin finansman ihtiyacının da devlet tarafından karşılanması okul kurumlarının kendi içerisinde gelişmesini sağlarken sanayi alanına daha kapalı bir görünüm sağlamasına sebep olmuştur.

Mesleki ve teknik eğitimin kurulmasındaki en önemli faktör ilerleyen teknoloji karşısında gelişen sanayinin ihtiyaç duyduğu teknik personeli yetiştirmek olmuştur. Ancak sanayideki gelişimler bölgesel olarak farklılık göstermesi bazı bölgelerin ileri teknolojiyi daha kısa sürede içlerine sindirmeleri mesleki ve teknik eğitimin üzerine düşen görevleri bölgesel olarak gerçekleştirememesine sebep olmuştur. Dikkatin çekilmesi gereken yukarıda belirtilen kıstasların bazı bölgelerde gerçekleştirilemediğidir.

Bu sebepten ötürü okul sanayi işbirliğine duyulan gereksinimin ülke gelişimi açısından ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Okul ve sanayi arasında gelişimi etkin kılacak ilişki biçimleri incelenmektedir.

1.OKUL SANAYİ İŞBİRLİĞİNİ GEREKTİREN NEDENLER

1.1. Program Geliştirme

Mesleki ve teknik eğitimin amacına ulaşması için sanayi ile paralel bir eğitim programı geliştirilmelidir. İyi bir program için öncelikle yapılması gerekenin incelenip analiz edilmesi gerekir bunun için sanayi içinde çalışanların görüşlerine önem verilmelidir. Çağdaş program geliştirme kavramı, programa etki eden tüm unsurların amaçlar doğrultusunda geliştirilmesine önem vermektir. Programın etkin bir şekilde uygulanabilmesi, eğitimciler, fiziki şartlar, makine ve aletler, uygulanan işler gibi hususlar sanayinin sunmuş olduğu imkanlardan geniş ölçüde faydalanmak gelişen bölgelerde mümkün olmaktadır.

Okul ve sanayi arasındaki ilişkiyi devamlı ve düzenli bir şekilde sağlama bildiğimiz ölçüde program geliştirmeye katkıda bulunmuş oluruz. Bu program geliştirme açısından bir gerekliliktir. Bazı ülkeler bu gerekliliği görerek okul ve endüstri arasındaki ilişkiyi sağlayacak bazı mekanizmalar kurmuşlardır. Bu uygulamaların ülkemizde de oluşturulması gerekmektedir.

1.2. İşe Yerleştirme

Mesleki ve teknik eğitim için yapılan tüm yatırımlar mezunları kendi alanlarında istihdam edebilmek içindir. Verilen eğitim sonucunda verimli olup olmadığı öğrencide sağlanan davranışların ihtiyaca cevap verip veremediğine, ülkenin gelişmişlik hızına, planlamanın doğru yapılıp yapılmadığına ve istihdam politikasına bağlıdır.

1.3. Yardım Sağlama

Mesleki ve teknik eğitim genel eğitimle kıyasla daha çok finansman ihtiyacına gerek olduğu görülür. Mesleki ve teknik eğitimin günümüz endüstrisinin ihtiyaçlarına cevap verecek insan gücünü yetiştirmesine olanak sağlayacak kaynakların sadece devlet tarafından karşılanması, mesleki ve teknik eğitimin niteliğinin artırılması ve yaygınlaştırılması açısından bazı aksaklıkların ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Mesleki ve teknik eğitim almış bir bireyin iş yerinde verimin artırılması hususunda ne kadar etkili olabileceği bilinen bir gerçektir. Bunun için işletme sahiplerinin mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi açısından okullarımıza, gerekli finansman, makine, alet gibi eğitim araçlarını sağlamasına ilişkin imkanların verilmesi biçiminde de olabilir.

1.4. Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunlarına Halkın İlgisini Sağlama

Eğitim sorunlarının çözümlenmesinde kamuoyunun önemi büyüktür. Geleneksel eğitim anlayışının bulunduğu toplumlarda mesleki ve teknik eğitim fazla gelişmemiştir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında ise mesleki ve teknik eğitime verilen ağırlık bariz biçimde göze çarpmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin genel eğitime göre biraz ihmal edilmesinde en önemli fark masraflı olmasıdır. Aynı zamanda piyasanın ihtiyaçlarına yeterince karşılık verememesi, öğrenciye sunulan eğitim ortamıyla sanayideki üretim ortamının uygun olmaması

istihdam alanındaki eksiklikler gibi sebeplerden dolayı kamuoyunun mesleki ve teknik eğitime karşı olumsuz görüşler geliştirmesine sebep olmuştur. Mesleki eğitimin halk gözünde bu hale gelmesinin haklı sebepleri olmasına rağmen, okulların halka yeterince tanıtılmaması ve sorunların çözümlenmesinde ilgililerin desteğinin alınamamasınınca sistemin bu hale gelmesine neden olmuştur. Bunun için mesleki ve teknik eğitim veren okulların çevresiyle düzenli ilişkiler kurması zorunlu hale gelmektedir.

1940 lara kadar mesleki ve teknik eğitimin önemi yeterince anlaşılmadığından devletin bu eğitime olan ilgisi sınırlı düzeyde kalmıştır. Gelişen ülkeler yakın takibe alınmasıyla, gelişen endüstri için mesleki ve teknik eğitimin gerekliliği görülmüş ve bu konuda bazı tedbirlerin alınması gereği ortaya çıkmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin ülkemizde daha çok gelişmesi için halkın desteğine olan ihtiyaç kaçınılmazdır. Bunun için eğitim kurumları başta olmak üzere, sanayi çalışanları, politikacıların, işçi sendikaları, meslek odaları gibi grupların kendi aralarında devamlı ilişki içinde olması gerekmektedir. Bu şekilde bir dayanışma sağlanmasıyla toplumun mesleki ve teknik eğitimden bekleneni vermesi kaçınılmaz olacaktır.

1.5. Yetişkin İnsan Gücü

Endüstrideki makine, alet ve üretim tekniklerinin teknolojinin hızına paralel olarak gelişmesiyle gereksinim duyulan teknik insan gücünde bu gelişmelerle aynı hızda yetiştirilmek zorundadır. Bunun gerekliliğini ve önemini gören büyük işletmeler kendi içlerinde de hizmet içi eğitim vermektedirler. Hizmet içi eğitim veremeyen diğer işletmeler ise bu ihtiyaçlarını eğitim merkezleri veya mesleki ve teknik eğitim veren okullardan karşılamaktadırlar.

İşletmeler mesleki eğitimi ister kendi içlerinde eğitim birimleri oluşturarak karşılasınlar isterse bu ihtiyaçlarını okullardan karşılasınlar hizmet içi ve işe giriş eğitimleri için eğitim kurumları ile sanayi arasında düzenli ilişki kurulmasında fayda vardır. Bu uygulama sayesinde okulların çevreye açılması ve gelişmeleri yakından takip ederek bilgi ve

tecrübelerden yararlanarak kendini sürekli geliştirme yönünde olumlu adımlar atmış olacaktır.¹

2. İLGİLİ TARAFLAR

Okul sanayi işbirliğinde düzenli ve etkili ilişkiler kurulması ile ilgili olan tarafların başlıcaları aşağıda anlatılmaya çalışılmıştır.

2.1. Devlet Kuruluşları

Ülke içerisinde mesleki ve teknik eğitimin gelişmesine yönelik bölgesel kararların alınması için bürokratik güçlerin önemi büyüktür. Endüstri ile sağlıklı ilişkiler kurulması bu güçlerin kararları dikkate alınarak uygulanır.

2.2. Eğitimciler

Endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikli yetişmiş insan gücünü yetiştirecek olan öğretmenler ilgili tarafların dayanak kısmını oluşturmaktadır. Bu sebeple mesleki ve teknik eğitim vererek gereksinim duyulan insan gücünü yetiştirecek olan öğretmenlerin içten ilgilerinin sağlanması gerekmektedir.

2.3. Sanayiciler

Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi ilk bakışta sanayicileri olumlu yönde etkileyeceği bilinen bir gerçektir. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili politika ve kararların alınması, finansmanının sağlanması ve uygulanması yönünde etkilidir.

2.4. İşçi Sendikaları

Mesleki ve teknik eğitimi alarak aynı zamanda gelişmelere göre kendini yenileyen teknik elamanın, istihdam ve alacağı ücret konusunda fazla zorlanmayacağı bir gerçektir. Fakat kendini yetiştirmeyen, yenilemeyen teknik elamanında istihdam ve ücret konusunda

¹ Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.188

zorlanacağı ayrı bir gerçektir. Bu sebeple işçi sendikalarının mesleki ve teknik eğitim sürecinde önemli rolleri vardır. İşçi sendikalarının da bu ilişkide görev almalıdırlar.

2.5. Meslek Odaları

Ülke sanayinde görev almak için kendini alanlarında yetiştirmiş olan teknik elamanın kanunen kurulmuş olan meslek odaları her meslek alanının eğitimi konusunda ilgi göstermektedirler. Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için bu kuruluşların görüş ve tecrübelerine ihtiyaç vardır.

2.6. Esnaf Dernekleri

Ülkemizde teknolojik gelişmelere uyum sağlamış ve bu gelişmeler ışığında büyümüş olan bazı işletmeler olmasına rağmen eski teknolojiyle üretim yapmak zorunda kalan küçük işletmelerde vardır. Ve bu küçük işletmelerin istihdam ve insan gücü bakımından önemli bir ağırlığı vardır. Bu nedenle küçük işletmelerinin de desteğinin alınması okul sanayi işbirliğindeki önemi açısından etkilidir.

2.7. Kitle İletişim Organları

Halkın oyunun oluşturulmasında iletişim organlarının önemi büyüktür. Mesleki ve teknik eğitimin öneminin vurgulanması, gerekliliğinin halka anlatılması açısından okul sanayi işbirliğini önemli derecede etkilemektedir.²

3. İLİŞKİ BİÇİMLERİ

Mesleki ve teknik eğitim veren okullarımız ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sanayi ile değişik şekillerde ilişki kurabilir. Bu ilişki biçimleri eğitimin niteliği, okulun bulunduğu çevrenin şartları, toplumun eğitim anlayışı, eğitim örgütünün özellikleri gibi unsurlardır.

² Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994, s.192

Okul sanayi ilişkilerinin oluşturulması ve geliştirilmesinde etkin olabilecek başlıca yaklaşımlar şu şekildedir.

3.1. Ortak Programlar

Mesleki eğitim bilindiği üzere genel eğitime göre maliyeti fazladır. Devletin üzerindeki mali yükü azaltmak için okulun çevreyle ilişkiye girmesi yararlı sonuçlar vermektedir. Mesleki eğitimde amacımız verilen eğitim sayesinde endüstrinin ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü karşılamaktır. Bu yapılırken verilen eğitimin sanayideki işleyişe uyumlu olmalıdır. Geliştirilen davranışlar iş ortamına uymadığı için endüstrinin gelişme sağladığı bölgelerde kooperatif mesleki eğitim programları olarak tanımlayabileceğimiz programlar uygulanmaktadır.

Bu uygulamada kişi öğrenci statüsünü korumakta pratik eğitimini okul yerine gerçek iş ortamında yapmaktadır. Bu program sayesinde öğrenci gerçek bir iş tecrübesi kazanmakta ve eğitim alan öğrenci aynı zaman da işletmeden belli bir miktar harçlıkta almaktadır.

3.2. Endüstri Stajları

Endüstri stajları sayesinde öğrenci gerçek bir iş deneyimi kazanmakta ve eğitici personel ve sanayide iş görenlerde karşılıklı olarak sorunları anlama ve bunların çözümlenmesinde ortak davranışların geliştirilmesine imkan verir. Burada eğitilen öğrencinin staj yaptığı yerle eğitim alanının aynı olması şarttır, sanayide alanıyla ilgili usta eğiticininse nitelikli olması, devamlı ve etkin biçimde denetim yapılmalıdır.

3.3. İş İçerisinde Eğitim

Mesleki ve teknik eğitim programlarında uygulanan programların başında çıraklık eğitimi, işe giriş eğitimi, ileri mesleki eğitim, alan değiştirme eğitimi gelmektedir. Ekonomik

yönden yeterince gelişmemiş bölgelerde bu programlar okul muhtevasına göre yapılırken gelişen bölgelerde istihdam sistemine göre mesleki eğitim geliştirilebilmektedir.

Ülkemizin mesleki ve teknik eğitim almış insan gücü ihtiyacını karşılaya bilmek için üçüncü beş yıllık kalkınma planında devlet ve işletmelerin ortak çalışmasıyla oluşturulmuş programdır.

3.4. Danışma Kurulları

Mesleki ve teknik eğitimle ilgili sorunlarda konuyla ilgili olan tarafların görüşleri dikkate alınmasında fayda vardır. Danışma kurulları tarafların ihtiyaçlarını karşılama hususunda etkili roller oynamaktadır. Danışma kurulları devlet, işveren, işçi, meslek kuruluşları ve eğitimcilerden oluşan bir kurumdur. Danışma kurulunun yaptığı işler yönünden dört bölümden oluşmaktadır.

1. Yüksek danışma kurulu
2. Bölgesel danışma kurulu
3. Okul danışma kurulu
4. Meslek danışma kurulu bu kurulların ilk üçü genel niteliktedir.

Danışma kurullarının görevleri şunlardır.

1. Mesleki ve teknik insan gücü ihtiyaçlarının tespitinde ilgililere tavsiyelerde bulunmak.
2. Mesleki ve teknik eğitim standartlarının tespiti ve geliştirilmesine yardım etmek.
3. Mesleki ve teknik eğitim politikasının oluşturulmasında tavsiyede bulunmak.
4. Okul endüstri ilişkilerinin geliştirilmesinde ilgililere yardım etmek.
5. Eğitim ihtiyacının karşılanmasında tavsiyelerde bulunmak
6. Mesleki teknik eğitimin etkinliğini yükseltici incelemeler yaptırmak.
7. Mesleki ve teknik eğitim sisteminin değerlendirilmesine yardımcı olmak

Danışma kurulları geniş bir temsil yeteneğine sahip olmalı, İlgili tarafların dengeli olarak temsil edilmelidir. Belli zaman aralıklarında da danışma kurullarının yenilenmesi

gerekmektedir bu gerekliliğin en önemli amacı görevlerini etkili olarak yapabilmeleri ve gelişebilmeleri yönünde etkilidir.

Danışma kurulları ülkemizde uzunca bir süreden beri mesleki ve teknik öğretimin gelişmesinde yararlı bir kuruluş olarak görülmüş olmasına rağmen sürekli ve çalışır bir mekanizma olarak teşekkül ettirilmemiştir. Bunun başlıca nedeni yetkililerde egemen olan eğitim ve yönetim anlayışıdır.

4. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM SİSTEMİMİZ VE İŞLETMELERDEKİ BECERİ EĞİTİMİ SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİ

Ülkemizin küreselleşme sürecine ve bilgi toplumuna uyum sağlaması, ulusal rekabet gücünün geliştirilmesi, işsizlikle mücadele ve sosyal refah düzeyinin yükseltilmesi bakımından, işgücü piyasasının talep ettiği nitelik ve nicelikte işgücünü yetiştirecek bir eğitim sisteminin oluşturulması büyük önem taşımaktadır. Bireyin, ekonomik güce dönüşecek bilgiyle donatılması, tarihin her döneminde uluslar için hayati değer taşımıştır; ancak “bilgi”nin stratejik bir üretim faktörü olarak ekonomik yaşamda giderek ön plana çıkması, dikkatlerin genel ve mesleki eğitim sistemlerinin etkinlik derecesi ve okul-işletme ilişkilerinin geliştirilmesi üzerinde toplanmasına yol açmıştır. Günümüz şartlarında ulusal meslek eğitim sistemlerinin başarısı, hem “birey”, hem de “işletme” bazında somutlaşmaktadır. Bireyin iş bulup bulamaması ve yaşam standartları, mesleki eğitim sisteminin etkinliğine de bağlıdır. Yeni ekonomik şartlarda artık hiçbir ülkede “yaşam boyu istihdam garantisi” kalmamış; “yaşam boyu eğitim” ve “istihdam edilebilirlik” kavramları geçerlilik kazanmıştır. Çağımızda en önemli istihdam güvencesi, işgücü piyasasının talep ettiği niteliklere sahip olmaktır. Öte yandan, ulusların sosyo-ekonomik düzeyini işletmelerin uluslararası rekabet gücü belirlemekte; burada da mesleki eğitim sistemi ve okul-işletme işbirliği kilit konumunda yer almaktadır.

4.1. Türk Mesleki Eğitim Sistemi

Mesleki eğitim genel anlamda “iş” ile “birey” arasında uyum sağlama sürecidir. Mesleki eğitim gerçekleştirmek istediği amaçlara ve yönelik olduğu hedef kitleye göre, teknik eğitim, geliştirme eğitimi, uyum eğitimi, mesleki yaygın eğitim vb. farklılaşabilmektedir.

Bilimsel ve teknolojik değişmeler işi sürekli farklılaştırmaktadır. İşteki değişmelerin, işgücünde aranan davranışlara eğitimin amaç, muhteva, öğretim – öğrenme sürecinde izlenecek stratejilere, kullanılacak eğitim araç ve malzemelerine, eğitim süresine, vb. anlamlı etkileri olmaktadır. İşin sürekli değişimi mesleki eğitime dinamik bir nitelik kazandırmaktadır. Mesleki eğitimin ihtiyaçlara uyumluluğu ve etkinliliği ile değişime uyum göstermesi arasında güçlü bir ilişki vardır. Çağdaş mesleki eğitim sistemlerinde işteki değişim sürekli izlenmekte, eğitime yansımaları analiz edilmekte ve mesleki eğitim sistemleri sürekli güncelleştirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla araştırma ve geliştirme faaliyetleri sürdürölmektedir. İşgücünün mesleki eğitiminde ölkeler kendi ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerine göre değişik mesleki eğitim yaklaşımları izlemektedirler. Bir ölkede etkili olan bir mesleki eğitim yaklaşımı, bir başka ölkede ortamın değişmesine bağlı olarak aynı derecede etkili olmamaktadır. Bu sebeple mesleki eğitim sistemlerinin ölkelerin ihtiyaç ve imkanları ile uyumlu olmasına önem verilmektedir. Çeşitli ölkelerde işgücünün mesleki eğitiminde izlenen yaklaşımlar, çıraklık ağırlıklı işgücü yetiştirme ve mesleki-teknik okul ağırlıklı işgücü yetiştirme olarak sınıflandırabilir. Öte yandan, yaşam boyu öğrenme süreci içinde yaygın eğitim de dünyada ön plana çıkan önemli bir gelişme olarak dikkati çekmektedir. Çıraklık temelli işgücü yetiştirme sistemleri, işletme-okul işbirliğine dayalıdır. Bu sistemin işlevsel ve uygulanabilir olması, her şeyden önce iş hayatının gelişmiş olmasına, çıraklık eğitimi için işletmelerin taleple uyumlu eğitim imkanı sunabilmesine, emek pazarında nitelikli işgücü talebinin olmasına ve mesleki eğitimin işletmelerin yararına olduğunun yaygın biçimde benimsenmesine bağlıdır. Alman ikili (dual) meslek eğitimi, işletme-okul işbirliğine dayanmakta olup çıraklık esaslı işgücü yetiştirme yaklaşımı için başarılı bir örnektir. Çıraklık eğitiminde beceri eğitimi işletmelerin, meslek teorisi ise okulun sorumluluğundadır. Çıraklık eğitimi 9–10 yıllık zorunlu temel eğitime dayalı olup birçok ölkede 16 yaşında başlamaktadır.³

İşgücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik okulu benimseyen sistemlerde bireyin bir işe girebilmesi için gerekli mesleki davranışlar okul ortamında öğrenciye kazandırılmaya çalışılmaktadır. Mesleki ve teknik okul, öğrenciye iş için gerekli bilgi, beceri ve işe ilişkin tavır, tutum, iş alışkanlığı ve değerleri kazandıracak biçimde yapılandırılmıştır. Tablo 1’de, AB ölkelerinde 1995–1996 öğretim yılında becerili ve teknik işgücünün yetiştirilmesinde okul

³ Zengingönöl, O., Avrupa Birliği’nde Mesleki Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi, Ankara,1998.

ve işletme işbirliğine dayalı çıraklık eğitimi ile mesleki ve teknik okul ağırlıklı sistemlerin ülkelere göre dağılımı görülmektedir.

Tablo 1:
AB Ülkelerinde İşgücü Yetiştirme Sistemleri

TABLO 1 AB ÜLKELERİNDE İŞGÜCÜ YETİŞTİRME SİSTEMLERİ (1995-1996)																
Ülkeler	Eu	B	DK	D	FL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
İş Eğitimi % Öğretim Kurumu	68.2	83.5	13.3	34.3	10.0	94.7	75.4	77.1	71.8	86.0	75.3	58.8	91.8	92.8	10.0	-
Okul ve işletme işbirliği %	24.2	6.1	86.7	65.7	-	5.3	24.6	21.6	-	14.0	24.7	41.2	8.5	7.2	-	-
İşletmelerde % (işyerinde)	7.6	-	-	-	-	-	-	1.3	28.2	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: Eurostat, Young's People's Training, Key Data on Vocational Training in the European Union, p. 91

Kısaltmalar: Eu: Avrupa Birliği/15 Ülke
B: Belçika; DK: Danimarka; D: Almanya; FL: Yunanistan; E: İspanya; F: Fransa; IRL: İrlanda; I: İtalya; L: Lüksemburg; NL: Hollanda; A: Avusturya; P: Portekiz; FIN: Finlandiya; S: İsveç; UK: İngiltere.

Tablo 1'de görüldüğü gibi okul-işletme işbirliğine dayalı çıraklık eğitimi ile mesleki ve teknik okulların işgücü yetiştirilmesindeki ağırlıkları ülkelere göre değişmektedir. Örneğin Belçika'da mesleki ve teknik okulun işgücünün yetiştirilmesinde ağırlığı yüzde 83.5 iken, Danimarka ve Almanya'da ağırlıkları sırasıyla yüzde 13.3 ve 34.3'dür. Çıraklık eğitimi, ağırlıklı olarak Danimarka ve Almanya'da uygulanmakta olup bu ülkeleri Avusturya izlemektedir. AB ülkeleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde işgücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik okulun ağırlıklı olarak benimsendiği gözlenmektedir. Ancak, mesleki ve teknik okul sisteminde de işletmeler işgücünün eğitiminde değişen ağırlıklarda yer almakta,

mesleki ve teknik okul öğrencilerinin mesleki eğitimlerinin bir kısmı da işletmelerde gerçekleşmektedir. Örneğin Fransa'da mesleki ve teknik okul öğrencilerinin mesleki eğitimlerinin bir kısmı işletmede yapılmaktadır. Verilerden, AB ülkelerinde işgücünü yetiştirmede benimsenen sistemlerin ülkelere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği gözlenmektedir. Türkiye'de işgücünün mesleki eğitiminde mesleki ve teknik okula dayalı bir model benimsenmiştir. Türkiye'nin kalkınması için gerekli becerili ve teknik işgücünün mesleki ve teknik okullarda yetiştirilmesi için pek çok yatırım yapılmış ve anlamlı gelişmeler sağlanmıştır. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında mesleki ve teknik okullar becerili ve teknik işgücünü yetiştirme ile birlikte çevreye yeni teknolojileri götürme işlevini de başarıyla gerçekleştirmiştir.

Cumhuriyetimizin kuruluş aşamasında oluşturulan mesleki ve teknik okula dayalı işgücü yetiştirme sistemi, değişen şartlar ve ihtiyaçlar dikkate alınarak 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile sistem bütünlüğü içerisinde ve dual eğitim yöntemi benimsenerek yeniden düzenlenmiştir. 3308 sayılı Kanun'un temel amaç ve düzenlemeleri şunlar olmuştur:

- Zorunlu eğitimini tamamlayarak işletmelerde çırak olarak meslek öğrenmeye çalışan gençlere planlı mesleki eğitim hizmeti sunmak. Çıraklık eğitimi ile işgücünün niteliğini yükseltmek.
- Mesleki ve teknik lise öğrencilerine beceri eğitimlerinin bir kısmını gerçek iş ortamında geliştirmelerine fırsat vermek.
- Çeşitli sebeplerle çıraklık ve örgün (lise) mesleki eğitim yapmaya imkan bulamamış, istihdam için gerekli niteliklere sahip olmayan yetişkinlere, mesleki yaygın eğitim ile işgücü piyasasında ihtiyaç olan nitelikleri kazandırmak, yetişkinleri istihdama hazırlamak.
- Mesleki ve teknik eğitiminin planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine ilgili devlet, işveren ve işçi kuruluşlarının katılımlarına fırsat vermek.
- Mesleki ve teknik eğitimin niteliksel gelişmesini araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile desteklemek. METARGEM bu amaçla kurulmuştur.
- Mesleki ve teknik eğitim sistemini finansman yönünden güçlendirmek, çıraklık ve işletmelerde beceri eğitimi yapan işletmeleri teşvik etmek için Fon kurulmuştur.

- Çıracılık ve işletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalık ile ilgili sigorta primlerini Devlet Bütçesinden ödemek. Öğrencilerin çıracılık ve işletmelerde beceri eğitimine katılmalarını desteklemek.
- Gelir durumlarının yeterli olmaması nedeniyle zorunlu eğitimden sonra çocuklarının eğitimlerini sürdüremeyen ailelere, çıracılık ve işletmelerde beceri eğitimi sürecinde öğrencilere ödenecek ücretlerle, çocuklarının eğitim görmelerini desteklemek.3308 sayılı Kanun, 2001 yılında 4702 sayılı Kanunla değiştirilerek, yeni düzenlemeler getirilmiştir.

4.2. İşletmelerin Eğitim Sistemindeki Fonksiyonu Ve Sorumlulukları

İşletmeler mesleki eğitim sisteminde okullarla birlikte başrolü oynamaktadır. İşletmeler hem kanun gereğince dual eğitimin bir ayağını oluşturarak, birer eğitim kurumu gibi faaliyet göstermekte; hem de ulusal sistemin çıktılarını kullanmaktadır: Toplam Kalite ifadesiyle hem sistemin “ortağı”, hem de “müşterisi” dirler. İşletmelerin mesleki eğitim konusundaki tutum ve yaklaşımları ulusal sistemin başarısını etkilerken; ulusal sistemin etkinliği de işletmelerin rekabet gücü yoluyla ulusal ekonominin ve bireyin performansını belirleyen bir etki yaratmaktadır.

İşletmelerin ulusal sisteme sağladığı faydalar

1. İşletmeler ve girişimciler, ödedikleri vergiler yoluyla mesleki eğitimi finanse etmektedirler. Son yıllarda “Eğitime Katkı Payı” vb. ek vergiler de ihdas edilmiştir.
2. İşletmelerin 3308 sayılı Kanun gereğince meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptırma ve ücret ödeme yükümlülükleri vardır.
3. 10 Temmuz 2001 tarih ve 24458 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4702 sayılı Kanun ile, mesleki ve teknik eğitimin temelini oluşturan 3308 sayılı Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu’nun adı “Mesleki Eğitim Kanunu” olarak değiştirilmiş ve kapsamı, Mesleki Eğitim Kurulu’nun belirleyeceği mesleklerde, bu mesleklerle ilgili işyerleri ile mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarındaki eğitim ve öğretimi içine alacak şekilde genişletilmiştir Çıracılık, örgün ve yaygın eğitim veren okul ve kurumların “Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları” adı altında

birleştirilmeleri nedeniyle çıraklık ve kalfalık eğitimi alanların 507 sayılı Kanuna tabi işyerlerinde pratik eğitim görmeleri, meslek lisesi öğrencilerinin ise 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işletmelerde beceri eğitimi yapmalarına ilişkin mevcut düzenleme değiştirilerek, çıraklık ve kalfalık eğitimi alanların da meslek lisesi öğrencileri gibi işletmelerde pratik eğitim almaları esası getirilmiştir. Yeni Kanunda mesleki ve teknik eğitim gören tüm öğrencilere pratik eğitim yaptırılacak işletme büyüklüğü “50 işçi” yerine “20 personel” olarak değiştirilmiştir. Böylece işletmeler kesiminin yükümlülükleri daha da artırılmıştır. Yeni Yasa ile 10 ve daha fazla öğrenciye pratik eğitim yaptıran işletmelere (200 ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler) “eğitim birimi” kurma zorunluluğu da getirilmiştir. Söz konusu işletmeler, ustalık yeterliliğine sahip ve iş pedagojisi eğitimi almış “usta öğreticileri” veya “eğitici personeli” beceri eğitimi için görevlendirmekle yükümlü tutulmuşlardır.

4. Resmi eğitim kurumlarından mezun olanlar işe alındıklarında genellikle yapılan işe uygun eğitim almamış olduklarından, işe girişi takiben işletmeler adeta ikinci bir eğitim süreci başlatmakta, masraflı bir hizmet içi eğitim gerekli olmaktadır.
5. Gönüllü katkılar kapsamında, Şirketlerin ve TİSK’e Üye İşveren Sendikalarının eğitim faaliyetleri önemli yer tutmaktadır. TİSK’e Üye İşveren Sendikaları ve bağlı işyerlerinde, çalışanların hizmet içi eğitimleri sağlanmakta ve meslek eğitimi, iş sağlığı ve güvenliği, çevre, toplam kalite yönetimi, ilk yardım, aile planlaması, endüstri ilişkileri vs. konularında eğitim çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca meslek eğitimi alanında az sayıda özel meslek okulu olmasına rağmen, her yıl değişmekle birlikte 850 civarında meslek kursu 80 ilimizde faaliyette bulunmaktadır. Bu kurslar 25 ana meslek dalında, 185 Sendika, son yıllarda özel okul ve kursların standart mesleki eğitim programlarının hazırlanması ve uluslararası iş piyasasında geçerli sertifikasyon sisteminin oluşturulması çalışmalarına özel önem vermektedir. AB ülkelerinde olduğu gibi Sürekli Eğitim anlayışı içinde özel mesleki kursların etkinliğinin artırılması için çalışmalarını bu alanda daha fazla yoğunlaştırmıştır.

6. İşletmeler ayrıca, teknik lise, yüksek okul ve üniversite öğrencilerinin staj ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.⁴

4.3 Okul Sanayi İşbirliğinde Karşılaşılan Temel Sorunlar Ve Öneriler

A.Eğitim Kurumu – İşletme Diyalog ve İşbirliği

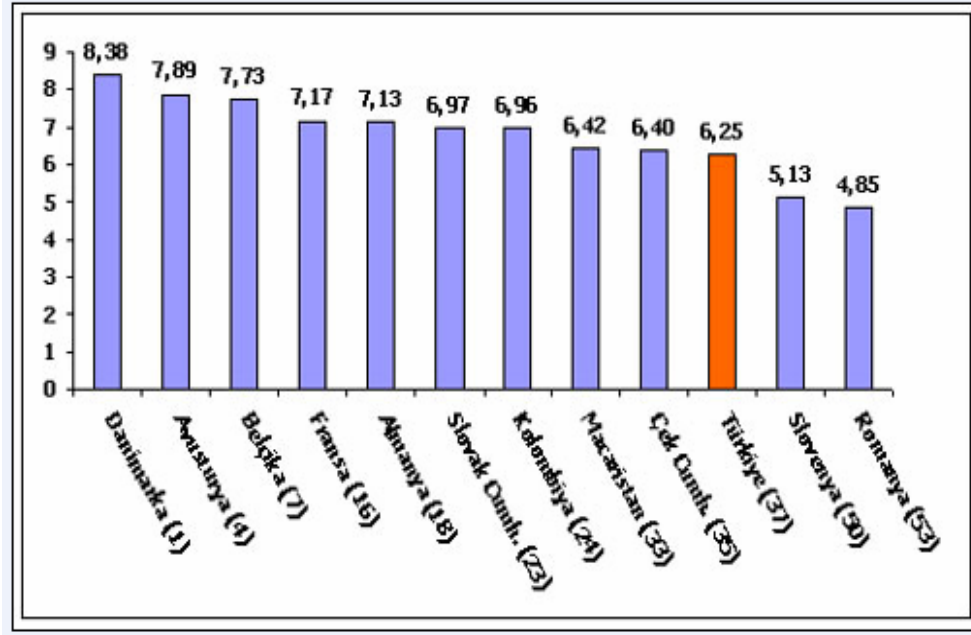
Ulusal mesleki eğitim sistemimizin ve işletmelerdeki beceri eğitiminin ortakları olan okullarla işletmelerin birbirlerini yeterince anladıkları, sorunlarını bildikleri ve işbirliğinin yeterince geliştiği söylenemez. Genel olarak, eğitim kurumları ve MEB Teşkilatı işletmelerden bir bölümünün ilgisizliğinden ve eğitime kısa vadeli bakışından şikayet ederken; işletmeler de resmi kurumların sadece yasal yükümlülükler üzerinde durmasından ve içine kapanık hareket etme eğiliminde olduğundan yakınmaktadır. MEB tarafından, MEGEP' in işbirliği ile 4-5 Mayıs 2004 tarihlerinde düzenlenen Eğitim Kurumu – İşletme Diyalogu Konferansı, olumlu bir adımdır. Öte yandan, MEGEP Projesi ile gündeme gelen ve meslek eğitimini işgücü piyasasının taleplerine göre, pilot Proje girişimi de son derece olumludur. Diyalog ve işbirliği açısından İl Mesleki Eğitim Kurulları da zengin fırsatlar vaat etmektedir. Sistemin yerelleşmesine de hizmet edecek söz konusu Kurullardaki okul-işletme işbirliği örneklerinin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir. İl Mesleki Eğitim Kurullarının yeteri kadar toplanamadığı ve ilginin az olduğu bildirilmektedir. Genelde aktif olmayan bu Kurulların, daha geniş rol ve yetki tanınarak, temsilcilerin seçimi belirli kriterlere bağlanarak ve eğitimleri sağlanarak etkinleştirilmesinde yarar vardır.

B.Eğitim – İstihdam Bağlantısı

Ülkemizde mesleki eğitim sistemi ile istihdam arasında işlevsel bağlantı mevcut değildir. Meslek okulu öğrencilerinin iş hayatının yaşayan ve sürekli değişen ihtiyaçlarına göre bilgi ve beceri sahibi olma düzeyi yetersizdir. Eğitimi sürdürülen mesleklerin, eğitim programlarının, eğitimcilerin ve ders materyallerinin işletmelerde işe girildiğinde karşılaşılan iş gereklerine tam olarak uygun olmadığı belirtilmektedir. Eğitim araçlarının ve öğretilen teknolojilerin genellikle eski olduğu da bildirilmektedir. Mesleki eğitim okul mezunları işgücü

⁴ Zengingönül, O., Avrupa Birliği'nde Mesleki Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi, Ankara,1998.

piyasasının talep ettiği niteliklere tam anlamıyla sahip değilken; bir yanda işletmelerde nitelikli ara eleman açığı, diğer yanda mezunların işsizliği ya da başka alanlarda çalışmalarını söz konusu olmaktadır. Küresel pazarda rekabet eden ülke ekonomilerinin nitelikli işgücü bakımından durumları incelenerek yapılan sıralamada, Türkiye'nin 60 ülke arasında 37.sırada olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 1: Eğitim – İstihdam Bağlantısı

Yukarıdaki şekil grafiğinde (Şekil 1) Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerindeki işgücü nitelik düzeyinin Türkiye'den yüksek oluşu da dikkat çekicidir. Öte yandan, mesleki eğitim kurumlarına öğrenci talebi de arzu edilen düzeyde değildir. Meslek lisesi mezunları ise genellikle işletmelerde çalışmak yerine yüksek öğretime devam etmektedir. Sonuçta sanayi uluslararası rekabette nitelik sahibi ara insan gücünden yoksun kalırken, gençler mesleksiz şekilde üniversite diploması ile işsiz duruma düşmektedirler. Türkiye, genç işsizliğinde dünya altıncısındadır. Bugün gençlerin dörtte birinden fazlası işsizdir ve bu oran sürekli artmaktadır. Bu bağlantısızlığın temel nedeni okul – işletme diyalog ve işbirliğinin yetersizliği ve sistemin işleyişinde işletmelere tanınan rolün zayıflığıdır. Mesleki eğitim sisteminin istihdama hizmet etmesi, sürekli yenilenmesi ve başarısı için her işletme bir “erken uyarı sistemi”dir. İşletmelerin ihtiyaçlarının dikkate alınması, MEB'in performansı açısından büyük öneme sahiptir. Bu bakımdan, sistemin işleyişinde işletmelerine daha güçlü rol verilmeli, işgücü

ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. İşletmeler, merkezi ve yerel düzeyde, eğitimi verilen meslekler, eğitim programları ve dual eğitim alanlarında söz sahibi olmalıdır. MEB'in, mesleki eğitimi yeniden yapılandırma, teşkilatını organize etme ve müfredat düzenleme çalışmalarını sürdürdüğü bilinmektedir. Bu çalışmalara işletme kesimi temsilcilerinin katılmaları halinde ortak başarıya hizmet edilecektir. Öte yandan, işgücü piyasası sürekli ve düzenli olarak izlenerek işgücü ihtiyacı belirlenmeli, mesleki eğitim kurumları ve işletmelerdeki eğitim buna göre düzenlenmelidir. "İşgücü Piyasası Araştırma Sistemi" kurularak mesleki eğitimin yönlendirilmesinde faydanılmalıdır. Gelecekte ön plana çıkacak meslekler için sistem şimdiden hazırlık yapmalıdır. Bilgi ve iletişim teknolojileri, nanoteknoloji, biyoteknolojiler gibi öncü ve ileri teknolojilere dayalı mesleklere uyum sağlanamadığı takdirde ülkemizin kalkınması frenlenecektir.⁵

C. Temel Mesleki Eğitimin Yapılandırılması

Temel mesleki eğitimin yeniden yapılandırılması gereklidir. Temel mesleki eğitim iş hayatının talebi ile uyumlu olarak bir meslek alanında işe giriş için gerekli asgari mesleki davranışları kazandırmayı amaçlar. Temel mesleki eğitimde derinlik değil, mesleki genişlik esastır. Mesleki derinlik bireyin bir dalda uzmanlaşmasını ifade etmektedir. Mesleki uzmanlık eğitimi, çağdaş mesleki eğitim sistemlerinde ileri meslek eğitiminin işlevi olarak kabul edilmektedir. Bireyin bir dalda eğitimi bilimin ve teknolojinin hızlı değişmesine dayalı olarak istihdamda ve bireyin değişime uyumunda güçlükler yaratmaktadır. Bireyin bir meslek alanında temel mesleki yeterlilikleri kazanması ona istihdamda esneklik ve değişikliklere uyum gücü kazandırmaktadır. Temel mesleki eğitim, ortaöğretim (lise) kademesinde yaygın biçimde uygulanmaktadır. Ortaöğretim çağı gençliği, AB ülkelerinde ağırlıklı olarak temel mesleki eğitime yönlendirilmektedir. Türkiye'de de kalkınma planlarında, ortaöğretimin mesleki eğitime yönlendirilmektedir. Türkiye'nin uzun dönemli hedefi, ortaöğretim öğrencilerinin yüzde 35'inin genel liselerde, yüzde 65'inin ise meslek liselerinde öğrenim görmesidir. Günümüz Türk ortaöğretim sisteminde ise tam tersi bir durum söz konusudur. Tablo 2'de, AB Ülkelerinde ortaöğretim kademesindeki (ISCBD-3) öğrencilerin genel ve mesleki eğitim kurumlarına devam etme yüzdeleri gösterilmiştir.

⁵ Tok, a.g.e., s.52.

Tablo 2:
AB Ülkelerinde Orta öğrencilerin Genel ve Mesleki Eğitim Kurumlarına Devam
Yüzdeleri 1993-1994 Öğretim Yılı

TABLO 2 AB ÜLKELERİNDE ORTAÖĞRENCİLERİN GENEL VE MESLEKİ EĞİTİM KURUMLARINA DEVAM YÜZDELERİ 1993-1994 ÖĞRETİM YILI																
Ülkeler Sistemler	Eu	B	DK	D	FL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FİN	S	UK
GENEL	41	32	46	22	67	59	47	77	27	37	30	22	77	46	37	42
MESLEKİ	59	68	54	78	33	41	53	23	73	63	70	78	23	54	63	58

Kaynak: Eurostat, Young's People's Training, Key Data on Vocational Training in the European Union, p. 26
Not: Kısaltmaların anlamları için Tablo 1'e bakınız.

Tablo 2'de görüldüğü gibi ortaöğretim kademesinde genel ve mesleki eğitim kurumlarına devam eden öğrenci yüzdelerinde AB ülkeleri arasında anlamlı farklılıklar vardır. AB ülkeleri ortalaması, ortaöğretim kademesinde genel eğitim kurumlarında öğrenim görenlerin yüzde 41, mesleki eğitim kurumlarında öğrenim görenlerin ise yüzde 59'luk bir ağırlığı olduğunu göstermektedir. AB ülkelerinde ortaöğretim kademesinde, mesleki eğitim ağırlıklı bir yapılandırma vardır. Eğitim Programları Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünde ortaöğretim kademesinde mesleki eğitimden sorumlu üç Genel Müdürlüğe bağlı mesleki ve teknik liselerin uygulamakta oldukları eğitim programları "temel mesleki eğitim" yönünden incelendiğinde özetle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır. Eğitim programlarının tanımlanmasında uyumsuzluklar bulunmaktadır. Programların bir kısmı temel mesleki eğitim özelliği göstermemektedir. Meslek liseleri ve teknik liselerin uyguladığı programların bir kısmı birbirinin tekrarı niteliğindedir. Ortaöğretim kademesinde uygulanacak mesleki eğitim programlarının günümüz ihtiyaçları dikkate alınarak yeniden yapılandırılması yararlı görülmektedir. Ortaöğretim kademesinde meslek eğitimi, bir dal eğitimi değil, bir alan eğitimi

olarak yapılandırılmalıdır. Ortaöğretim kademesinde mesleki eğitim programlarının temel mesleki eğitime göre yapılandırılmasının işletmelerde beceri eğitimine de olumlu yansımaları olacaktır. Halen çıraklık, mesleki, teknik ve lise sonrası eğitim kategorilerinde eğitimi sürdürülen meslek sayısı sistem bütünlüğü içinde günün ihtiyaçlarına göre azaltılarak rasyonalize edilmelidir.⁶

Eğitim programları bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı diller, sorun çözme, karar verme, girişimcilik, ekip çalışması, yenilikçilik, yaratıcılık, toplam kalite gibi işletme beklentilerine cevap verecek unsurları da kapsamalıdır. Mesleki eğitimin 1.yılında uygulanan program, öğrencilere mesleklerini 2.yılın sonunda seçme şansı vermek için, aynı olmalıdır. 3. ve 4.yıllardaki programların belirli bir bölümü yerel ihtiyaçlara uygun olmalı ve okullar bunları sosyal tarafların danışmanlığı ile belirlemeye yetkili olmalıdır. Açılacak bölümler de yerel ihtiyaç analizine dayanmalıdır. Eğitim programları ve eğitim standartları, meslek standartlarıyla bağlantılı olarak Avrupa Birliği standartları dikkate alınarak belirlenmelidir.

Eğitim programları verimlilikleri açısından değerlendirilmeli, modüler ve esnek yapıda geliştirilmelidir. Bireyin yaratıcılık kapasitesini artırmak hedeflenmelidir. Programların hazırlanmasında, belirlenecek çerçeveye göre, yerel ihtiyaçları karşılayabilecek program yapısı esas olmalıdır. Modüler ve kredilendirmeye dayalı program yapısı ile dikey ve yatay geçişlerde gerekli esneklik sağlanmalıdır.

D. Meslek Standartları, Sınav ve Belgelendirme Sistemi

Ülkemizde hala bir “meslek standardı, sınav ve belgelendirme sistemi” yoktur. İşletmeler bu nedenle pazar kaybı yaşarken, eğitim standardı belirleme çalışmaları da zorlaşmaktadır. Becerili ve teknik işgücünün niteliğinin yükseltilmesi için meslek standardı, sınav ve belge sisteminin uygulanmasına ihtiyaç vardır. Meslek standardı işgücünden beklenen yeterlikleri gözlenebilir ve ölçülebilir biçimde tanımlar. Türkiye’de mesleki ve teknik liselerde uygulanan eğitim programlarıyla uyumlu bir meslek standardı bulunmamaktadır. 90’lı yıllarda “Eğitim ve İstihdam Projesi” kapsamında hazırlanan meslek standartları yenilenmeli ve artırılmalıdır. Mesleki ve teknik liselerde uygulanacak eğitim

⁶ Zengingönül, O., Avrupa Birliği’nde Mesleki Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi, Ankara,1998.

programlarıyla ilgili meslek standartlarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Mesleki eğitim programları meslek standartlarına dayalı olarak güncelleştirilmelidir. Meslek standartları süreklilik gerektiren bir faaliyettir. Bu nedenle, meslek standartlarını ve bu standartları temel alan yeterlilik sınavı ile belgeleme işlemlerini gerçekleştirecek bir kuruma ihtiyaç vardır. Bu yapının gerçekleştirilmesi işgücünün niteliksel gelişmesine katkı yapacak, ileride Türk işgücünün AB işgücü piyasasında dolaşımını kolaylaştıracaktır. Sosyal tarafların da yer aldığı bir çalışmayla hazırlanan Ulusal Meslek Standartları Kurumu Yasa Tasarısı bir an önce TBMM'ne sevk edilerek yasalaştırılmalıdır.

E. Mesleki Yönelme ve İşgücü Talebi

Bireyin yaptığı işin onun ekonomik, sosyal ve psikolojik durumuna anlamlı etkileri olmaktadır. Bireyin ilgi ve yetenekleri ile işin gerektirdiği özellikler arasındaki uyum, bireyin işe karşı motivasyonunda ve işteki başarısında da etkili olan faktördür. Meslek seçiminin isabetli olması bireyin kendi ilgi ve yetenekleri ile işin gerektirdiği nitelikleri tanınması ile mümkündür. Bireyin ilgi ve yeteneklerinin belirginleşmesi için zorunlu eğitim süresi uzatılmakta, bireye kazandırılan eğitsel yaşantı zenginleştirilmekte, programlarda seçmeli derslere yer verilmekte, rehberlik hizmetleri güçlendirilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır.

Ülkemizde mesleki yönlendirme, ilköğretimin ikinci devresinde (6–8 sınıflar) başlamakla birlikte, bu dönemde uygulanan eğitim programları mesleki yönlendirme yönünden yeterli değildir. Rehberlik hizmetleri de bireye isabetli meslek seçimi yapması yönünden yetersiz kalmaktadır. Mesleki eğitimin geliştirilmesi ve bu okullara gidecek öğrencilerin bilinçli bir şekilde seçim yapabilmeleri için mesleki rehberlik ve danışmanlık hizmetleri geliştirilmelidir. İşgücü arzı ile işgücü talebi arasındaki niteliksel uyumsuzluk devam etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının etkinliği, yetiştirdiği becerili ve teknik işgücünün, işgücü piyasasının talepleriyle nitelik ve nicelik yönünden uygunluğu ile orantılıdır. İşgücü piyasasının işgücü talebi ekonomik ve teknolojik gelişmelere göre değişmektedir. Bu nedenle işgücü piyasası işgücü talebinin sürekli ve düzenli olarak izlenmesi gerekmektedir. İşgücü piyasası teriminden yalnızca Ülkemiz işgücü piyasası anlaşılmalıdır. İşgücü piyasası analizinde AB, bölgemiz ve dünya işgücü piyasasındaki gelişmelerin de dikkate alınması gerekmektedir. Örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitim kurumlarında

uygulanan eğitim programları, bu programlarla yetiştirilen becerili ve teknik işgücü ile işgücü piyasasının ihtiyaçları arasında nitelik ve nicelik yönünden bir uyum görülmemektedir. Bu durumun genelde mesleki eğitime olumsuz etkileri olmaktadır. İşletmelerde beceri eğitimi de belirtilen durumdan olumsuz yönde etkilenmektedir. Hangi mesleklerin hangi seviyede yetişkinlik gerektirdiği, eğitim talebinin örgün ve yaygın hangi eğitim kurumlarında etkili olarak karşılanabileceği belirlenmelidir. Bu durum uygulanan mesleki ve teknik eğitim programlarının yeniden tanımlanmasını gerektirecektir. Tablo 3’te, AB’nin benimsediği mesleki nitelik seviyeleri, bu niteliklerin kazanıldığı eğitim programları ve yapılan görevlerin temel özellikleri görülmektedir.⁷

Tablo 3:
Mesleklerin Nitelik Seviyeleri

TABLO 3 MESLEKLERİN NİTELİK SEVİYELERİ		
Seviye	Niteliğin Kazanılabilceği Eğitim Kurumu	Görevin Temel Özellikleri
I	Zorunlu öğretim ve meslek öncesi öğretim	Sınırlı bilgi ve beceri gerektirir. Görev gözetim ve denetim altında gerçekleşir.
II	Zorunlu öğretim, mesleki öğretim, çıraklık eğitimi	Yoğun pratik çalışma. Mesleki faaliyetler bağımsız olarak gerçekleştirilir. İlgili teknoloji üretim sürecinde uygulanır. Sınırlı kontrol vardır.
III	Ortaöğretim kademesinde mesleki ve teknik eğitim	Bir önceki seviyeye göre daha kapsamlı teknik bilginin görevin gerçekleştirilmesinde kullanılması. Görevi bağımsız olarak gerçekleştirebilme. Sınırlı liderlik ve koordinasyon faaliyeti
IV	Ortaöğretim ve ortaöğretim sonrası mesleki ve teknik öğretim	Tanımlanan görevleri tasarlama. İleri seviyede teknik bilgi ve becerinin kullanılması. Planlama, gözetim ve yönetim görevlerini gerçekleştirme.
V	Genel ve mesleki ortaöğretim Yükseköğretim	Bilimsel ve teknolojik ilkeleri bağımsız olarak uygulayabilme, tasarlama, geliştirme ve yönetim.

Kaynak: European Structures of Qualification Levels, p 205-232

İşgücü piyasasının düzenli ve sürekli incelenmesi ile belirlenecek işgücü ihtiyaçları ile Tablo 3’te belirtilen meslek seviyeleri ve niteliğin kazandırılabilceği eğitim kurumları karşılaştırılarak mesleki eğitim, ihtiyaçlarla uyumlu olarak düzenlenebilir. 1. ve 2. seviyede yetişkinlik gerektiren mesleklerin eğitimi, mesleki yaygın eğitim ve çıraklık eğitimi ile

⁷ Ceylan, M. “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerine Yapılan Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Ankara, 1992, s.78.

gerçekleştirilebilir. Mesleki ve teknik liseler 3. seviyede yetişkinlik gerektiren mesleklerin eğitimini yapabilir. İşin yetişkinlik seviyesinin ve eğitiminin yapılacağı mesleki eğitim kurumlarının doğru olarak belirlenmesinin işletmelerde beceri eğitiminin düzenlenmesine olumlu yansımaları olacaktır. Çocuklara, gençlere ve engellilere özel uygun programlar dahilinde bilgi ve rehberlik hizmetleri sağlamak üzere, mesleğe yöneltme sistemine geçilmeli; ayrıca, üstün ve özel yetenekli çocukların eğitimlerini yeterlik ve yetenekleri oranında geliştirmeleri veya gerekiyorsa daha kısa sürede tamamlamaları için gerekli tedbirler alınmalıdır. Yaşam boyu eğitim kapsamında yetişkin eğitime önem verilmeli ve AB ülkelerinde olduğu gibi çeşitli teşvik unsurları ile teknolojik gelişmeye uygun işgücü eğitimlerine öncelik tanınmalıdır. Meslek eğitiminin karar, uygulama ve denetleme aşamalarında iş dünyası, sendikalar, meslek kuruluşları ve gönüllü kuruluşların etkin katılımı sağlanmalıdır. Beceri eğitimi ve iş deneyimlerinin önce meslek kurslarında, sonra da yakın işbirliği ile işletmelerde kazandırılması esas alınmalıdır. Bu koordinasyon sonucunda gerçekleşen eğitim ve istihdam bağlantısı yasal olarak da kurulmalıdır.

F. Finansman ve İşletmelerin Mesleki Eğitime Özendirilmesi

Devlet, temel anayasal görevlerinden olan eğitimle ilgili fonksiyonun bir kısmını özel sektöre yüklemiş; işletmeler, Rapor'da belirtilen ağır yükümlülükleri üstlenmiştir. Bugün, işletmelerin ulusal mesleki eğitim sistemine ilişkin yasal ve gönüllü katkı ve faaliyetlerinin verimli şekilde değerlendirildiğini, ekonomik ve sosyal faydaya arzu edilen ölçüde dönüştüğünü söylemekse mümkün değildir. Öte yandan, yasa koyucu, işletmelere bu görevleri verirken, örneğin eğitim birimi kurulmasını öngörürken mikro ve makro bazda yükün nasıl karşılanacağını, muhtemel sonuçlarını dikkate almamış, ana fonksiyonu üretim olan işletmelerin eğitim faaliyetlerini destekleyecek ve onları özendirecek araçları öngörmemiştir. Çağın en önemli konusu olan eğitimde işletmeleri uzun vadeli bakışa ve eğitime önem vermeye yöneltecek destekler yürürlüğe konmalıdır. Eğitim Birimi kuran işletmelerde eğitici personelin SSK işveren primlerinin devletçe üstlenilmesi ve eğitim harcamalarının elverişli kredilerle desteklenerek tümüyle vergiden muaf tutulması isabetli olacaktır. Ayrıca, yaygın eğitim yoluyla, işgücü piyasasına kalifiye eleman yetiştiren eğitim kurumlarına ve işverenlere gerekli destek ve teşvikler sağlanmalıdır.

İşletmelerde meslek okulu mezunu çalıştırma oranı geçmiş yıllara göre hızla artmaktadır. Bu, işletmelerin eğitime duyarsız olmadıklarının göstergesidir. İşletmelerin eğitime daha çok kaynak ayırıp faaliyette bulunmaları uygun araçlarla desteklendiği takdirde sistemin başarısı artacaktır. Mesleki ve teknik eğitim, özelliği bakımından pahalı bir eğitimidir. Teknolojinin sürekli değişimi; sınıf, laboratuvar ve atölye donatılarının yenileştirilmesini, makine, cihaz ve malzemelerdeki eksiklerin giderilmesini, bakım ve onarımlarının yapılmasını, öğretim malzemelerinin güncelleştirilmesini, öğretmenlerin yeterliklerinin geliştirilmesini gerektirmektedir. 3308 sayılı Kanun ile finansman ihtiyacının karşılanması için kurulan, işletmelerin çok önemli mali kaynaklar aktardığı “Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu” gelirleri uygulama döneminde Genel Bütçe’ye aktarılmış ve amacı dışında kullanılmıştır. Bu amaç dışı kullanım özel sektörde güvensizlik yaratmıştır. Fon uygulamasına 2002 başından itibaren 4684 sayılı Kanun’la son verilmiştir. 2001 yılında yürürlüğe giren söz konusu Kanun ile yeni bir düzenleme yapılmıştır. Çeşitli kaynaklardan sağlanan gelirler, mesleki ve teknik eğitim hizmetlerini geliştirme ve yaygınlaştırma, hizmet ve faaliyetlerinde kullanılmak üzere bütçeye özel gelir, MEB Bütçesine özel ödenek kaydedilmektedir. Sağlanan gelirlerin, işletmelerde beceri eğitiminin niteliğini yükseltmeye ve yaygınlaştırmaya yönelik olarak da kullanılmasında fayda görülmektedir. Eğitimi finanse etmek amacıyla toplanan kaynaklar, devlet tarafından amacı dışında kullanılmamalıdır. Buna karşılık işletmelerin de eğitim faaliyetlerini artırması ve okullarda işbirliği ilişkilerini geliştirmeye yönelmesi gerekmektedir.⁸

G. İşletmelerde Beceri Eğitiminin Planlanması ve Uygulanması

Okul ve işletme eğitim programlarının uyumsuzluğu ve bütünleştirilememesi, önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İşletmelerin rızaları alınarak öğrenme-öğretme ortamının beceri öğretimi yönünden nasıl geliştirileceği planlanmalıdır. Bu planlamanın düzgün yapılabilmesi için öncelikle iyi hazırlanmış işletme beceri eğitim programına ihtiyaç vardır. İşletmelerde hangi becerilerin öğretilebileceği, hangilerinin öğretilmeyeceği belirlenmelidir. Öğretilmeyecek becerilerin alınacak tedbirlerle işletmelerde öğretimin

⁸ Tok, A., “Eğitimciler ve İşverenlere Göre Çıraklık Eğitim Sisteminin Başlıca Problemleri ve Çözüm Önerileri”, İstanbul, 2001, s.76

mümkün olup olmayacağına işletme ve okul yetkilileri birlikte karar vermelidir. İşletmelerde etkin beceri eğitiminin planlaması ve uygulanması için:

- a. Meslek liselerinin eğitim programları beceri eğitiminde okulun ve işletmelerin rollerini gösterecek biçimde düzenlenmelidir.
- b. Meslek liselerinde gerçekleştirilen beceri eğitiminde meslek alanıyla ilgili temel beceriler okulda öğretilmeli, pratik beceriler ise işletmelerde geliştirilmelidir.
- c. İşletme ve okul yetkilileri işletmenin imkânlarını dikkate alarak işletme ölçeğinde uygulanabilir ayrıntılı bir beceri öğretim planı hazırlamalıdır. İşletmelerde öğretilmeyen veya geliştirilemeyen beceriler, okulda veya dönüşümlü olarak diğer uygun işletmelerde yapılacak telafi eğitimiyle öğretilmelidir.
- d. Bazı işletmelerin beceri eğitiminde okulun eğitim programını yeterince dikkate almadığı bildirilmektedir. Beceri eğitimi sırasında öğrenci işletmenin tüm bölümlerinde rotasyona tabi tutulmalıdır.
- e. İşletmelerde yapılan beceri öğretimindeki ilerleme düzenli olarak test edilmeli, kusur ve noksanlıkları telafi edici tedbirler alınmalıdır.
- f. İşletmelerde beceri eğitimi sürecinde yapılan işler ve projeler öğrenci dosyasında düzenli olarak tutulmalıdır.
- g. İşletmeler, beceri eğitim birimi kurmaları yönünde desteklenmelidir.
- h. İşletmelerde kullanılan üretim araçlarının kullanımının, işletmenin faaliyetlerini aksatmayacak biçimde öğrencilere öğretilmesinde okul ve işletme işbirliği yapılmalıdır.

H. Öğretici Personel

Okul ve işletme yetkililerince hazırlanacak beceri eğitim planının etkili biçimde uygulanması ile öğretici personelin mesleki ve öğretim yeterlilikleri arasında güçlü ilişki vardır. İşletme öğretim sorumluları, işletme beceri eğitim planında yer alan becerileri hem etkili biçimde yapabilecek hem de öğretebilecek nitelikte olmalıdır. İşletmelerde beceri eğitiminde başarılı sonuçlar alınması için öğretici personel ile ilgili aşağıdaki tedbirlerinin alınması yararlı görülmektedir.

- a. İşletme öğretim sorumluları tecrübeli, mesleki yönden yeterlikli ve eğitim yapmaya istekli personel arasından seçilmelidir.
- b. İşletme öğretim sorumluları, zamanlarının bir dilimini beceri öğretimine ayırabilmelidir.
- c. Öğretici personel beceri eğitimi konusunda eğitilmeli, daha önce eğitilmiş olanların eğitimi periyodik olarak güncelleştirilmelidir.
- d. İşletme öğretim sorumlularına, kendilerini geliştirebilmesi için beceri eğitimine ilişkin yayınlar ücretsiz olarak verilmeli, eğitim ve sosyal etkinliklere davet edilmelidir. Öğretici personelin eğitime karşı olumlu tavır ve değerler geliştirmesine çaba gösterilmelidir.

I. Meslek Dersleri Öğretmenlerinin İşletmelerle İlişkilerinin Güçlendirilmesi

Meslek dersleri öğretmenleri ile işletmelerin eğitim sorumluları ve eğitici personeli daha yakın ilişkiler kurmalıdır. Okulda beceri eğitiminden meslek dersleri öğretmenleri sorumludur. Gelişmiş mesleki eğitim sistemlerinde, “meslek dersleri öğretmenlerinin iş tecrübesine sahip olması” temel bir ilkedir. Bizim sistemimizde bu temel ilke önceki yıllarda yeterli sayıda öğretmen yetiştirilmemesi nedeniyle uygulanamamıştır. Meslek dersleri öğretmenlerinin iş deneyiminin olmamasının, işgücünün mesleki eğitimine olumsuz etkileri olmuştur. Meslek dersleri öğretmen eğitiminde son 10 yılda nicelik yönünden önemli değişimler olmuştur. (Mesleki ve teknik liselere meslek dersleri öğretmeni yetiştiren fakültelerin sayısı 2002–2003 öğretim yılında 19’a yükselmiştir. Fakültelerde 42 lisans programı uygulanmakta olup, toplam öğrenci sayısı 33730’da ulaşmıştır. Bu fakültelerden 2001–2002 öğretim yılında 5362 meslek dersleri öğretmeni mezun olmuştur.) Meslek dersleri öğretmen eğitiminde nicelik sorunu kalmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı mesleki ve teknik eğitim fakülteleri mezunlarının her yıl ortalama yüzde 20’sini öğretmen olarak istihdam edebilmektedir. Meslek dersleri öğretmen eğitiminde nicelik sorununun kalmaması, işletmelerde beceri eğitiminde de yeni fırsatlar yaratmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, “meslek dersleri öğretmenleri iş tecrübesine sahip olmalıdır” ilkesini uygulamaya koyabilir. Buna göre İş Dünyası ile MEB arasında varılacak anlaşma yoluyla, işletmelere yeni yük getirilmeyerek ve özendirici araçlar devreye sokularak, meslek

lisesi öğretmenlerinin sınırlı bir süre için işletmelerde bilgi ve tecrübe kazanması mümkün olabilir. Bu yolla işletmelerdeki beceri eğitimi de geliştirilecektir. Ayrıca MEB, işletmelerin meslek lisesi öğretmeni istihdam etmelerini teşvik edici düzenlemeler yapmalıdır. Teknik öğretmenlik mesleği özendirilmelidir.

İ. Öğretim Malzemelerinin Güncelleştirilmesi

Mesleki ve teknik eğitimde kullanılan öğretim malzemelerinin güncelleştirilmesine ve yeni teknolojilerin kullanılmasına ihtiyaç vardır.

Bu amaçla;

- a. Kaynak kitapların hazırlanması, mevcutların güncelleştirilmesi
- b. Öğretim yapılarının program amaçlarıyla uyumlu olarak hazırlanması
- c. İşletmelerde beceri eğitimine uygun öğretim malzemelerinin geliştirilmesi
- d. Bireysel öğrenmeye imkan verecek öğretim yazılımlarının geliştirilmesi
- e. Mesleki ve teknik eğitimi destekleyecek web sitesinin kurulması, öğretmen, öğretici personel ve öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine yönelik çabalarının desteklenmesi
- f. Mesleki ve teknik liselerde, yeni teknolojilerin etkili biçimde kullanılmasına imkan verecek ve bireysel öğrenmeyi teşvik edecek “Öğrenme Merkezleri” kurulması faydalı olacaktır.

J. Mezunları İzleme

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının mezunlarının işgücü piyasasındaki durumunun izlenmesi, eğitimle bireye kazandırılan mesleki yeterliliklerin iş hayatı ile uyumun değerlendirilmesi, sistemin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi için şarttır. Eğitim sisteminin ürünü niteliğinde olan mezunların durumu ve işteki performansları hakkında geçerli ve güvenilir veri olmadan sistemi düzeltmek ve geliştirmek mümkün olamaz. Mezunların durumu ve iş performanslarına ilişkin veriye sahip olmayan bir mesleki ve teknik eğitim kurumunun kusur ve noksanlıklarını sürdürme ihtimali yüksektir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının mezunlarını izleyecek ve değerlendirecek bir sistem geliştirmelidir. Okul

ölçeğinde yapılacak izleme araştırmalarıyla sağlanacak veriler, il ve ülke leklerinin aynı amaca yönelik çalışmaları için de referans olacaktır.

K. Araştırma ve Geliştirme

İşletmelerde uygulanan beceri eğitiminin niteliği araştırma ve geliştirme ile desteklenmelidir. Aksi takdirde bu faaliyetlerin etkinliğinin azalması kaçınılmazdır. 3308 sayılı Kanunla kurulan METARGEM kuruluş amacına uygun biçimde işletilememiştir. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin, günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde ve özel sektörle işbirliği yapılarak planlanıp uygulanması sağlanmalıdır.⁹

L. MEB'in Teşkilat Yapısı

Milli Eğitim Bakanlığı'nın mesleki eğitimde görev üstlenmiş bulunan Genel Müdürlüklerinin birden fazla olmasının, ayrıca eğitim kurum kategorisinin çok sayıda olmasının sistemin etkinliğini azalttığı, belirtilen görüşler arasındadır. Teşkilat yapısının rasyonalize edilerek yeniden düzenlenmesinde ve uzun vadede yerinden yönetime ağırlık vermeye ve bazı yetkilerin okullara devredilmesine yönelik sürecin başlatılmasında fayda görülmektedir.

M. Diğer

- a. Özel İstihdam Büroları'nın eğitim potansiyeli değerlendirilmelidir .
- b. AB kaynaklı Eğitim Projeleri'nden azami lde yararlanılmalı, işçi ve işveren kuruluşlarının proje ortaklıkları artırılmalıdır.
- c. İşKUR'un İşsizlik Sigortası'nda biriken kaynaklardan eğitime daha çok denek ayrılmalıdır.

⁹ Doğan, H., lkemizde Endüstrileşme Ve Teknik Eğitim, Ankara, 1977, s.134.

BÖLÜM 4

ARAŞTIRMA

1. YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Anket çalışması ile endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin mesleki gelişimlerine okul sanayi işbirliğinin etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin mesleki eğitim uygulaması yaptıkları işletmelerdeki oryantasyon programının niteliği, öğrencilerin işletmelere uyum düzeyleri, beceri eğitimi uygulamasının öğrencilere katkı düzeyleri incelenmiştir. Ayrıca ikinci bir anket ile öğrencilerin işletmelere uyum düzeyleri ve beceri eğitimi uygulamasının öğrencilere katkısı konularında öğretmenlerin görüşleri alınmıştır.

1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ülkemizdeki endüstri meslek lisesinde öğrenim gören öğrenciler ile bunların öğretmenleri oluşturmaktadır. Yaklaşık 1 milyon öğrenci ve 100 bin öğretmenden oluştuğu değerlendirilen ana kütleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde

$$n = N t^2 p q / d^2 (N-1) + t^2 p q^1$$

N: Hedef kitledeki birey sayısı

n : Örneklem alınacak birey sayısı

p : İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q : İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t : Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d : Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen \pm örneklem hatasıdır.

Formülü kullanılarak homojen bir yapıda olan bu iki örneklem için % 95 güven aralığında, \pm % 5 örneklem hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 246$, için % 95 güven aralığında, \pm % 10 örneklem hatası ile gerekli örneklem büyüklüğü $n = 96$ olarak

¹ Baş, Türker, Anket Nasıl Hazırlanır? Uygulanır? Değerlendirilir? Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s.47.

hesaplanmıştır. Bu çerçevede anket soruları 428 öğrenci ve 81 öğretmene uygulanmıştır. Bu çerçevede araştırma bulgularının öğrencilerden oluşan evreni için % 95 güven aralığında, \pm % 5 örnekleme hatası ile genellenebileceği söylenebilir. Öğretmenler içinse örneklemin ana kütleyi % 95 güven aralığında, \pm % 10 örnekleme hatası büyük ölçüde temsil edebileceği değerlendirilmektedir.

1.3. Verilerin dağıtılması ve Toplanması

Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anketler aracılığıyla toplanmıştır. Anketler örneklem grubundaki öğrenci ve öğretmenlere elden dağıtılmış ve iki hafta sonunda teslim alınmıştır.

Her iki anketin de birinci bölümlerinde öğrencilerin tanımlatıcı özellikleri ile ilgili 10, öğretmenlerin tanımlayıcı özellikleri ile ilgili 9 soru bulunmaktadır. Öğrenci anketinin ikinci bölümünde oryantasyon uygulamaları ile ilgili 5 soru yer almaktadır. Öğrenci anketinin üçüncü, öğretmen anketinin ikinci bölümünde öğrencilerin işletmeye uyumuyla ilgili 13, yine öğrenci anketinin dört, öğretmen anketinin üçüncü bölümünde beceri eğitimi uygulamasının öğrenciye katkı düzeyine ilişkin 11 soru vardır.

1.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi SPSS 15 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

Anketin güvenilirliğinin test edilmesinde Alfa Katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde 509 katılımcıdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Her öğrenci anketinin 2 nci, 3 ncü ve 4 ncü bölümleri ile öğretmen anketinin 2 nci ve 3 ncü bölümleri için her birinin iç tutarlılığı gösteren Alfa Katsayıları (Cronbach Alfa) bulunmuştur.

Ayrıca soruların, alfa katsayısına ne derecede ve ne yönde etkide bulduklarını saptayabilmek için; “Değişken Silindiği Taktirde Ölçeğin Alfa Katsayısı” (Alpha if Item Deleted) değerleri her bir faktör için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Söz konusu değerler, herhangi bir değişken silindiği taktirde, geri kalan değişkenlerin iç tutarlılıklarını göstermektedir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi bu kapsamda işletmelerdeki oryantasyon uygulamaları bölümünün güvenilirlik katsayısının $\alpha=0,859$ gibi son derece yüksek bir değer olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4:
Oryantasyon Eğitimi Bölümü Güvenilirlik Değeri

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
,859	5

Tablo 5'deki Madde Silindiğinde; Cronbach's Alpha sütununda yer alan değerler incelendiğinde ise her hangi bir maddenin anketten çıkartılması halinde bölümün güvenilirliğini arttırmayacağı aksine iç tutarlılığı bozarak güvenilirliğin düşmesine yol açacağı düşünülmüştür. Bu çerçevede mevcut bölüm yapısının korunmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5:
Oryantasyon Eğitimi Faktörünü Oluşturan Maddelerin Bölümün Güvenilirliğine Katkıları

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
S11	14,5894	15,642	,656	,835
S12	14,3188	15,380	,710	,822
S13	14,3285	14,914	,716	,819
S14	14,3261	15,077	,722	,818
S15	14,2729	15,879	,581	,855

Tablo 6'da görüldüğü gibi işletmeye uyum bölümünün güvenilirlik katsayısının $\alpha = 0,898$ gibi son derece yüksek bir değer olduğu gözlenmektedir.

Tablo 6:
İşletmeye Uyum Bölümü Güvenilirlik Değeri

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
,898	13

Tablo 7'deki Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha sütununda yer alan değerler incelendiğinde ise her hangi bir maddenin anketten çıkartılmasının bölümün güvenilirliğini arttırmayacağı aksine iç tutarlılığı bozarak güvenilirliği düşmesine yol açacağı görülmektedir. Bu çerçevede mevcut bölüm yapısının korunmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7:
İşletmeye Uyum Faktörünü Oluşturan Maddelerin Bölümün Güvenilirliğine Katkıları

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
S16	52,6024	53,130	,449	,897
S17	52,4341	54,481	,515	,894
S18	52,4366	53,762	,576	,892
S19	52,7098	49,483	,729	,883
S20	52,5976	50,168	,749	,883
S21	52,5927	52,398	,673	,888
S22	52,5780	51,340	,655	,887
S23	52,6707	51,728	,593	,890
S24	52,9561	52,135	,500	,895
S25	52,6293	51,104	,658	,887
S26	52,8878	50,819	,505	,896
S27	52,8756	50,065	,601	,890
S28	52,6146	50,961	,710	,885

Tablo 8'de görüldüğü gibi beceri eğitiminin katkısı bölümünün güvenilirlik katsayısının $\alpha=0,922$ gibi son derece yüksek bir değer olduğu gözlenmektedir.

Tablo 8:
Beceri Eğitiminin Katkısı Bölümü Güvenilirlik Değeri

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
,922	11

Tablo 9'daki Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha sütununda yer alan değerler incelendiğinde ise her hangi bir maddenin anketten çıkartılmasının bölümün güvenilirliğini arttırmayacağı aksine iç tutarlılığı bozarak güvenilirliği düşmesine yol açacağı görülmektedir. Bu çerçevede mevcut bölüm yapısının korunmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır

Tablo 9:
Beceri Eğitiminin Katkısı Faktörünü Oluşturan Maddelerin Bölümün
Güvenilirliğine Katkıları

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
S29	41,2678	55,916	,615	,918
S30	41,3022	54,310	,704	,914
S31	41,5381	53,732	,720	,913
S32	41,6806	53,839	,620	,918
S33	41,5135	53,127	,707	,914
S34	41,3464	54,523	,716	,914
S35	41,4103	53,159	,742	,912
S36	41,4668	52,323	,675	,916
S37	41,5995	52,595	,673	,916
S38	41,3784	54,398	,709	,914
S39	41,4177	53,135	,733	,913

Tablo 10'da görüldüğü gibi işletmeye uyum bölümünün güvenilirlik katsayısının $\alpha=0,890$ gibi son derece yüksek bir değer olduğu gözlenmektedir.

Tablo 10:
İşletmeye Uyum Bölümü Güvenilirlik Değeri

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
,890	13

Tablo 11'deki Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha sütununda yer alan değerler incelendiğinde ise her hangi bir maddenin anketten çıkartılmasının bölümün güvenilirliğini

arttırmayacağı aksine iç tutarlılığı bozarak güvenilirliği düşmesine yol açacağı görülmektedir. Bu çerçevede mevcut bölüm yapısının korunmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 11:

İşletmeye Uyum Faktörünü Oluşturan Maddelerin Bölümün Güvenilirliğine Katkıları

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
S10	49,3291	37,429	,467	,887
S11	49,1646	37,729	,503	,885
S12	49,2785	36,486	,601	,881
S13	49,5190	36,022	,600	,881
S14	49,7975	35,087	,653	,878
S15	49,5316	36,355	,553	,883
S16	49,4304	34,530	,762	,873
S17	49,5570	34,301	,695	,876
S18	49,2405	37,826	,471	,887
S19	49,4810	34,817	,670	,877
S20	49,0380	37,704	,478	,886
S21	49,8101	35,720	,460	,891
S22	49,3544	35,437	,688	,877

Tablo 12’de görüldüğü gibi beceri eğitimin katkısı bölümünün güvenilirlik katsayısının $\alpha=0,918$ gibi son derece yüksek bir değer olduğu gözlenmektedir.

Tablo 12:

Beceri Eğitiminin Katkısı Bölümü Güvenilirlik Değeri

Cronbach Alpha	Madde Sayısı
,918	11

Tablo 13’teki Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha sütununda yer alan değerler incelendiğinde ise her hangi bir maddenin anketten çıkartılmasının bölümün güvenilirliğini arttırmayacağı aksine iç tutarlılığı bozarak güvenilirliği düşmesine yol açacağı görülmektedir. Bu çerçevede mevcut bölüm yapısının korunmasının uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13:
Beceri Eğitiminin Katkısı Faktörünü Oluşturan Maddelerin Bölümün Güvenilirliğine Katkıları

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Düzeltilmiş Madde Bütün Korelasyonu	Madde Silindiğinde Cronbach's Alpha
S23	38,4103	41,076	,566	,916
S24	38,5256	39,292	,754	,908
S25	38,5769	38,559	,726	,908
S26	38,5897	38,219	,695	,910
S27	38,8333	38,842	,657	,912
S28	38,6923	40,008	,554	,917
S29	38,6154	38,629	,730	,908
S30	38,7821	39,705	,656	,912
S31	39,1410	37,759	,708	,909
S32	38,6538	38,801	,677	,911
S33	38,5641	37,314	,756	,906

Güvenilirlik analizi sonuçları bir bütün olarak incelendiğinde anketin güvenilirliğinin son derece yüksek olduğu ve bu çerçevede okul sanayi işbirliğinin öğrenci üzerindeki etkilerini tutarlı bir şekilde ölçebileceği sonucuna varılmıştır.

2. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin tanımlayıcı özellikleri frekans ve yüzde tanımlayıcı istatistikleri ile gösterilmiştir. Daha sonra öğrenci ve öğretmenlerin okul sanayi işbirliğinin öğrenci üzerindeki etkilerini hakkındaki değerlendirmeleri merkezi eğilim ve dağılım ölçüleri ve grafikler yardımıyla incelenmiştir. Son olarak söz konusu görüşlerin öğretmen ve öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine bağlı olarak farklılaşma durumu araştırılmıştır.

2.1. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

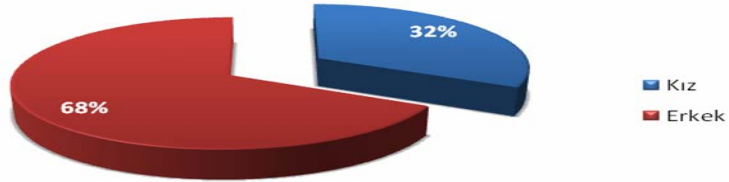
Bu bölümde araştırmaya katılan öğrenciler cinsiyet, bölüm, işletmeyi bulan kişi, meslek eğitimi uygulaması yaptıran kişi, eğitim görülen işletmenin okunan bölümle ilgi

düzeyi, işletmede meslek eğitimi için ayrılan süre, meslek eğitimi dışındaki işlerde çalıştırılma durumu, iş ve işlemlerin takip edilme durumu, işletmenin çeşitli ünitelerinde çalışma durumu ve alınan eğitimin yeterliliğine ilişkin düşünceleri baz alınarak incelenmiştir.

Tablo 14’de araştırmaya katılan öğrenciler cinsiyet değişkeni baz alınarak incelendiğinde; % 32’sinin kız, % 68’inin erkek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 14:
Öğrencilerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Kız	133	31,1	32,5	32,5
	Erkek	276	64,6	67,5	100,0
	Toplam	409	95,8	100,0	
Kayıp	Sistem	18	4,2		
Toplam		427	100,0		

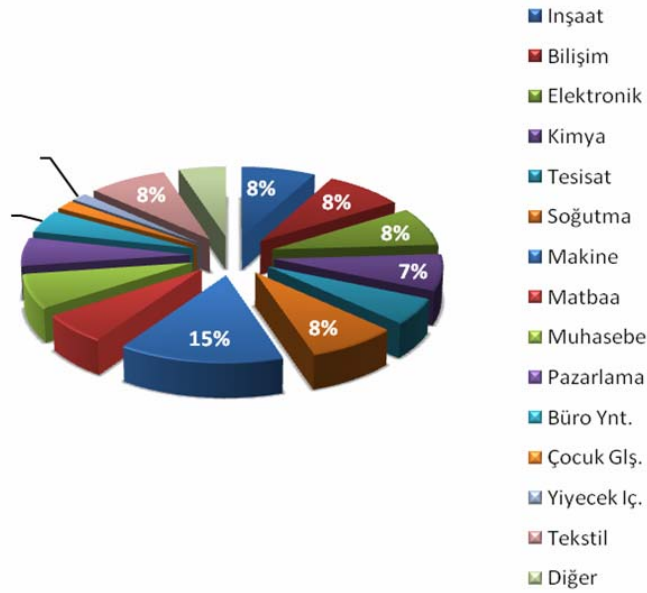

Şekil 2: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 15’de araştırmaya katılan öğrenciler bölüm değişkeni baz alınarak incelendiğinde, % 8’inin İnşaat, % 8’inin Bilişim, % 8’inin Elektronik, % 8’inin Kimya, % 5’inin Tesisat, % 8’inin Soğutma, % 15’inin Makine, % 6’sının Matbaa, % 7’sinin Muhasebe, % 6’sının Pazarlama, % 5’inin Büro Ynt., % 2’sinin Çocuk Gelişimi, % 2’sinin Yiyecek İç., % 8’inin Tekstil, % 5’inin ise diğer bölümlerde öğrenim gördükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 15:**Öğrencilerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı**

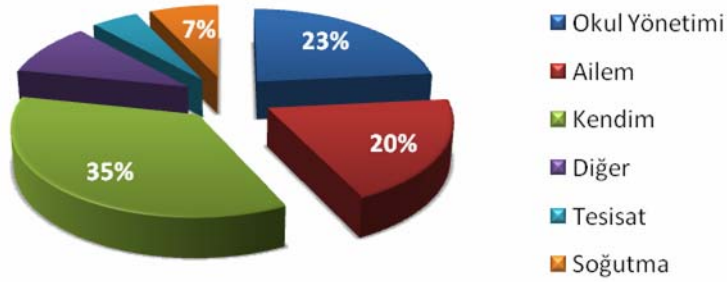
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Inşaat	33	7,7	7,8	7,8
	Bilişim	35	8,2	8,2	16,0
	Elektronik	34	8,0	8,0	24,0
	Kimya	32	7,5	7,5	31,5
	Tesisat	23	5,4	5,4	36,9
	Soğutma	34	8,0	8,0	44,9
	Makine	62	14,5	14,6	59,5
	Matbaa	26	6,1	6,1	65,6
	Muhasebe	30	7,0	7,1	72,7
	Pazarlama	25	5,9	5,9	78,6
	Büro Ynt.	20	4,7	4,7	83,3
	Çocuk Glş.	8	1,9	1,9	85,2
	Yiyecek İç.	7	1,6	1,6	86,8
	Tekstil	35	8,2	8,2	95,1
	Diğer	21	4,9	4,9	100,0
	Toplam	425	99,5	100,0	
Kayıp	Sistem	2	,5		
Toplam		427	100,0		

Şekil 3: Öğrencilerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 16’da araştırmaya katılan öğrenciler işletmeyi bulan kişiler baz alınarak incelendiğinde, % 27’sinin işletmesini okul yonetiminin, % 22’sini ailesinin, % 40’ını kendisinin, % 11’ini diğer kişilerin bulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 16:
Öğrencilerin İşletmeyi Bulan Kişilere Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Okul Yonetimi	113	26,5	26,5	26,5
	Ailem	94	22,0	22,1	48,6
	Kendim	171	40,0	40,1	88,7
	Diğer	48	11,2	11,3	100,0
	Toplam	426	99,8	100,0	
Kayıp	Sistem	1	,2		
Toplam		427	100,0		

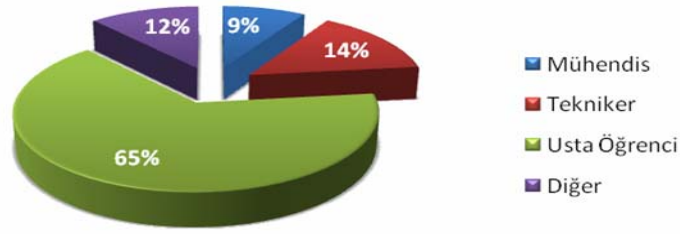

şekil 4: Öğrencilerin İşletmeyi Bulan Kişilere Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 17’de araştırmaya katılan öğrenciler meslek eğitimi uygulaması yaptırın kişiler baz alınarak incelendiğinde, % 9’unun Mühendis, % 14’ünün Tekniker, % 65’inin Usta Öğrenci, % 12’sinin ise diğer kişiler meslek uygulaması yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 17:
Öğrencilerin Meslek Eğitimi Uygulaması Yaptıran Kişiye Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Mühendis	37	8,7	8,7	8,7
	Tekniker	61	14,3	14,4	23,1
	Usta Öğrenci	277	64,9	65,3	88,4
	Diğer	49	11,5	11,6	100,0
	Toplam	424	99,3	100,0	
Kayıp	Sistem	3	,7		
Toplam		427	100,0		

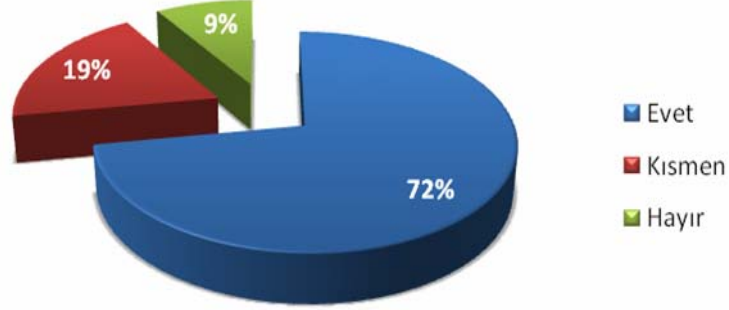

Şekil 5: Öğrencilerin Meslek Eğitimi Uygulaması Yaptıran Kişiye Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 18’de araştırmaya katılan öğrenciler, eğitim gördükleri işletmenin okudukları bölümle ilgi düzeyi baz alınarak incelendiğinde, % 72’sinin bölümünün ilgili, % 19’unun bölümünün kısmen ilgili, % 9’unun bölümünün ise ilgisiz olduğu gözlenmektedir.

Tablo 18:
Öğrencilerin Eğitim Görülen İşletmenin Okunan Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Evet	307	71,9	72,2	72,2
	Kısmen	80	18,7	18,8	91,1
	Hayır	38	8,9	8,9	100,0
	Toplam	425	99,5	100,0	
Kayıp	Sistem	2	,5		
Toplam		427	100,0		

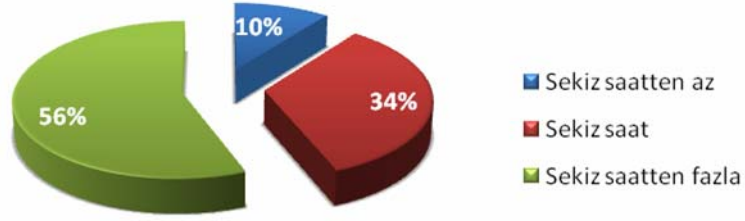

Şekil 6: Öğrencilerin Eğitim Görülen İşletmenin Okunan Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrenciler, işletmede meslek eğitimi için ayrılan süre baz alınarak incelendiğinde, % 10’unun sekiz saatten az, % 34’ünün sekiz saat, % 56’sının sekiz saatten fazla çalıştıkları anlaşılmaktadır.

**Tablo 19:
Öğrencilerin İşletmede Meslek Eğitimi İçin Ayrılan Süreye Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Sekiz saatten az	44	10,3	10,4	10,4
	Sekiz saat	143	33,5	33,6	44,0
	Sekiz saatten fazla	238	55,7	56,0	100,0
	Toplam	425	99,5	100,0	
Kayıp	Sistem	2	,5		
Toplam		427	100,0		

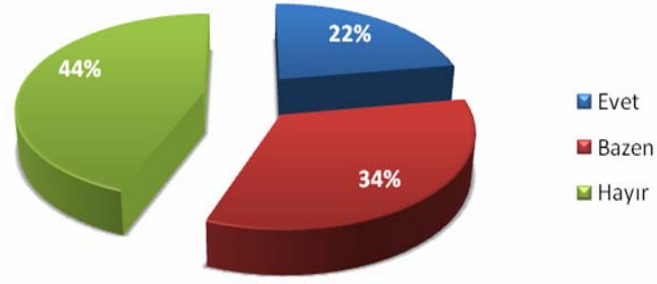

Şekil 7: Öğrencilerin İşletmede Meslek Eğitimi İçin Ayrılan Süreye Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 20’de araştırmaya katılan öğrenciler, meslek eğitimi dışındaki işlerde çalıştırılma durumlarına göre incelendiğinde, % 22’sinin sürekli, % 33’ünün bazen meslek eğitimi dışında çalıştırıldıkları, % 44’ünün ise bu tür bir uygulamaya maruz kalmadıkları anlaşılmaktadır.

**Tablo 20:
Öğrencilerin Meslek Eğitimi Dışındaki İşlerde Çalıştırılma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Evet	95	22,2	22,4	22,4
	Bazen	142	33,3	33,4	55,8
	Hayır	188	44,0	44,2	100,0
	Toplam	425	99,5	100,0	
Kayıp	Sistem	2	,5		
Toplam		427	100,0		

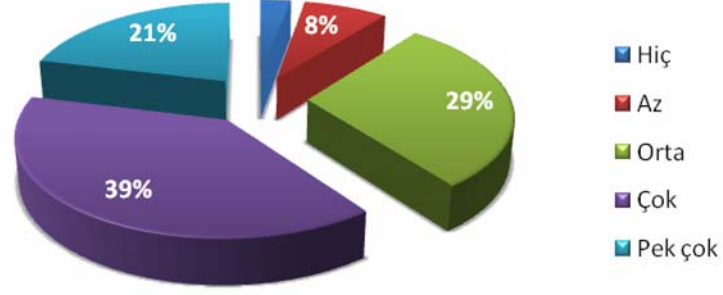

Şekil 8: Öğrencilerin Meslek Eğitimi Dışındaki İşlerde Çalıştırılma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 21’de araştırmaya katılan öğrenciler, yaptıkları iş ve işlemlerin takip edilme durumuna göre incelendiğinde, % 3’ünün hiç, % 8’inin az, % 29’unun orta, % 39’unun çok, % 21’inin pek çok takip edildikleri anlaşılmaktadır.

**Tablo 21:
Öğrencilerin İş ve İşlemlerin Takip Edilme Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Hiç	12	2,8	2,8	2,8
	Az	33	7,7	7,8	10,6
	Orta	124	29,0	29,2	39,8
	Çok	166	38,9	39,1	78,8
	Pek çok	90	21,1	21,2	100,0
	Toplam	425	99,5	100,0	
Kayıp	Sistem	2	,5		
Toplam		427	100,0		

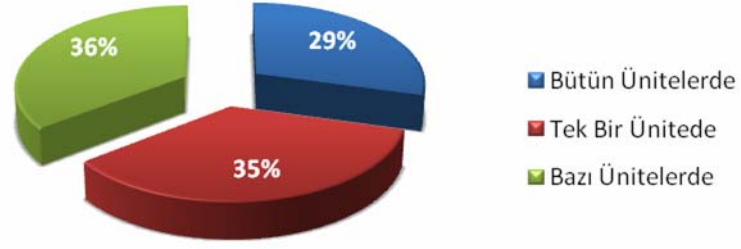
Şekil 9: Öğrencilerin İş ve İşlemlerin Takip Edilme Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 22’de araştırmaya katılan öğrenciler, işletmenin çeşitli ünitelerinde çalışma durumuna bağlı olarak incelendiğinde, % 29’unun bütün ünitelerde, % 35’inin tek bir ünite, % 36’sının bazı ünitelerde çalıştıkları görülmüştür.

Tablo 22:

Öğrencilerin İşletmenin Çeşitli Ünitelerinde Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Bütün Ünitelerde	124	29,0	29,3	29,3
	Tek Bir Ünite	149	34,9	35,2	64,5
	Bazı Ünitelerde	150	35,1	35,5	100,0
	Toplam	423	99,1	100,0	
Kayıp	Sistem	4	,9		
Toplam		427	100,0		

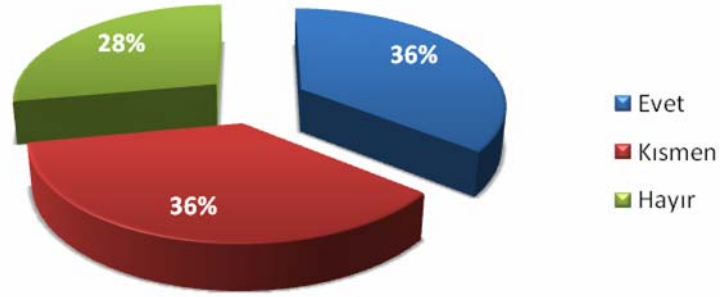

Şekil 10: Öğrencilerin İşletmenin Çeşitli Ünitelerinde Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 23’de araştırmaya katılan öğrenciler, aldıkları eğitimin yeterliliğine ilişkin düşüncelerine bağlı olarak incelendiğinde, % 36’sının eğitimi tümüyle yeterli, % 36’sının kısmen yeterli, % 28’inin ise yetersiz buldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 23: Öğrencilerin Alınan Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçerli	Evet	152	35,6	35,7	35,7
	Kısmen	155	36,3	36,4	72,1
	Hayır	119	27,9	27,9	100,0
	Toplam	426	99,8	100,0	
Kayıp	Sistem	1	,2		
Toplam		427	100,0		

Şekil 11: Öğrencilerin Alınan Eğitimin Yeterliliğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı

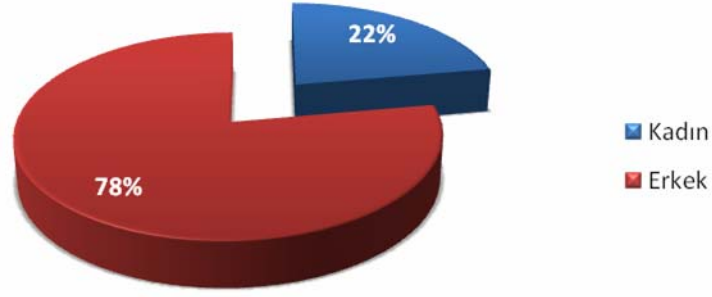
2.2. Öğretmenlerin Tanımlayıcı Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrenciler cinsiyet, yaş, mezun oldukları okul, mesleki kıdem, görev, bölüm, hizmet içi eğitim alma durumu, koordinatörlük görevi olma durumu ve öğretim programının öngördüğü işlemlerin ne kadarı işletmede gerçekleştirildiğine ilişkin düşünceleri baz alınarak incelenmişlerdir.

Tablo 24’de araştırmaya katılan öğretmenler cinsiyet değişkeni baz alınarak incelendiğinde, % 22’sinin kadın, % 78’inin erkek olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 24:
Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Kadın	18	22,2	22,2	22,2
	Erkek	63	77,8	77,8	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

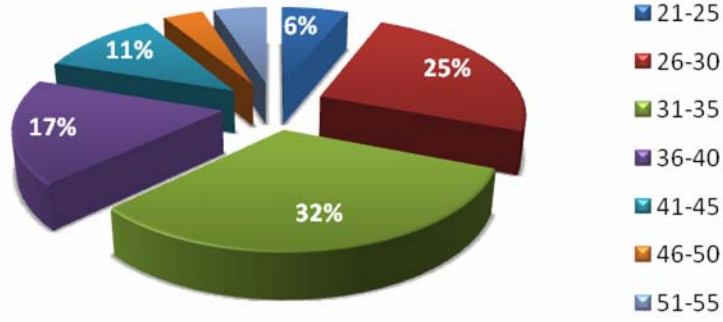

Şekil 12: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 25’de araştırmaya katılan öğretmenler yaş değişkeni baz alınarak incelendiğinde, % 6’sının 21-25 yaşında, % 25’inin 26-30 yaşında, % 32’sinin 31-35 yaşında, % 17’sinin 36-40 yaşında, % 11’inin 41-45 yaşında, % 4’ünün 46-50 yaşında, % 5’inin 51-55 yaşında olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 25:
Öğretmenlerin Yaşlarına Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	21-25	5	6,2	6,2	6,2
	26-30	20	24,7	24,7	30,9
	31-35	26	32,1	32,1	63,0
	36-40	14	17,3	17,3	80,2
	41-45	9	11,1	11,1	91,4
	46-50	3	3,7	3,7	95,1
	51-55	4	4,9	4,9	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

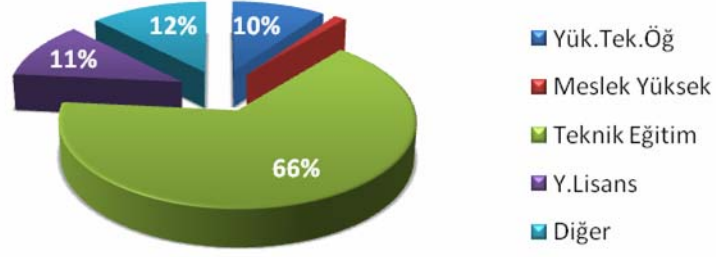

Şekil 13: Öğretmenlerin Yaşlarına Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 26’da araştırmaya katılan öğretmenler mezun oldukları okul değişkeni baz alınarak incelendiğinde, % 10’unun Yük.Tek.Öğ.Okulundan, % 1’inin Mes.Yük.Okulundan, % 65’inin Tek.Eğt. Fak.’den, % 11’inin Yüksek Lisans, % 12’sinin diğer okullardan mezun oldukları görülmüştür.

**Tablo 26:
Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Yük.Tek.Öğ.Okulu	8	9,9	9,9	9,9
	Meslek Yüksek Okulu	1	1,2	1,2	11,1
	Teknik Eğitim Fakültesi	53	65,4	65,4	76,5
	Yüksek Lisans	9	11,1	11,1	87,7
	Diğer	10	12,3	12,3	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

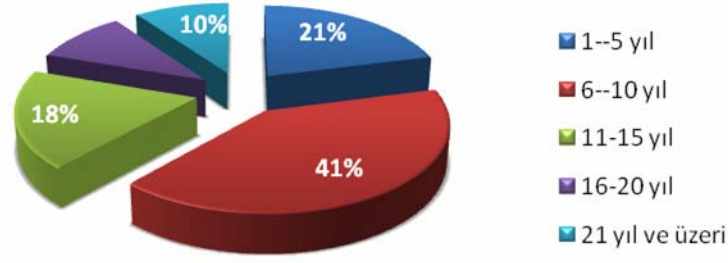

Şekil 14: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okula Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 27’de araştırmaya katılan öğretmenler mesleki kıdem değişkeni baz alınarak incelendiğinde, % 21’inin 1-5’ yıl, % 41’inin 6-10 yıl, % 19’unun 11-15 yıl, % 10’unun 16-20 yıl, % 10’unun 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 27:
Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	1--5 yıl	17	21,0	21,0	21,0
	6--10 yıl	33	40,7	40,7	61,7
	11-15 yıl	15	18,5	18,5	80,2
	16-20 yıl	8	9,9	9,9	90,1
	21 yıl ve üzeri	8	9,9	9,9	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

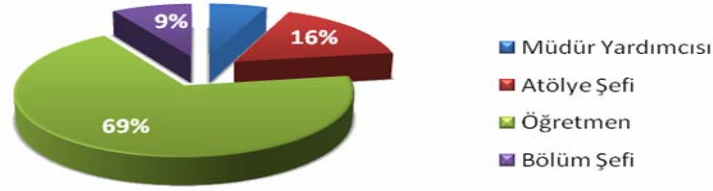
Şekil 15: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 28’de araştırmaya katılan öğretmenler okuldaki görevleri baz alınarak incelendiğinde, % 6’sının Müdür Yardımcısı, % 16’sının Atölye Şefi, % 69’unun Öğretmen, % 9’unun Bölüm Şefi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 28:

Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Müdür Yardımcısı	5	6,2	6,3	6,3
	Atölye Şefi	13	16,0	16,3	22,5
	Öğretmen	55	67,9	68,8	91,3
	Bölüm Şefi	7	8,6	8,8	100,0
	Toplam	80	98,8	100,0	
Kayıp		1	1,2		
Toplam		81	100,0		

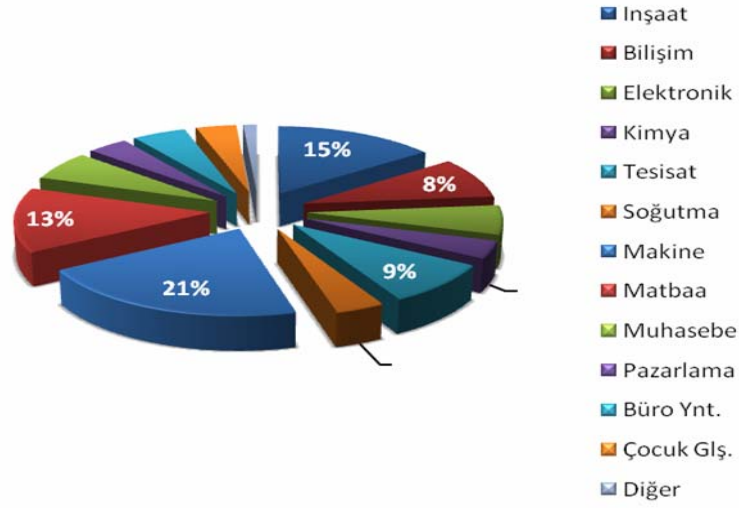

Şekil 16: Öğretmenlerin Okuldaki Görevlerine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 29’da araştırmaya katılan öğretmenler bölümleri baz alınarak incelendiğinde, % 15’inin İnşaat, % 9’unun Bilişim, % 6’sının Elektronik, % 4’ünün Kimya, % 9’unun Tesisat, % 4’ünün Soğutma, % 21’inin Makine, %14’ünün Matbaa, % 6’sının Muhasebe, % 4’ünün Pazarlama, % 5’inin Büro Ynt., % 4’ünün Çocuk Glş., %1’inin diğer bölümlerden olduğu anlaşılmaktadır.

**Tablo 29:
Öğretmenlerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Inşaat	12	14,8	14,8	14,8
	Bilişim	7	8,6	8,6	23,5
	Elektronik	5	6,2	6,2	29,6
	Kimya	3	3,7	3,7	33,3
	Tesisat	7	8,6	8,6	42,0
	Soğutma	3	3,7	3,7	45,7
	Makine	17	21,0	21,0	66,7
	Matbaa	11	13,6	13,6	80,2
	Muhasebe	5	6,2	6,2	86,4
	Pazarlama	3	3,7	3,7	90,1
	Büro Ynt.	4	4,9	4,9	95,1
	Çocuk Glş.	3	3,7	3,7	98,8
	Diğer	1	1,2	1,2	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

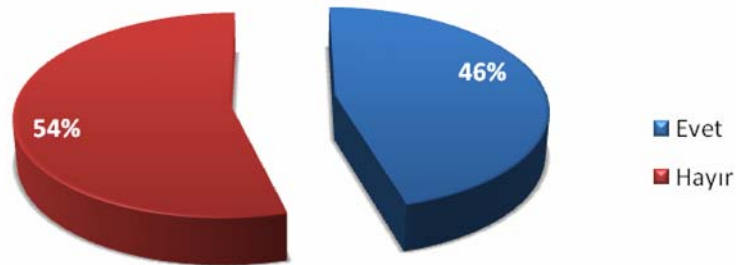

Şekil 17: Öğretmenlerin Bölümlerine Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 30’da araştırmaya katılan öğretmenler hizmet içi eğitim alma durumları baz alınarak incelendiğinde, % 46’sının bu eğitimi aldığı, % 54’ünün ise almadığı anlaşılmaktadır

**Tablo 30:
Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Bağlı Olarak Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Evet	37	45,7	45,7	45,7
	Hayır	44	54,3	54,3	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

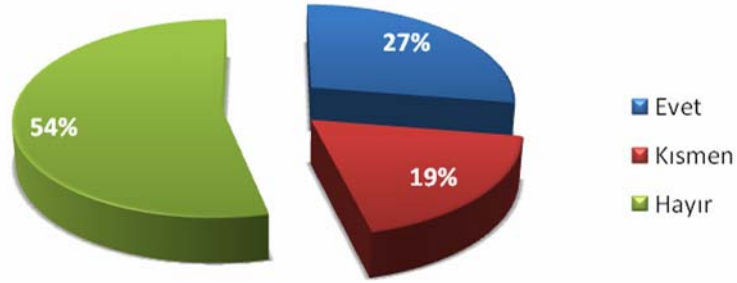

Şekil 18: Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitim Alma Durumlarına Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 31’de araştırmaya katılan öğretmenler koordinatörlük görevleri baz alınarak incelendiğinde, % 27’sinin koordinatörlük görevi yaptığı, % 54’ünün yapmadığı, % 19’unun kısmen yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 31:
Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevi Olma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Evet	22	27,2	27,5	27,5
	Kısmen	15	18,5	18,8	46,3
	Hayır	43	53,1	53,8	100,0
	Toplam	80	98,8	100,0	
Kayıp		1	1,2		
Toplam		81	100,0		

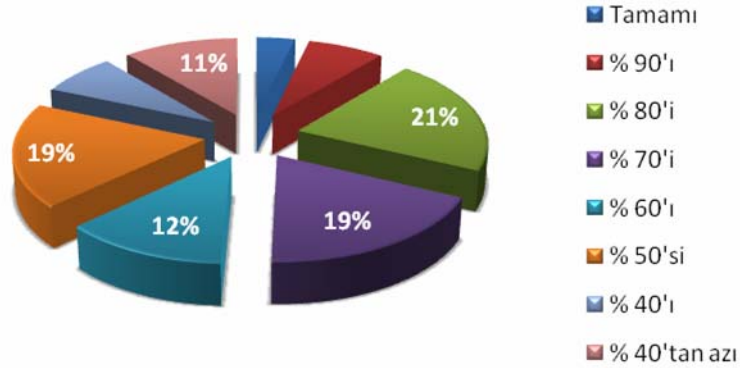

Şekil 19: Öğretmenlerin Koordinatörlük Görevi Olma Durumuna Bağlı Olarak Dağılımı

Tablo 32’de araştırmaya katılan öğretmenler öğretim programının öngördüğü işlemlerin ne kadarı işletmede gerçekleştirildiğine ilişkin düşünceleri baz alınarak incelendiğinde, % 4’ünün tamamı, % 7’sinin % 90’ı, % 21’inin % 80’i, % 19’unun % 70’i, % 12’sinin % 60’ı, % 19’unun % 50 ‘si, % 7’sinin % 40’ı, % 11’inin % 40’tan azının işletmede gerçekleştirildiği düşüncesini taşıdığı anlaşılmaktadır.

Tablo 32:
Öğretmenlerin Öğretim Programının Öngördüğü İşlemlerin Ne Kadarı İşletmede Gerçekleştirildiğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Tamamı	3	3,7	3,7	3,7
	% 90'ı	6	7,4	7,4	11,1
	% 80'i	17	21,0	21,0	32,1
	% 70'i	15	18,5	18,5	50,6
	% 60'ı	10	12,3	12,3	63,0
	% 50'si	15	18,5	18,5	81,5
	% 40'ı	6	7,4	7,4	88,9
	% 40'tan azı	9	11,1	11,1	100,0
	Toplam	81	100,0	100,0	

Şekil 20: Öğretmenlerin Öğretim Programının Öngördüğü İşlemlerin Ne Kadarı İşletmede Gerçekleştirildiğine İlişkin Düşüncelerine Bağlı Olarak Dağılımı

2.3. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmeleri

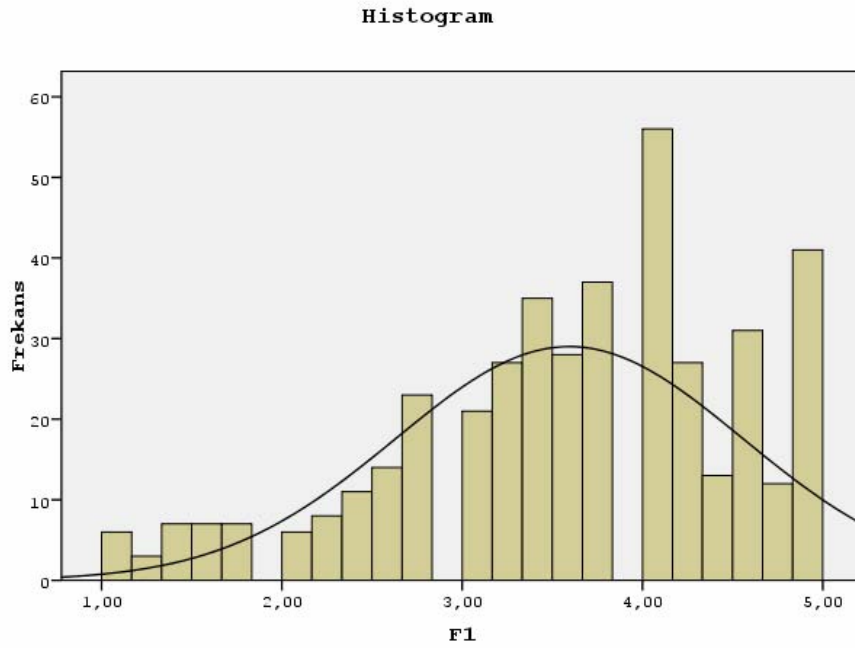
Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitimine ilişkin değerlendirmeleri, işletmelerin eğitim öncesindeki oryantasyon uygulamaları, öğrencilerin işletmeye uyum sağlama düzeyleri ve verilen eğitimin öğrenciye katkısı boyutlarıyla incelenmiştir.

Öğrencilerin oryantasyon eğitimine ilişkin ortalama puanları; (1-1.79) arası “Hiç” seçeneğine, (1.80-2.59) arası “Az” seçeneğine, (2.60-3.39) arası “Orta” seçeneğine, (3.40-4.19) arası “Çok” seçeneğine (4.20-5.00) arası “Pek Çok” seçeneğine karşılık geldiği dikkate alınarak incelendiğinde, söz konusu faktöre ilişkin değerlendirmelerin “Orta” ve “Çok” seçenekleri arasında yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 33:
Öğrencilerin İşletmelerdeki Oryantasyon Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
F1	420	1,00	5,00	3,5940	,96273
Geçerli N	420				

Şekil 21’deki dağılımdan ise öğrencilerin bu faktöre ilişkin değerlendirmelerinin sağa çarpık bir görünüm arz ettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğrencilere işletmelerde çok olmasa da yeterli sayılabilecek düzeyde oryantasyon (tanıtım) eğitimi verildiği sonucuna varılmıştır.

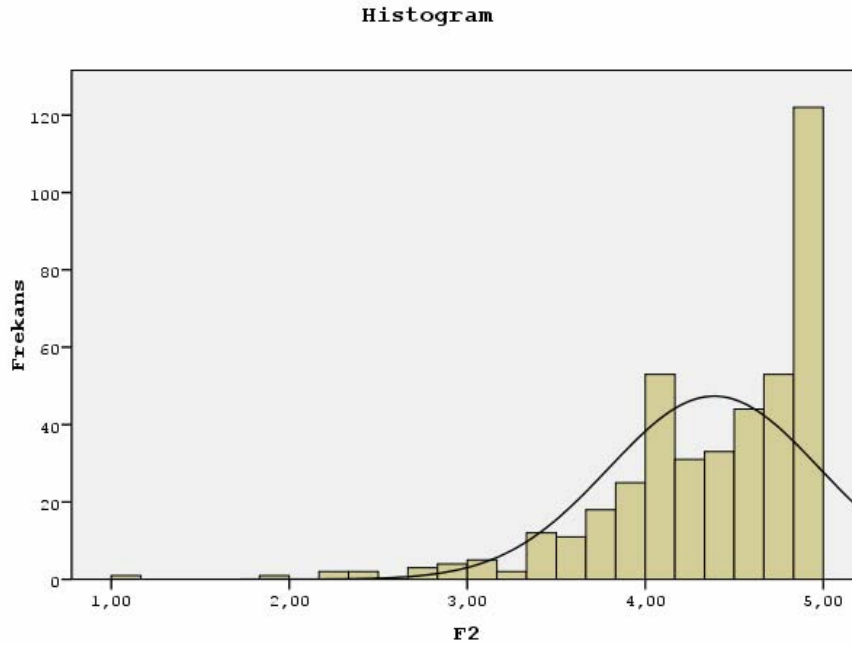
Şekil 21: Öğrencilerin İşletmelerdeki Oryantasyon Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Tablo 34’de öğrencilerin işletmeye uyum düzeyine ilişkin ortalama puanları; 1’in “Hiç” seçeneğine, 2’nin “Az” seçeneğine, 3’ün “Orta” seçeneğine, 4’ün “Çok” seçeneğine 5’in “Pek Çok” seçeneğine karşılık geldiği dikkate alınarak incelendiğinde, söz konusu faktöre ilişkin değerlendirmelerin “Çok” ve “Pek Çok” seçenekleri arasında yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 34:
Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
F2	422	1,15	5,00	4,3866	,59240
Geçerli N	422				

Şekil 22’deki dağılımdan ise öğrencilerin bu faktöre ilişkin değerlendirmelerinin sağa çarpık bir görünüm arz ettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin işletmelere çok iyi uyum sağladıkları sonucuna varılmıştır.

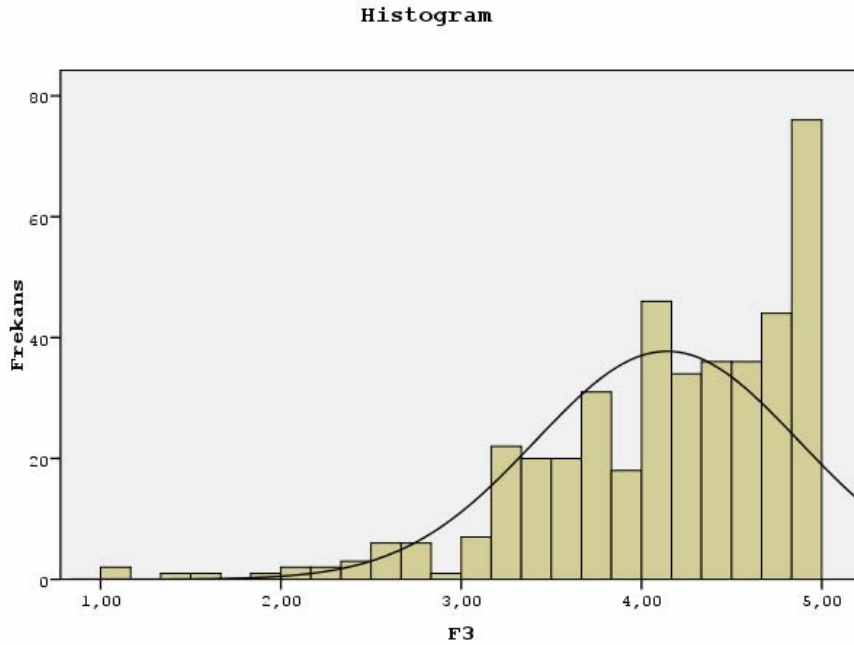
Şekil 22: Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri

Tablo 35’de öğrencilerin mesleki beceri eğitiminin katkısına ilişkin ortalama puanları; 1’in “Hiç” seçeneğine, 2’nin “Az” seçeneğine, 3’ün “Orta” seçeneğine, 4’ün “Çok” seçeneğine 5’in “Pek Çok” seçeneğine karşılık geldiği dikkate alınarak incelendiğinde, söz konusu faktöre ilişkin değerlendirmelerin “Çok” seçeneği üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 35:
Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
F3	415	1,00	5,00	4,1420	,73123
Geçerli N	415				

Şekil 23’deki dağılımdan ise öğrencilerin bu faktöre ilişkin değerlendirmelerinin sağa çarpık bir görünüm arz ettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle mesleki beceri eğitiminin öğrencilere oldukça katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.

Şekil 23: Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı

2.4. Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitime İlişkin Değerlendirmeleri

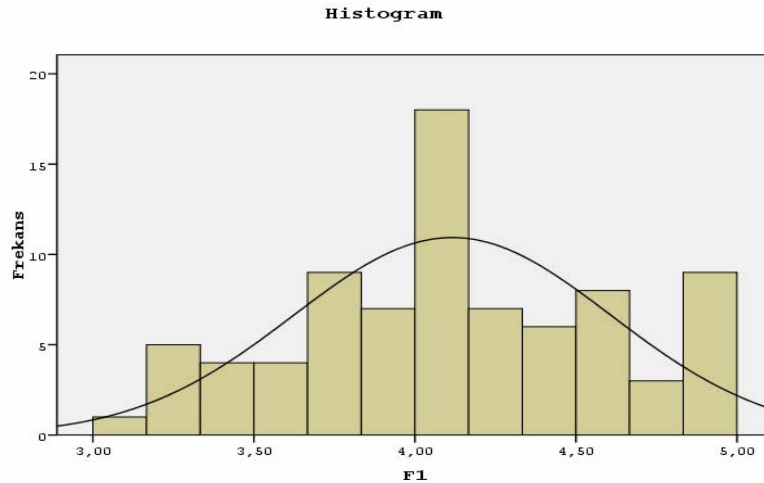
Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitimine ilişkin değerlendirmeleri, öğrencilerin işletmeye uyum sağlama düzeyleri ve verilen eğitimin öğrenciye katkısı boyutlarıyla incelenmiştir.

Tablo 36’da öğretmenlerin, öğrencilerin işletmeye uyum düzeyine ilişkin değerlendirmeleri; 1’in “Hiç” seçeneğine, 2’nin “Az” seçeneğine, 3’ün “Orta” seçeneğine, 4’ün “Çok” seçeneğine 5’in “Pek Çok” seçeneğine karşılık geldiği dikkate alınarak incelendiğinde, söz konusu faktöre ilişkin görüşlerin “Çok” seçeneği üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 36:
Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
F1	81	3,15	5,00	4,1159	,49257
Geçerli N	81				

Şekil 24’deki dağılımdan ise öğretmenlerin bu faktöre ilişkin değerlendirmelerinin sağa çarpık bir görünüm arz ettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin öğrencilerin işletmelere çok iyi uyum sağladıkları düşüncesinde oldukları sonucuna varılmıştır.

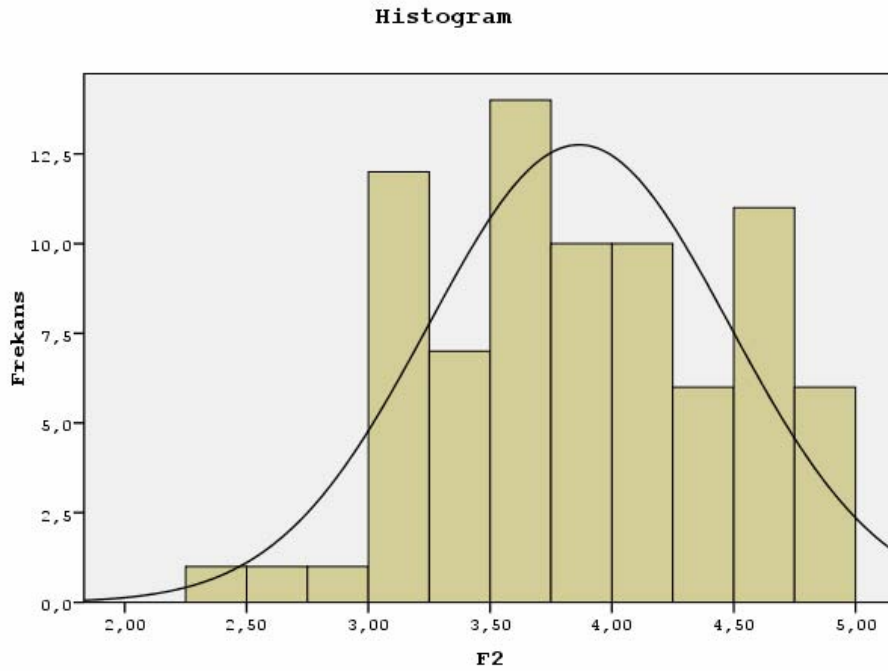
Şekil. 24: Öğrencilerin İşletmelere Uyum Düzeyleri

Tablo 37’de öğretmenlerin, mesleki beceri eğitiminin katkısına ilişkin ortalama puanları; 1’in “Hiç” seçeneğine, 2’nin “Az” seçeneğine, 3’ün “Orta” seçeneğine, 4’ün “Çok” seçeneğine 5’in “Pek Çok” seçeneğine karşılık geldiği dikkate alınarak incelendiğinde, söz konusu faktöre ilişkin değerlendirmelerin “Çok” seçeneği üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 37:
Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
F2	79	2,36	5,00	3,8650	,61767
Geçerli N	79				

Şekil 25’deki dağılımdan ise öğrencilerin bu faktöre ilişkin değerlendirmelerinin sağa çarpık bir görünüm arz ettiği anlaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin mesleki beceri eğitiminin öğrencilere oldukça katkı sağladığı görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.

Şekil 25: Mesleki Beceri Eğitiminin Öğrencilere Katkısı

2.5. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumu

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerini oluşturan, oryantasyon uygulamaları, öğrencilerin işletmeye uyum sağlama düzeyleri ve verilen eğitimin öğrenciye katkısı boyutlarının öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerine göre farklılaşma durumu incelenmiştir.

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak değişimi t-testi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 38’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde cinsiyet ile oryantasyon uygulamaları arasında $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, cinsiyet ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 38:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin t-testi Sonuçları

		t-testi				
		t	df	Anlamlılık	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası
F1	Varyans Eşitliği Varsayımı	-2,711	400	,007	-,27354	,10092
	Varyans Eşitsizliği Varsayımı	-2,602	236,866	,010	-,27354	,10511
F2	Varyans Eşitliği Varsayımı	,678	402	,498	,04191	,06180
	Varyans Eşitsizliği Varsayımı	,715	302,285	,475	,04191	,05858
F3	Varyans Eşitliği Varsayımı	-,264	395	,792	-,02058	,07798
	Varyans Eşitsizliği Varsayımı	-,269	279,890	,788	-,02058	,07639

Tablo 39’deki veriler incelendiğinde ise erkeklerin oryantasyon uygulamaları bölümünden aldıkları puanların kızların puanından daha yüksek olduğu, diğer bölümlere ait

puanlar arasında ise belirgin bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha iyi bir oryantasyon eğitimi aldıkları, işletmeye uyum ve eğitimden sağlanan katkı açısından ise kızlarla erkeler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 39:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata Ortalama
F1	Kız	133	3,4222	1,02874	,08920
	Erkek	269	3,6957	,91186	,05560
F2	Kız	133	4,4251	,52249	,04531
	Erkek	271	4,3832	,61140	,03714
F3	Kız	133	4,1448	,70292	,06095
	Erkek	264	4,1654	,74811	,04604

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin bölüm değişkenine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 40'da sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde bölüm ile oryantasyon uygulamaları arasında $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, bölüm ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 40:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	33,193	14	2,371	2,693	,001
	Grup İçi	354,837	403	,880		
	Toplam	388,030	417			
F2	Gruplar Arası	6,934	14	,495	1,432	,135
	Grup İçi	140,090	405	,346		
	Toplam	147,024	419			
F3	Gruplar Arası	9,391	14	,671	1,265	,226
	Grup İçi	211,056	398	,530		
	Toplam	220,447	412			

Tablo 41'deki veriler incelendiğinde ise yiyecek ve içecek bölümündeki öğrencilerin oryantasyon uygulamaları bölümünden aldıkları puanların diğer bölümlerdeki öğrencilerin puanından daha düşük olduğu, diğer bölümlerin puanları arasında ise belirgin bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle yiyecek içecek bölümünün diğer bölümlere oranla daha yetersiz bir oryantasyon eğitimi aldıkları, işletmeye uyum ve eğitimden sağlanan katkı açısından ise bölümler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 41:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	İnşaat	33	3,6606	,85948	,14962
	Bilişim	35	3,5486	1,12756	,19059
	Elektronik	34	3,5882	,84987	,14575
	Kimya	32	4,0188	,87453	,15460
	Tesisat	23	3,8435	,70054	,14607
	Soğutma	33	3,6000	,87892	,15300
	Makine	60	3,6925	,88938	,11482
	Matbaa	26	3,1154	1,36724	,26814
	Muhasebe	29	3,3862	,80166	,14886
	Pazarlama	23	3,5130	1,10672	,23077
	Büro Ynt.	20	3,7075	,97849	,21880
	Çocuk Gış.	8	3,6000	,82115	,29032
	Yiyecek İç.	6	1,9667	,75277	,30732
	Tekstil	35	3,4971	,85869	,14514
	Diğer	21	3,8476	,88748	,19366
Toplam	418	3,5940	,96464	,04718	

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin işletmeyi kimin bulduğuna bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 42'de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde işletmeyi bulan kişi ile oryantasyon uygulamaları, öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 42:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin İşletmeyi Kimin Bulduğuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	3,994	3	1,331	1,438	,231
	Grup İçi	384,313	415	,926		
	Toplam	388,308	418			
F2	Gruplar Arası	,377	3	,126	,356	,785
	Grup İçi	146,991	417	,352		
	Toplam	147,368	420			
F3	Gruplar Arası	,572	3	,191	,355	,786
	Grup İçi	220,336	410	,537		
	Toplam	220,907	413			

Tablo 43:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin İşletmeyi Kimin Bulduğuna Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Okul Yönetimi	113	3,4478	1,01463	,09545
	Ailem	91	3,5736	1,05207	,11029
	Kendim	168	3,6771	,88197	,06805
	Diğer	47	3,6840	,92655	,13515
	Toplam	419	3,5936	,96383	,04709
F2	Okul Yönetimi	113	4,3650	,56642	,05328
	Ailem	92	4,3843	,65616	,06841
	Kendim	168	4,3759	,59372	,04581
	Diğer	48	4,4663	,52614	,07594
	Toplam	421	4,3851	,59235	,02887
F3	Okul Yönetimi	112	4,1396	,75143	,07100
	Ailem	91	4,0784	,76015	,07968
	Kendim	163	4,1579	,74027	,05798
	Diğer	48	4,2002	,59930	,08650
	Toplam	414	4,1404	,73136	,03594

Tablo 43'daki veriler incelendiğinde farklı gruplarda bulunan öğrencilerin aldıkları puanlar arasında ise belirgin bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle yiyecek içecek bölümünün diğer bölümlere oranla daha yetersiz bir oryantasyon eğitimi aldıkları, işletmeye uyum öğrencilerin işletme eğitimine

ilişkin değerlendirmelerinin işletmeyi kimin bulduğundan bağımsız olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin eğitim uygulamalarını kimin yaptırdığına bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 44’da sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde eğitim uygulamalarını yaptıran kişi ile oryantasyon uygulamaları arasında $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, eğitim uygulamalarını yaptıran kişi ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 44:

İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Eğitim Uygulamasını Kimin Yaptığına Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	12,521	3	4,174	4,600	,004
	Grup İçi	375,664	414	,907		
	Toplam	388,185	417			
F2	Gruplar Arası	1,221	3	,407	1,160	,325
	Grup İçi	145,932	416	,351		
	Toplam	147,153	419			
F3	Gruplar Arası	1,826	3	,609	1,134	,335
	Grup İçi	219,436	409	,537		
	Toplam	221,262	412			

Tablo 45’deki veriler incelendiğinde oryantasyon eğitimini mühendisler tarafından verilenlerin bu eğitimden en fazla katkıyı sağladıkları, eğitimin mühendis, tekniker ya da usta öğrenci dışındaki bir kişi tarafından verilmesinin ise sağlanacak faydayı düşürdüğü, işletmeye uyum ve eğitimin öğrenciye sağladığı katkı düzeyi puanları arasında ise belirgin bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle mühendisler tarafından verilen eğitimin en fazla katkıyı sağladıkları, eğitimin mühendis, tekniker ya da usta öğrenci dışındaki bir kişi tarafından verilmesinin faydayı düşürdüğü, işletmeye uyum ve eğitimin öğrenciye sağladığı katkı düzeyinin ise eğitimi veren kişiden bağımsız olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 45:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Eğitim Uygulamasını Kimin Yaptığına Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Mühendis	37	3,9027	,98615	,16212
	Tekniker	61	3,6885	,86296	,11049
	Usta Öğrenci	272	3,6033	,91869	,05570
	Diğer	48	3,1750	1,19618	,17265
	Toplam	418	3,5931	,96483	,04719
F2	Mühendis	37	4,5593	,56196	,09239
	Tekniker	61	4,3704	,53963	,06909
	Usta Öğrenci	274	4,3733	,60417	,03650
	Diğer	48	4,3531	,60915	,08792
	Toplam	420	4,3869	,59262	,02892
F3	Mühendis	36	4,3030	,66875	,11146
	Tekniker	59	4,0878	,86770	,11297
	Usta Öğrenci	270	4,1536	,70389	,04284
	Diğer	48	4,0227	,75561	,10906
	Toplam	413	4,1420	,73283	,03606

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin işletmenin öğrenim görülen bölümle ilgi düzeyine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 46’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde işletmenin öğrenim görülen bölümle ilgi düzeyine ile oryantasyon uygulamaları ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasında $p < 0,01$, işletmenin öğrenim görülen bölümle ilgi düzeyi ile öğrencilerin işletmeye uyumu arasında ise $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 46:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin İşletmenin Öğrenim Görülen Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	10,230	2	5,115	5,633	,004
	Grup İçi	377,767	416	,908		
	Toplam	387,996	418			
F2	Gruplar Arası	2,320	2	1,160	3,369	,035
	Grup İçi	143,903	418	,344		
	Toplam	146,222	420			
F3	Gruplar Arası	11,190	2	5,595	10,980	,000
	Grup İçi	209,419	411	,510		
	Toplam	220,608	413			

Tablo 47'deki veriler incelendiğinde okuldaki bölümü beceri eğitimi aldığı işletmeyle uyumlu olan öğrencilerin puanlarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle okuldaki bölümü beceri eğitimi aldığı işletmeyle uyumlu olan öğrencilerin işletmelerde verilen eğitimden daha fazla yarar sağladıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 47:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin İşletmenin Öğrenim Görülen Bölümle İlgili Düzeyine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Evet	303	3,6718	,93621	,05378
	Kısmen	79	3,5209	1,00873	,11349
	Hayır	37	3,1297	,96749	,15905
	Toplam	419	3,5955	,96344	,04707
F2	Evet	304	4,4184	,56690	,03251
	Kısmen	79	4,3903	,56788	,06389
	Hayır	38	4,1564	,75998	,12328
	Toplam	421	4,3895	,59004	,02876
F3	Evet	297	4,2312	,66133	,03837
	Kısmen	79	4,0380	,81280	,09145
	Hayır	38	3,6839	,87657	,14220
	Toplam	414	4,1441	,73086	,03592

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin eğitimin süresine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 48'de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde eğitimin süresi ile oryantasyon uygulamaları, öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 48:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Mesleki Eğitimin Süresine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	2,053	2	1,027	1,106	,332
	Grup İçi	386,132	416	,928		
	Toplam	388,185	418			
F2	Gruplar Arası	,139	2	,069	,197	,821
	Grup İçi	147,391	418	,353		
	Toplam	147,530	420			
F3	Gruplar Arası	,365	2	,183	,340	,712
	Grup İçi	220,744	411	,537		
	Toplam	221,109	413			

Tablo 49:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Mesleki Eğitimin Süresine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Sekiz saatten az	43	3,4186	1,00552	,15334
	Sekiz saat	141	3,5617	,89568	,07543
	Sekiz saatten fazla	235	3,6438	,99433	,06486
	Toplam	419	3,5931	,96368	,04708
F2	Sekiz saatten az	43	4,3590	,43511	,06635
	Sekiz saat	142	4,4118	,60108	,05044
	Sekiz saatten fazla	236	4,3784	,61366	,03995
	Toplam	421	4,3877	,59267	,02889
F3	Sekiz saatten az	43	4,0561	,62267	,09496
	Sekiz saat	139	4,1558	,72543	,06153
	Sekiz saatten fazla	232	4,1518	,75546	,04960
	Toplam	414	4,1432	,73169	,03596

Tablo 49'deki veriler incelendiğinde günde farklı toplam saat eğitim alan öğrencilerin ortalama puanları arasında belirgin bir fark olmadığı gözlenmektedir.

Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin mesleki eğitimden sağladıkları yararın günlük çalışma saatinden bağımsız olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin işletmede amaç dışı çalıştırılma durumuna bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla

incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 50’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde öğrencilerin amaç dışı çalıştırılma durumları ile oryantasyon uygulamaları, öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasında $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 50:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Amaç Dışı Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	30,464	2	15,232	17,724	,000
	Grup İçi	357,518	416	,859		
	Toplam	387,982	418			
F2	Gruplar Arası	10,207	2	5,103	15,542	,000
	Grup İçi	137,250	418	,328		
	Toplam	147,457	420			
F3	Gruplar Arası	13,403	2	6,701	13,273	,000
	Grup İçi	207,505	411	,505		
	Toplam	220,907	413			

Tablo 51’deki veriler incelendiğinde amaç dışı çalıştırılan öğrencilerin ortalama puanlarının diğer öğrencilerden daha düşük olduğu gözlenmektedir. Bu bulgulardan hareketle amaç dışı çalıştırılan öğrencilerin mesleki eğitimden daha az yarar sağladıkları sonucuna varılmıştır.

Tablo 51:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Amaç Dışı Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Evet	95	3,1389	,92625	,09503
	Bazen	141	3,5816	,96892	,08160
	Hayır	183	3,8366	,89393	,06608
	Toplam	419	3,5926	,96342	,04707
F2	Evet	95	4,1281	,68336	,07011
	Bazen	140	4,3680	,61585	,05205
	Hayır	186	4,5297	,46867	,03436
	Toplam	421	4,3853	,59253	,02888
F3	Evet	93	3,8643	,80284	,08325
	Bazen	139	4,0886	,78248	,06637
	Hayır	182	4,3210	,59330	,04398
	Toplam	414	4,1404	,73136	,03594

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin öğrencilerin izlenme durumuna bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve Tablo 52’de sunulmuştur.

Mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasında $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 52:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Öğrencilerin İzlenme Durumuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	48,387	4	12,097	14,731	,000
	Grup İçi	339,963	414	,821		
	Toplam	388,350	418			
F2	Gruplar Arası	23,804	4	5,951	20,021	,000
	Grup İçi	123,649	416	,297		
	Toplam	147,453	420			
F3	Gruplar Arası	27,637	4	6,909	14,686	,000
	Grup İçi	192,422	409	,470		
	Toplam	220,058	413			

Tablo 53’deki veriler incelendiğinde hiç izlenmeye öğrencilerin ortalama puanlarının diğer öğrencilerden daha düşük olduğu, ortalama puanın izlenme durumu ile birlikte artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin izlenme oranındaki artış ile birlikte mesleki eğitimden sağladıkları yararın da artış gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Tablo 53:
İşletme Eğitime İlişkin Değerlendirmelerin Öğrencilerin İzlenme Durumuna Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Hiç	12	3,0500	1,33791	,38622
	Az	33	3,2242	,91891	,15996
	Orta	120	3,2429	,92565	,08450
	Çok	165	3,6812	,88315	,06875
	Pek çok	89	4,1163	,84865	,08996
	Toplam	419	3,5940	,96388	,04709
F2	Hiç	12	3,8695	1,16972	,33767
	Az	33	4,2587	,58197	,10131
	Orta	120	4,1293	,63602	,05806
	Çok	166	4,4442	,46419	,03603
	Pek çok	90	4,7450	,39759	,04191
	Toplam	421	4,3879	,59252	,02888
F3	Hiç	11	3,7273	1,06794	,32200
	Az	33	3,9055	,82888	,14429
	Orta	118	3,8631	,75652	,06964
	Çok	163	4,2106	,60036	,04702
	Pek çok	89	4,5380	,61865	,06558
	Toplam	414	4,1448	,72995	,03588

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin rotasyon uygulamalarına bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 54’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde rotasyon uygulamalarına ile oryantasyon uygulamaları arasında $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, rotasyon uygulamaları ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 54:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Rotasyon Durumuna Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	7,760	2	3,880	4,270	,015
	Grup İçi	378,043	416	,909		
	Toplam	385,803	418			
F2	Gruplar Arası	,741	2	,371	1,055	,349
	Grup İçi	146,854	418	,351		
	Toplam	147,596	420			
F3	Gruplar Arası	1,336	2	,668	1,249	,288
	Grup İçi	219,687	411	,535		
	Toplam	221,022	413			

Tablo 55'deki veriler incelendiğinde bütün ünitelerde görev yapan öğrencilerin oryantasyon eğitiminden daha yüksek puan aldığı, işletmeye uyum ve eğitimin alınan katkı açısından tek bir bölümde çalışan öğrenciler ile birden fazla bölümde çalışan öğrencilerin puanları arasında ise belirgin bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 55:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Rotasyon Durumuna Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Bütün Ünitelerde	122	3,8016	,90672	,08209
	Tek Bir Ünitelerde	148	3,4686	,98570	,08102
	Bazı Ünitelerde	149	3,5594	,95767	,07846
	Toplam	419	3,5979	,96072	,04693
F2	Bütün Ünitelerde	123	4,4509	,59154	,05334
	Tek Bir Ünitelerde	149	4,3733	,59655	,04887
	Bazı Ünitelerde	149	4,3494	,58987	,04832
	Toplam	421	4,3875	,59281	,02889
F3	Bütün Ünitelerde	123	4,2092	,76689	,06915
	Tek Bir Ünitelerde	145	4,0695	,71492	,05937
	Bazı Ünitelerde	146	4,1533	,71601	,05926
	Toplam	414	4,1406	,73155	,03595

Bu bulgulardan hareketle bütün ünitelerde görev yapan öğrencilerin oryantasyon eğitiminden daha yüksek yarar sağladığı, bunun yanında işletmeye uyum ve eğitimin alınan

katkı açısından tek bir bölümde çalışan öğrenciler ile birden fazla bölümde çalışan öğrenciler arasında fark bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin okulda alınan eğitimin düzeyine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 56’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde okulda alınan eğitimin düzeyi ile oryantasyon uygulamaları ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasında $p < 0,01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu, okulda alınan eğitimin düzeyi ile öğrencilerin işletmeye uyumu arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 56:

İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okulda Alınan Eğitimin Düzeyine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	17,432	2	8,716	9,799	,000
	Grup İçi	370,918	417	,889		
	Toplam	388,350	419			
F2	Gruplar Arası	2,056	2	1,028	2,956	,053
	Grup İçi	145,690	419	,348		
	Toplam	147,745	421			
F3	Gruplar Arası	11,083	2	5,542	10,857	,000
	Grup İçi	210,283	412	,510		
	Toplam	221,366	414			

Tablo 57’deki veriler incelendiğinde okulda aldıkları eğitimin düzeyi yüksek olan öğrencilerin oryantasyon eğitimi ve eğitimden aldıkları katkı puanlarının daha yüksek olduğu, uyum puanları arasında ise belirgin bir fark bulunmadığı görülmektedir.

Bu bulgulardan hareketle okulda aldıkları eğitimin düzeyi yüksek olan öğrencilerin işletmede sunulan eğitimlerden daha yüksek yarar sağladığı, bunun yanında işletmeye uyum açısından eğitim düzeyi bazında öğrenciler arasında fark bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Tablo 57:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okulda Alınan Eğitimin Düzeyine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	Evet	148	3,8632	,83825	,06890
	Kısmen	154	3,4974	,83650	,06741
	Hayır	118	3,3826	1,17148	,10784
	Toplam	420	3,5940	,96273	,04698
F2	Evet	150	4,4805	,50918	,04157
	Kısmen	154	4,3375	,52790	,04254
	Hayır	118	4,3312	,74203	,06831
	Toplam	422	4,3866	,59240	,02884
F3	Evet	148	4,3566	,58549	,04813
	Kısmen	151	3,9855	,66355	,05400
	Hayır	116	4,0719	,90336	,08387
	Toplam	415	4,1420	,73123	,03589

2.6. Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerinin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Farklılaşma Durumu

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerini oluşturan, oryantasyon uygulamaları, öğrencilerin işletmeye uyum sağlama düzeyleri ve verilen eğitimin öğrenciye katkısı boyutlarının öğretmenlerin tanımlayıcı özelliklerine göre farklılaşma durumu incelenmiştir.

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak değişimi t-testi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 58'de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde cinsiyet ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 58:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin t-testi Sonuçları

		t-testi				
		t	df	Anlamlılık	Ortalama Fark	Farkın Standart Hatası
F1	Gruplar Arası	-1,049	79	,297	-,13797	,13156
	Grup İçi	-,988	25,383	,333	-,13797	,13968
F2	Toplam	-1,320	77	,191	-,21764	,16490
	Gruplar Arası	-1,295	27,071	,206	-,21764	,16806

T-Testi sonuçları ve Tablo 59'deki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelerde gördükleri beceri eğitime ilişkin değerlendirmelerinin cinsiyet değişkeninden bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 59:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Cinsiyet Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata Ortalama
F1	Kadın	18	4,0085	,53417	,12591
	Erkek	63	4,1465	,48013	,06049
F2	Kadın	18	3,6970	,63138	,14882
	Erkek	61	3,9146	,60996	,07810

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin yaş değişkenine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 60'da sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde yaş ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 60:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	,718	6	,120	,474	,826
	Grup İçi	18,691	74	,253		
	Toplam	19,410	80			
F2	Gruplar Arası	,708	6	,118	,292	,939
	Grup İçi	29,050	72	,403		
	Toplam	29,758	78			

Varyans analizi sonuçları ve Tablo 61'deki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelerde gördükleri beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerinin yaş değişkeninden bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 61:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Yaş Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
F1	21-25	5	4,0462	,64496	,28844
	26-30	20	4,0423	,46321	,10358
	31-35	26	4,2160	,47469	,09310
	36-40	14	4,0165	,45074	,12047
	41-45	9	4,2222	,61231	,20410
	46-50	3	4,1795	,35529	,20513
	51-55	4	3,9808	,68910	,34455
	Toplam	81	4,1159	,49257	,05473
F2	21-25	5	3,9636	,65744	,29402
	26-30	20	3,8136	,63566	,14214
	31-35	25	3,9189	,65660	,13132
	36-40	14	3,9610	,54861	,14662
	41-45	8	3,7955	,56198	,19869
	46-50	3	3,6364	,68635	,39626
	51-55	4	3,6364	,86244	,43122
	Toplam	79	3,8650	,61767	,06949

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin okul değişkenine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 62'de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde

okul ile öğrencilerin işletmeye uyumu arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı, okul ile mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 62:

İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okul Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	1,584	4	,396	1,689	,161
	Grup İçi	17,825	76	,235		
	Toplam	19,410	80			
F2	Gruplar Arası	3,756	4	,939	2,673	,038
	Grup İçi	26,002	74	,351		
	Toplam	29,758	78			

Varyans analizi sonuçları ve Tablo 63'daki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelere uyumu hakkındaki düşüncelerinin mezun oldukları okula göre farklılık göstermediği, diğer yandan meslek yüksek okulu mezunu öğretmenlerin mesleki beceri eğitiminin katkı düzeyinin diğer öğretmenlerin düşündüklerinden daha yüksek olduğu görüşünde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 63:

İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Okul Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
F1	Yük.Tek.Öğ.Okulu	8	3,9615	,35608	,12589
	Meslek Yüksek Okulu	1	4,7692	.	.
	Teknik Eğitim Fakültesi	53	4,1901	,47577	,06535
	Yüksek Lisans	9	4,0085	,66778	,22259
	Diğer	10	3,8769	,42164	,13333
	Toplam	81	4,1159	,49257	,05473
F2	Yük.Tek.Öğ.Okulu	8	3,7727	,65915	,23304
	Meslek Yüksek Okulu	1	4,6364	.	.
	Teknik Eğitim Fakültesi	52	3,9802	,58147	,08063
	Yüksek Lisans	9	3,6768	,77154	,25718
	Diğer	9	3,3838	,34551	,11517
	Toplam	79	3,8650	,61767	,06949

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin kıdem değişkenine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 64'da sunulmuştur.

Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde kıdem ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 64:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Kıdem Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	1,357	4	,339	1,428	,233
	Grup İçi	18,053	76	,238		
	Toplam	19,410	80			
F2	Gruplar Arası	,768	4	,192	,490	,743
	Grup İçi	28,990	74	,392		
	Toplam	29,758	78			

Varyans analizi sonuçları ve Tablo 65'deki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelerde gördükleri beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerinin kıdem değişkeninden bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 65:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Kıdem Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
F1	1-5 yıl	17	4,0090	,50360	,12214
	6-10 yıl	33	4,1702	,46781	,08144
	11-15 yıl	15	4,1949	,53521	,13819
	16-20 yıl	8	3,8077	,28188	,09966
	21 yıl ve üzeri	8	4,2788	,58862	,20811
	Toplam	81	4,1159	,49257	,05473
F2	1-5 yıl	17	3,8770	,62650	,15195
	6-10 yıl	32	3,8827	,60558	,10705
	11-15 yıl	15	3,9879	,70991	,18330
	16-20 yıl	8	3,6250	,44120	,15599
	21 yıl ve üzeri	7	3,7662	,69800	,26382
	Toplam	79	3,8650	,61767	,06949

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin görev değişkenine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz

sonuçları Tablo 66’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde görev ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 66:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Görev Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	,131	3	,044	,172	,915
	Grup İçi	19,242	76	,253		
	Toplam	19,372	79			
F2	Gruplar Arası	,223	3	,074	,189	,904
	Grup İçi	29,535	75	,394		
	Toplam	29,758	78			

Varyans analizi sonuçları ve Tablo 67’deki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelerde gördükleri beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerinin görev değişkeninden bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 67:
İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Görev Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
F1	Müdür Yardımcısı	5	4,1077	,63105	,28221
	Atölye Şefi	13	4,2012	,34763	,09642
	Öğretmen	55	4,0909	,51858	,06992
	Bölüm Şefi	7	4,1319	,52869	,19983
	Toplam	80	4,1135	,49520	,05536
F2	Müdür Yardımcısı	5	4,0000	,60644	,27121
	Atölye Şefi	13	3,9441	,53079	,14721
	Öğretmen	54	3,8345	,63390	,08626
	Bölüm Şefi	7	3,8571	,75123	,28394
	Toplam	79	3,8650	,61767	,06949

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin bölüm değişkenine bağlı olarak değişimi varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 68’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde bölüm ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 68:
İşletme Eğitime İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	df	Ort.Kare	F	Anlamlılık
F1	Gruplar Arası	3,530	12	,294	1,260	,263
	Grup İçi	15,880	68	,234		
	Toplam	19,410	80			
F2	Gruplar Arası	4,726	12	,394	1,038	,426
	Grup İçi	25,032	66	,379		
	Toplam	29,758	78			

Varyans analizi sonuçları ve Tablo 69'daki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelerde gördükleri beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerinin bölüm değişkeninden bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 69:
İşletme Eğitime İlişkin Değerlendirmelerin Bölüm Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
F1	İnşaat	12	4,0577	,66748	,19269
	Bilişim	7	4,3297	,49795	,18821
	Elektronik	5	4,0769	,43173	,19308
	Kimya	3	4,0769	,61538	,35529
	Tesisat	7	4,1868	,29745	,11242
	Soğutma	3	4,5641	,04441	,02564
	Makine	17	4,1765	,50571	,12265
	Matbaa	11	4,0490	,44889	,13535
	Muhasebe	5	3,8923	,39822	,17809
	Pazarlama	3	3,7179	,38717	,22353
	Büro Ynt.	4	3,6538	,29792	,14896
	Çocuk Glş.	3	4,6410	,27014	,15597
	Diğer	1	4,0769	.	.
Toplam	81	4,1159	,49257	,05473	
F2	İnşaat	12	4,0303	,62304	,17986
	Bilişim	7	3,9221	,58547	,22129
	Elektronik	5	3,5091	,54772	,24495
	Kimya	2	3,6818	,32141	,22727
	Tesisat	7	4,1558	,33490	,12658
	Soğutma	3	4,3636	,45455	,26243
	Makine	16	3,6687	,62433	,15608
	Matbaa	11	4,0248	,67554	,20368
	Muhasebe	5	3,5091	,76493	,34209

	Pazarlama	3	3,9091	,74412	,42962
	Büro Ynt.	4	3,4773	,72109	,36055
	Çocuk Glş.	3	4,1212	,67010	,38688
	Diğer	1	3,9091	.	.
	Toplam	79	3,8650	,61767	,06949

Öğretmenlerin işletmedeki beceri eğitimi uygulamalarına ilişkin değerlendirmelerinin hizmet içi eğitim görme durumuna bağlı olarak değişimi t-testi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 70’te verilmiştir. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerler incelendiğinde hizmet içi eğitim görme durumu ile öğrencilerin işletmeye uyumu ve mesleki beceri eğitimin öğrencilere katkısı arasındaki ilişkinin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 70:

İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Bağlı Olarak Değişimine İlişkin t-testi Sonuçları

		t-test for Equality of Means				
		t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
F1	Varyans Eşitliği Varsayımı	-,685	79	,495	-,07551	,11024
	Varyans Eşitsizliği Varsayımı	-,678	72,787	,500	-,07551	,11138
F2	Varyans Eşitliği Varsayımı	-1,746	77	,085	-,24054	,13774
	Varyans Eşitsizliği Varsayımı	-1,726	70,347	,089	-,24054	,13934

Varyans analizi sonuçları ve Tablo 71’deki veriler bir bütün olarak incelendiğinde, öğretmenlerin, öğrencilerinin işletmelerde gördükleri beceri eğitimine ilişkin değerlendirmelerinin hizmet içi eğitim görme durumundan bağımsız olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 71:

İşletme Eğitimine İlişkin Değerlendirmelerin Hizmet İçi Eğitim Değişkenine Bağlı Olarak Değişimi

	Hizmet İçi Eğitim	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
F1	Evet	37	4,0748	,52532	,08636
	Hayır	44	4,1503	,46657	,07034
F2	Evet	36	3,7341	,65174	,10862
	Hayır	43	3,9746	,57233	,08728

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Bilim ve teknolojideki gelişmelerle birlikte, yetiştirilecek bireylere meslek hayatıyla ilgili bilgi, beceri, davranışlar kazandırmak ve eğitilen kişinin yeteneklerini geliştirmek bir eğitim sürecidir. Bilim teknoloji, sanayi ve mesleki teknik eğitim bir birinden ayıramaz bütün haline gelmiştir. Bilimsel çalışmalar neticesinde teknoloji gelişmiş ve bu teknolojideki gelişme endüstride kullanılan üretim metotlarını ve kullanılan makine ve aletlerin değişmesine gelişmesine sebep olmuştur. Mesleki ve teknik eğitimin üzerine düşen en önemli görevlerden biri çağın gerektirdiği değişimi yetiştirilecek bireylere aktarmaktır. Ferdin ve toplumun gelişmesinin sağlanması ve ekonomik kalkınmasının desteklenmesi bakımından mesleki teknik eğitim, ülkemizin gelecek için stratejik bir önem taşımaktadır.

Yirmi birinci yüzyılda yetişkin, kalifiye insan kaynağı en büyük rekabet unsuru olarak görülmektedir. Rekabet gücü olan işletmelerin teknoloji, mal ve hizmeti, coğrafi sınır tanımayan bir pazara zamanında ve kalite standartlarına uygun olarak üretmesi gerekmektedir. Bu durum kaliteli işgücüne olan ihtiyacı ortaya çıkartmaktadır. Kalkınma amaçlarıyla uyumlu nitelikli ve teknik işgücü, kalkınmanın hızlandırılması, istihdamın artırılması ve küresel pazarda Türkiye'nin rekabet gücünün yükseltilmesinde temel araçlardan biridir. Nitelikli teknik işgücü, işlevsel bir mesleki ve teknik eğitimle yetiştirilebilir. Türkiye, Cumhuriyetimizin kuruluş aşamasında mesleki ve teknik okula dayalı bir eğitim modelini benimsemiştir. Bu model işlevlerini büyük ölçüde yerine getirmiştir. Nitelikli teknik işgücünün mesleki eğitiminde ülkeler ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerine göre farklı yaklaşımlar izlemektedir. AB Ülkelerinde işgücünün mesleki eğitiminde mesleki ve teknik okul ile okul-sanayi işbirliğine dayalı mesleki eğitim modelleri uygulanmaktadır. Türkiye 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı Kanunla mesleki ve teknik eğitimde bir dizi reform yapmıştır. Bu Kanunla, işletmelerde beceri eğitimi Türk Mesleki Eğitim Sisteminin bir parçası haline gelmiştir. İşletmelerde beceri eğitimi, “uluslararası kabul görmüş mesleki eğitim ortamı, gerçek iş ortamı ile uyumlu olmalıdır” ilkesine dayanmaktadır. İşletmelerdeki beceri eğitiminin ülkemizin ihtiyaç ve imkanlarıyla uyumlu olarak planlanması ve etkili biçimde uygulanmasının işverene, mesleki eğitim veren okula, öğrenciye ve topluma olumlu etkileri

olacaktır. Ülkemizde, hızlı nüfus artışı, okullaşmayı ve eğitim niteliğini olumsuz yönde etkileyen en önemli faktördür. Eğitim niteliğinin düşüklüğü üretim hacim ve kalitesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle Ülkemizde Avrupa ülkelerine göre çok düşük düzeyde olan (1/3–1/7 düzeyinde) işgücü verimliliğinin artırılmasında eğitim büyük önem kazanmaktadır. Ülkemizde işsizliğin en fazla mesleki becerisi olmayanlar arasında yaygın olduğu görülmektedir. İşsizlik oranı Avrupa ülkelerine göre çok daha yüksek olmasına rağmen, işgücü eğitimine gerektiği kadar önem verilmemekte, işgücü piyasasının talepleri göz önüne alınarak yönlendirme yapılmamaktadır.

Bu araştırmada meslek liselerinde eğitim gören öğrencilerimizin okul ve sanayide aldıkları meslek eğitimlerinin etkileri, ulusal meslek eğitimi sistemimizin bütünü içinde ele alınmış ve önerilerde bulunulmuştur. Durum tespitini genel hatlarıyla ifade etmek gerekirse, mesleki eğitim sisteminin ülkemizin ihtiyaçlarına yeterince cevap veremediği; öğrenci talebinin eksik ve mezun niteliğinin tam anlamıyla hedefine ulaşamadığı; eğitimi sürdürülen mesleklerin, eğitim programlarının, ders araçlarının ve öğretmen niteliklerinin işletme gerçekleriyle tam olarak örtüşmediği anlaşılmaktadır. Mesleki eğitim sisteminin işletmelerin işgücü ihtiyaçlarına duyarlı bir yapıda olmaması, işsizlik sorununu büyütmede ve sistemin başarısını engellemektedir. Temel sorun, sistemin ortaklarını meydana getiren MEB ile işletmelerin genelde içlerine dönük biçimde faaliyet göstermeleri; diyalog ve işbirliği eksikliğidir. Mesleki eğitimin çok önemli sorunlarını teşkil eden,

- Meslek dersleri öğretmenlerinin özlük hakları iyileştirilmeli; bu meslek özendirilmelidir.
- Okullarda açılacak bölümlerin tespiti yerel ekonomik faaliyetler paralelinde, ihtiyaç analizine dayanmalıdır.
- İşletme ve okul yetkilileri tarafından, işletmenin imkanları dikkate alınarak işletme ölçeğinde uygulanabilir, ayrıntılı bir beceri öğretim planı hazırlanmalıdır. İşletmede öğretilmeyen beceriler için telafi eğitimi yaptırılmalıdır.
- MEB ile işletmeler arasındaki diyalog, somut sonuçlara varacak işbirliği alanlarına yönelik olarak geliştirilmelidir.

- Öğrencinin işletmenin farklı birimlerinde beceri kazanabilmesi için işletme yönetimince gerekli tedbirler alınmalı; öğrenci çeşitli üretim araçları konusunda bilgi ve deneyim sahibi olmalıdır.
- Koordinatör öğretmenlere okul imkanları olanak sağladığı sürece kendi meslek alanları dışındaki başka meslek alanında koordinatörlük görevi verilmemeli.
- Öğrencinin alanı dışında faaliyet gösteren işletmelerde öğrencinin beceri eğitimi almasına izin verilmemeli.
- Eğitimlerini tamamlayıp mezun olacak öğrencilere, iş hayatın uyum sağlayabilmeleri için gerekli seminer ve kurslar verilmelidir.
- Okul ve işletme eğitim programları bütünleştirilmelidir.
- Eğitim programı, beceri eğitiminde okulun ve işletmenin rollerini net ve gerçekçi biçimde tanımlamalıdır.
- Beceri eğitiminde öğrencinin ilerlemesi düzenli olarak test edilmeli, eksikler zamanında telafi edilmelidir.
- Beceri eğitiminde öğrencilere ait dosyalama sisteminde yapılan işler ve projeler düzenli olarak kaydedilmelidir.
- Üretim araçlarının beceri eğitiminde kullanımı, işletmenin faaliyetlerini aksatmamalı, bu konuda okul ve işletme işbirliği yapmalıdır.
- İşletme öğretim sorumluları tecrübeli, yeterlikli ve eğitime istekli personel arasından seçilmeli, eğitimleri sürekli biçimde sağlanmalıdır.
- Meslek dersleri öğretmenleri iş tecrübesine sahip olmalıdır. Bunun için işletmelerle ilişkiler yakınlaştırılmalıdır. Gönüllülük esasıyla ve işletmelere yeni yükler getirmeyip, teşvik uygulamak kaydıyla meslek dersleri öğretmenlerinin geçici süreyle işletmede çalıştırılmaları düşünülebilir.
- Öğretim malzemeleri sürekli değişen teknolojiye göre güncelleştirilmelidir.
- Eğitim kurumlarından mezun olanları izleyecek bir sistem oluşturulmalıdır.
- Eğitim programlarının düzenlenmesinde yerel ihtiyaçlar esas alınmalıdır.
- Eğitim programları modüler ve esnek yapıda yeniden düzenlenmelidir. Birbirinin tekrarı niteliğindeki programlar uyumlaştırılmalı; orta öğretim kademesindeki meslek eğitimi, bir dal eğitimi değil, bir alan eğitimi olarak yapılandırılmalıdır.

- Mesleki rehberlik ve danışmanlık sistemi kurularak bu hizmetler geliştirilmeli, yönlendirmede ilköğretimden itibaren başlayan programlar etkinleştirilmelidir.
- İşgücü piyasası izleme sistemi oluşturularak mesleki eğitim kurumları ve işletmelerdeki eğitim buna göre düzenlenmelidir.
- İşgücü piyasası izleme sistemi oluşturularak mesleki eğitim kurumları ve işletmelerdeki eğitim buna göre düzenlenmelidir.
- Hangi mesleklerin hangi seviyede nitelik gerektirdiği ve eğitim talebinin örgün ve yaygın hangi kurumlarda etkili olarak karşılanabileceği belirlenmelidir. Bu durum, uygulanan eğitim programlarının yeniden tanımlanmasını gerektirecektir. İşgücü ihtiyaçları ile AB'ne uyumlu biçimde mesleki seviye ve nitelik kazandırabilecek eğitim kurumları karşılaştırılarak kurumsal fonksiyon doğru belirlenebilir. Bunun, işletmede beceri eğitimine olumlu yansımaları olacaktır.
- Eğitim – istihdam bağlantısı için MEB, çatı örgütlerinin yanı sıra, İŞKUR'a yakın işbirliği yapmalıdır.

Kaynakça

TİSK, Türkiye’de ve Dünya’da Mesleki Eğitim, Ankara, 1997

Alkan, C. - Doğan, H. - Sezgin, İ., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994

Kazu,İ.Y., Mesleki Orta Öğretim Kurumlarında Okul Endüstri İşbirliği, Ankara, 1999

Doğan,H., Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara, 1994

Alkan, C., Türk Milli Eğitim Sisteminin Mesleki ve Teknik Eğitim Boyutu 75 Yılda Eğitim,
İstanbul, 1999

Külahçı,Şadiye G., Teknik Eğitimde Öğretmen Yetiştirme, Ankara, 1990

Doğan, H., Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma İhtiyacı, Ankara, 1998

Yeşilmen, N., Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarında Çağdaş Yaklaşımlar, Ankara, 1990

Doğan, H., Ülkemizde Endüstrileşme Ve Teknik Eğitim, Ankara,1997

Turan, K., Öğretimde Program İlke ve Yöntemler, İstanbul,1989

Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi ,İstanbul,1999

Başaran, İ.E. Türkiye Eğitim Sistemi, Ankara,1996

Akkutay, Ü. Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunu, Ankara,1996

TİSK, Teknik Liselerin Değerlendirilmesi, Ankara, 1991

Tok, A., “Eğitimciler ve İşverenlere Göre Çıraklık Eğitim Sisteminin Başlıca Problemleri ve
Çözüm Önerileri”, İstanbul, 2001

Ceylan, M. “3308 Sayılı ıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Ankara, 1992

Zengingönül, O., Avrupa Birliği’nde Mesleki Teknik Eğitime Yeni Yaklaşımlar ve Türkiye İçin Bir Uyum Analizi, Ankara,1998.

TİSK, Türkiye’de ve Dünya’da Mesleki Eğitim, Ankara, 1997

<http://education.ankara.edu.tr> (27.05.2006)

<http://yayim.meb.gov.tr> (09.09.2006)

<http://tusiad.org.tr> (01.23.2007)

EKLER

EK1: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne Dilekçe

EK2: İstanbul İl Milli eğitim Müdürlüğü'ne Üst Yazı

EK3: Valilik Makamına Üst Yazı

EK4: Beykent Üniversitesi Rektörlüğü'ne Yazı

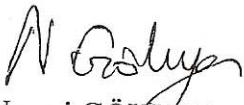
EK5: Öğrenci Anket Formu

EK6: Öğretmen Anket Formu

28.05.2007

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Enstitünüz **Eğitim Yönetimi ve Denetimi** Bilim Dalında yüksek lisans öğrencisi olarak tez yılıma devam etmekteyim. **Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde Okul Sanayi İş Birliğinin Öğrenci Üzerindeki Etkileri** konulu tez için **İstanbul ili Küçükçekmece** bölgesindeki MEB ile ilgili okullarda anket düzenlemek üzere gerekli iznin tarafıma alınmasını arz ederim.

Necmi GÖKYER

Danışman Hoca

Erşin ÜZER

Yüksek Lisans Öğrencisi

*ES'ine,
dosyası uygunsa,
gerekli
29.5.2007*

Ek: Anket

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : B.30.2.BEY.0.70.71.00-595/ 382/2248
Konu : Anket Hk.

Beykent-İSTANBUL
30.05.2007

İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
CAĞALOĞLU

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programına kayıtlı öğrencisi **Ersin ÜZER**'in tezi için hazırladığı “**Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde Okul-Sanayi İşbirliğinin Öğrenci Üzerindeki Etkileri**” konulu anket çalışması ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve söz konusu anketi İstanbul ili Küçükçekmece İlçesindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda uygulamasını teminen yardımlarınızı saygılarımla rica ederim.

Prof.Dr.Cuma BAYAT
Rektör

Ek:
Anket (8 Sayfa)

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1876
Konu : Anket (Ersin ÖZER)

11 Haziran 07

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.03.2003 tarih ve 2430 sayılı emri.
b) Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 30.05.2007 tarih ve 2248 sayılı yazısı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ersin ÜZER "Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerindeki Okul-Sanayi İşbirliğinin Öğrenci Üzerindeki Etkileri" konulu anket çalışma isteği ile ilgili İlgi yazı Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla , ekte onaylı ve mühürlü bulunan Ek:(1/2-9) de bulunan bilgilerin ilimiz Ek:1 de ismi bulunan okullarda İlgi (a) Bakanlık emri esasları dahilinde uygulaması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M.ATA ÖZER
Milli Eğitim Müdürü

EKLERİ:
Ek-1. İLĞİ(b) yazı ve ekleri

OLUR
11/06/2007
Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1908
Konu : Anket (Ersin ÖZER)

13../06/2007

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

- İlgi: a) Valilik Makamının 11.06.2007 tarih ve 580/1876 sayılı onayı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün ve 2430 sayılı emri.
c) Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 30.05.2007 tarih ve 2248 sayılı yazısı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programı öğrencisi Ersin ÜZER "Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerindeki Okul-Sanayi İşbirliğinin Öğrenci Üzerindeki Etkileri" konulu anket uygulaması yapma isteği İLGİ (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İLGİ (a) Valilik Oluru doğrultusunda, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRCİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :

- Ek-1. İLGİ (a) Valilik Oluru
Ek-2. Onaylı Anket soruları

Öğrencilere Uygulanan Anket Formu

I. BÖLÜM

İşletmede gördüğünüz mesleki öğrenim ile ilgili aşağıdaki ifadeleri lütfen dikkatle okuyunuz. Bu ifadelerde yer alan görüşlerden sizce en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz:

a-()Kız b-() Erkek

2. Okuduğunuz Bölüm:

a- () İnşaat teknolojisi alanı b- () Bilişim teknolojisi alanı
c- () Elektrik elektronik teknolojisi alanı d- () Kimya teknolojisi alanı
e- () Tesisat teknolojisi alanı f- () Soğutma ve iklimlendirme alanı
g- () Makine teknolojisi alanı h- () Matbaa teknolojisi alanı
ı- () Muhasebe ve finansman alanı k- () Pazarlama ve perakende alanı
l- () Büro yönetimi ve sekreterlik alanı m- () Çocuk gelişimi alanı
n- () Yiyecek içecek hizmetleri alanı p- () Tekstil konfeksiyon teknolojileri alanı

3. Meslek eğitimi uygulaması yaptığınız işletmeyi kim buldu ?

a-() Okul yönetimi b-()Ailem c-() Kendim d-() Diğer.....

4. İşletmede meslek eğitimi uygulamasını size kim yaptırıyor ?

a-() Mühendis b-() Tekniker c-() Usta öğretici d-() Diğer.....

5. Eğitim gördüğünüz işletme, okuduğunuz bölümle ilgili mi?

a - () Evet b - () Kısmen c - () Hayır

6. İşletmede günde kaç saat meslek eğitimi uygulaması yapıyorsunuz ?

a - () Sekiz saatten az b - () Sekiz saat c - () Sekiz saatten fazla

7. İşletmede meslek eğitimi uygulaması yaparken amaç dışında (çaycılık, temizlik, vb. işlerde) çalıştırılıyor musunuz ?

a - () Evet b - () Bazen c - () Hayır

8. İş ve işlemleri tam ve doğru olarak yapıp yapmadığınız ne derece izleniyor ?

a-()Hiç b-()Az c - () Orta d - () Çok e - () Pek çok

9. İşletmenin çeşitli ünitelerinde belirli aralıklarla çalışıyor musunuz?

a - () Bütün ünitelerde sırasıyla çalışıyoruz. b - () Tek bir ünite çalışıyoruz.
c - () Bazı ünitelerde çalışıyoruz.

10. Okulda aldığınız, bölümünüzle ilgili eğitimi bir iş yerinde çalışmanızı sağlayacak yeterlilikte buluyor musunuz ?

a - () Evet b - () Kısmen c - () Hayır

II. BÖLÜM

Bu ifadelerde yer alan görüşlerden sizce en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

Meslek eğitimi uygulamasına başlanırken sizlere, işletmenin ve mesleğin:

İfadeler / Görüşler	Hiç	Az	Orta	ÇOK	Pek çok
11. İşletmenin üretim sistemi ve özellikleri tanıtıldı.					
12. Çalışma koşulları ve iş çevresi tanıtıldı.					
13. İşletmede kullanılan alet, makine ve malzemeler tanıtıldı.					
14. Mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilerin neler olması gerektiği anlatıldı.					
15. Meslekte iş bulma olanakları ve mesleğin geleceği anlatıldı.					

III. BÖLÜM

A) Öğrencilerin İşletmelere Uyumuyla ilgili Sorular:

İfadeler/Görüşleri	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok
16. İş yerine düzenli olarak devam ederim.					
17. İş yerinin çalışma saatlerine uyarım.					
18. İş yeri disiplinine uyarım.					
19. Düzenli çalışma alışkanlığı kazandım.					
20. Temiz çalışma alışkanlığı kazandım.					
21. Verilen işi talimatlara göre yürütebiliyorum.					
22. Birlikte çalışma alışkanlığı kazandım.					
23. İnsan ilişkileri bakımından çalışanlarla uyumlu davranış geliştirebiliyorum.					
24. İş hayatındaki zorluklara hazırım.					
25. Yapılması gereken işi bitirme alışkanlığı kazandım.					
26. Sanayi stajı gerçek iş ortamını tanımamı sağladı.					
27. İş kazalarına karşı korunmayı öğrendim.					
28. Verilen işi zamanında bitirmeyi öğrendim.					

B) İşletmelerin Mesleki Beceri Eğitimi Bakımından Öğrencilere Katkıları:

İfadeler/Görüşler	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok
29.Bölümümle ilgili araç-gereç ve malzemeyi tanırım.					
30.Bölümümle ilgili araç gereç ve malzemeyi kullanmayı öğrendim.					
31.Mesleğimin gerektirdiği teknolojik kuralları öğrendim.					
32.Okulda öğrendiğim bilgi ve becerileri işyerindeki çalışmalarda kullanmayı, uygulamayı öğrendim.					
33.İşyerinin bütün teknolojik imkanlarından yararlanmayı öğrendim.					
34. Verilen işi standartlara uygun olarak yapmayı biliyorum.					
35.Verilen işi, iş ve işlem basamaklarına göre yapmayı biliyorum.					
36.İşyeri çalışanları, benim mesleki, becerilerimi geliştirmeme yardımcı olmaktadır.					
37.İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda yeterli bilgiyi edindim.					
38.Mesleğimin gerektirdiği bilgi ve becerilerin neler olması gerektiğini öğrendim.					
39.Bölümümle ilgili edindiğim bilgi ve becerilerin pratik kullanımını öğrendim.					

Konuyla ilgili eklemek istediğiniz düşünceleriniz varsa bu bölüme yazabilirsiniz.

Koordinatör Öğretmenlere Uygulanan Anket Formu

Değerli Öğretmen Arkadaşlarım,

Türkiye'de 3308 sayılı kanun çerçevesinde beceri eğitimi uygulamalarının, ülke gerçeklerine göre yönlendirilmesi ve geliştirilip, düzenlenmesine katkıda bulunmak amacıyla **Endüstri Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde okul sanayi iş birliğinin öğrenci üzerindeki etkileri** adlı bir araştırma yapmaktayım.

Araştırmada konuyla doğrudan ilişkisi olan sizlerin görüşlerini almak istiyorum. Soruları dikkatle okuyarak size en uygun gelen cevabın başındaki parantezin içine (X) işareti koyunuz. Daha iyi bir Beceri Eğitimi için, samimi olarak ankete vereceğiniz cevaplar, yalnız bilimsel amaçla bu araştırmada kullanılacak ve başka hiçbir kişi ve ya kuruma verilmeyecektir. Bu nedenle isminizi belirtmenize gerek yoktur,

Yardımlarınız ve katkılarınız için teşekkür ederiz.

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz:

a-()Kadın b-()Erkek

2. Yaş grubunuz: .

a-()21-25 b-()26-30 c-()31-35 d-()36-40
e-()41-45 f-()46-50 g-()51-55 h-() 56 ve üzer

3. Mezun olduğunuz okul:

a - () Yüksek Teknik Öğretmen Okulu b - () 2 Yıllık Meslek Yüksek Okulu
c-() Teknik Eğitim Fakültesi d - () Yüksek Lisans
e-() Diğer

4. Mesleki kıdeminiz :

a-()1-5yıl b-()6-10yıl c-()11-15yıl d-()16-20yıl e-() 21 yıl ve üzeri

5. Okuldaki göreviniz:

a - () Müdür yardımcısı b - () Atölye şefi c - () Öğretmen d - () Bölüm şefi

6. Bölümünüz:

a- () İnşaat teknolojisi alanı b- () Bilişim teknolojisi alanı
c- () Elektrik elektronik teknolojisi alanı d- () Kimya teknolojisi alanı
e- () Tesisat teknolojisi alanı f- () Soğutma ve iklimlendirme alanı
g- () Makine teknolojisi alanı h- () Matbaa teknolojisi alanı
ı- () Muhasebe ve finansman alanı k- () Pazarlama ve perakende alanı
l- () Büro yönetimi ve sekreterlik alanı m- () Çocuk gelişimi alanı
n- () Yiyecek içecek hizmetleri alanı p- () Tekstil konfeksiyon teknolojileri alanı

7. Meslek eğitimi uygulamasına yönelik olarak hizmet içi eğitim gördünüz mü ?

a - () Evet b - () Hayır

8. Meslek alanınız dışındaki alanlara yönelik olarak koordinatörlük görevi yapıyor musunuz?

a - () Evet b - () Kısmen c - () Hayır

9. Öğretim programının ön gördüğü iş ve işlemlerin yaklaşık ne kadarı işletmede gerçekleştirilebiliyor ?

a-() tamamı b-()%90'ı c-()%80'i d-()%70'i e-()%60'ı f-()%50'si
g-()%40'ı h-()%40' tan azı

II. BÖLÜM

İşletmelerde yapılan beceri öğretimi ile ilgili aşağıdaki ifadeleri lütfen dikkatle okuyunuz. Bu ifadelerde yer alan görüşlerden sizce en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

A) Öğrencilerin İşletmelere Uyumuyla ilgili Sorular Öğrenciniz;

İfadeler/Görüşler	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok
10. İş yerine düzenli devam etmeyi öğrenir.					
11. İş yerinin çalışma saatlerine uymayı öğrenir.					
12. İş yeri disiplinine uymayı öğrenir.					
13. Düzenli çalışma alışkanlığı kazanmıştır.					
14. Temiz çalışma alışkanlığı kazanmıştır.					
15. Verilen işi talimatlara göre yürütebilmeyi öğrenir.					
16. Birlikte çalışma alışkanlığı geliştirir.					
17. İnsan ilişkileri bakımından çalışanlarla uyumlu davranış geliştirmeyi öğrenir.					
18. İş hayatına hazırlanır.					
19. Yapması gereken işi bitirme alışkanlığı kazanır.					
20. Öğrencinin gerçek iş ortamını tanınması sağlanır.					
21. İş kazalarına karşı korunmayı öğrenir.					
22. Verilen işi zamanında bitirmeyi öğrenir.					

III. BÖLÜM

İşletmelerde yapılan beceri öğretimi ile ilgili aşağıdaki ifadeleri lütfen dikkatle okuyunuz. Bu ifadelerde yer alan görüşlerden sizce en uygun olan seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

B) İşletmelerin Mesleki Beceri Eğitimi Bakımından Öğrencinize Katkıları

İfadeler / Görüşler	Hiç	Az	Orta	Çok	Pek çok
23.Bölümüyle ilgili araç-gereç ve malzemeyi tanır.					
24.Bölümüyle ilgili araç-gereç ve malzemeyi kullanmayı öğrenir.					
25.Mesleğinin gerektirdiği teknolojik kuralları öğrenir.					
26.Okulda öğrendiği bilgi ve becerileri işyerindeki çalışmalarında kullanmayı, uygulamayı öğrenir.					
27.İşyerinin bütün teknolojik imkanlarından yararlanmayı öğrenir.					
28.Verilen işi standartlara uygun olarak yapmayı öğrenir.					
29.Verilen işi, iş ve işlem basamaklarına göre yapmayı öğrenir.					
30.işyeri çalışanları, öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır.					
31.İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda yeterli bilgiyi edinir.					
32.Mesleğinin gerektirdiği bilgi ve becerilerin neler olması gerektiğini öğrenir.					
33.Mesleğinde edindiği bilgi ve becerilerin pratik kullanımını öğrenir.					

Konuyla ilgili eklemek istediğiniz düşünceleriniz varsa bu bölüme yazabilirsiniz.

ÖZGEÇMİŞ

04.10.1976 tarihi, İzmir doğumluyum. İlköğretimi İzmir Mimar Sinan İlköğretim okulunda tamamladım. Ortaöğretimimi Bornova ortaokulunda, Liseyi İzmir Çınarlı Anadolu Meslek ve Endüstri Meslek Lisesinde tamamladım. 1995 yılında Ankara Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Yapı Öğretmenliği bölümüne kaydoldum. 1999 yılında Üniversite eğitimimi bitirdim. Aynı yıl İstanbul Küçükçekmece Nahit Mentеше Endüstri Meslek Lisesine atamam yapıldı. Halen aynı okulda öğretmenlik görevimi sürdürmekteyim. 2005 yılında da, Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

Aday: Ersin ÜZER